उमेद

परिचय लघु आवृत्ती

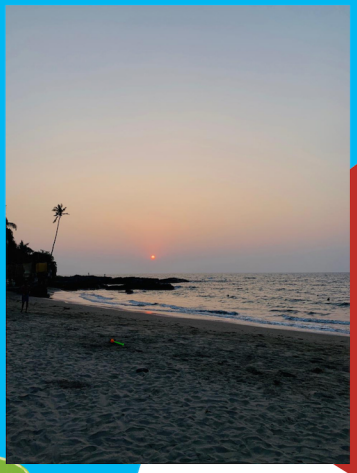

उमेद

परिचय लघु आवृत्ती

STATE COUNCIL OF EDUCATIONAL RESEARCH & TRAINING (S.C.E.R.T)
Government of Goa
Alto Porvorim

उद्देश

कांय कारणांक लागून साक्षरता आनी अंकगणित मेळूंक नाशिल्ल्या 15 वर्सां आनी ताचे वयर पिरायेच्या सगळ्यांक वाचन आनी बरोवपाची संद दिवप हो नव भारत साक्षरता कार्यावळीचो हेत आसा. ह्या संदर्भांत राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 2020 च्या शिफारशींची अंमलबजावणी करपा खातीर भारत सरकारान 1 एप्रिल 2022 सावन नव भारत साक्षरता कार्यावळ (लोकप्रियपणान उमेद म्हणून वळखतात) सुरू केल्या, जातूंत प्रौढ शिक्षणाच्या सगळ्या आंगांचो आस्पाव आसा. मुळावी साक्षरता आनी अंकगणित, म्हत्वाची जिणेची कुशळटाय, वेवसायीक कुशळटाय, मुळावें शिक्षण आनी सतत शिक्षण विकसीत करप हो येवजणेचो हेत आसा.

नव भारत साक्षरता कार्यावळीच्या दस्तावेजांत उल्लेख केला की 2011 वर्साचे जनगणने प्रमाण देशांत 15 वर्सां आनी ताचेवयल्या पिरायेच्या गटांतल्या असाक्षरांची वट्ट संख्या 25.76 कोटी (दादले 9.08 कोटी, बायलो 16.68 कोटी) आसा. 2009-10 से 2017-18 के दौरान साक्षर भारत कार्यक्रम के तहत साक्षर के रूप में प्रमाणित व्यक्तियों की 7.64 करोड़ की प्रगति को ध्यान में रखते हुए, यह अनुमान लगाया गया है कि वर्तमान में भारत में लगभग 18.12 करोड़ वयस्क अभी भी अ-साक्षर आसात. राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 2020 वर्सा 2030 वर्सा मेरेन 100% साक्षरता मेळोवपाचें लक्ष्य थारायलां आनी एनसीईआरटींत राष्ट्रीय साक्षरता केंद्र स्थापन करपाची शिफारस केल्या. हें ध्येय साध्य करपा खातीर राष्ट्रीय आनी राज्य पांवड्यार जायते यत्न चालू आसात. तशेंच शिकपी लोक आपली भास वा भास आपल्या जिविताच्या वेगवेगळ्या संदर्भांत तोंडीपणान वापरतात आनी आपल्या कामांत गणितीय समजुती वांगडा संवाद सादतात. तांकां फकत वाचन, बरोवप आनी अंकगणित शिकपाची गरज आसा, जाका लागून तांकां दर्जेदार आनी गरिबीन भरिल्लें जिवीत जगपाची वाट मेकळी जातली.

राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 2020 ची ही नदर मतींत दवरून शिक्षण मंत्रालयाच्या 'नव भारत साक्षरता कार्यावळ' खाला बिगर साक्षर शिकपी लोकां खातीर उलास प्रवेशिका (संक्षिप्त आवृत्ती) तयार केल्या. ही प्रवेशिका उजवाड प्रवेशिका (चार भाग) ची लघु आवृत्ती आसा. ही नोंद एकत्रीत स्वरुपांत केल्या. तातूंत भास आनी गणित ह्या दोनूय गजालींचो आस्पाव जाता. 7 विशय विशय म्हणून थारायल्यात जे आमच्या भोंवतणी सादारणपणान दिसतात. हे विशय 'कुटुंब आनी शेजार', 'संवाद', 'आमची जिणे पद्दत', 'आमची भोंवतणची', 'जेवण आनी भलायकी', 'मतदान' आनी 'कायदेशीर म्हायती'. तशेंच शिकपी लोकांक वाचन, बरोवप आनी अंकगणित शिकपाक मदत करपा खातीर मार्गदर्शक तयार केला. शिकपी लोकांक शिकपाक मदत करपाक स्वयंसेवी शिक्षक/शिक्षक हो मार्गदर्शक वापरतले. प्रस्तावनांत आनी मार्गदर्शकांत दिल्ले मुद्दे सुचोवण्यो म्हणून आसात. शिकपी विद्यार्थ्यांची पातळी, तांक, गरजो आनी थळावें वातावरण मतींत दवरून गरजे प्रमाण हातूंत बदल करूं येतात.

प्रवेशपत्रांत आस्पाव केल्ले मुळावे साक्षरता आनी अंकगणित शिकपाचे मुद्दे मतींत दवरून शिकपी/स्वयंसेवी शिक्षकां खातीरय सगळ्या विशयांचेर आदारीत सराव पेपर आनी ऑनलायन मॉड्यूल वा व्हिडियो कार्यावळी (डीएचआयएम) तयार केल्यात. दिक्षा पोर्टलाचेर ऑनलायन मॉड्यूल वा व्हिडियो प्रोग्राम उपलब्ध आसात. तांच्या आदारान विद्यार्थ्यांक शिकवपाक आनी शिकपाक मजत जातली.

ही प्रस्तावना (लघु आवृत्ती) तयार करपाक वावुरपी सगळ्या विशय तज्ञ आनी परिशदेच्या प्राध्यापकांचे परिशद उपकार मानता. वांगडी आनी प्रकल्प कामगारांच्या अथक वावराचे उपकार मानता. त्याच बराबर, आपल्या साहित्याचो आनी सहकाऱ्यांचो आदार घेवंक आमकां उदार मनान आदार दिल्ल्या त्या सगळ्या निर्मात्यांचे आनी संघटनांचेय आमी उपकारी आसात. ही नोंद आनीक सुदारपा खातीर तुमच्या सुचोवण्यांक येवकार आसा.

दिनेश प्रसाद सकलांनी
संचालक
नॅशनल काउन्सिल ऑफ एज्युकेशनल रिसर्च अँड ट्रेनिंग
नवी दिल्ली

प्रस्तावना

साक्षर आसप, वाचन, बरोवप आनी अंकगणित शिकप ही दरेकल्याची मुळावी गरज, जी गरिबीचें जिवीत जगपाक आदार करता. राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 2020 च्या शिफारशींची अंमलबजावणी करपा खातीर भारत सरकारान नव भारत साक्षरता कार्यावळ येवजण सुरू केल्या, जी लोकप्रियपणान 'उमेद' (समाजांतल्या सगळ्यां खातीर आजीवन शिकप समजून घेवप) ह्या नांवान वळखतात.ह्या येवजणेचो हेत प्रौढांक पिरायेंत हाडप 15 वर्सां आनी ताचेवयले लोक अशे तरेन साक्षर आसतात की ते बळिश्ट व्यक्तीमत्व जावन समाजाचे उदरगतींत योगदान दिवंक शकतात.

राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 2020 च्या शिफारशी प्रमाण नव भारत साक्षरता कार्यावळींत मुखेलपणान पांच घटकांचो आस्पाव जाता - 1) मुळावी साक्षरता आनी अंकगणित, 2) म्हत्वाची जिणेची कुशळटाय, 3) मुळावी शिक्षण, 4) वेवसायीक कुशळटाय, 5) सतत शिक्षण. साक्षर नाशिल्ल्या शिकपी लोकांक मुळावी साक्षरता आनी अंकगणित शिकवपा खातीर - उल्लासा नांवाची एक ल्हान पुस्तिका तयार केल्या. ही पुस्तिका एकत्रीत स्वरुपांत तयार केल्या, तातूंत भास आनी गणित ह्या दोनूय गजालींचो आस्पाव जाता. ही प्रस्तावना भास आनी गणित शिकपाच्या परिणामांचेर आदारीत आसा. ह्या पुस्तिकांतल्या विशयांत खंयच्याय प्रौढाच्या जिविताक संबंदीत आशिल्ले विशय आसपावीत केल्यात. हे विशय अशे आसात – कुटुंब आनी शेजार, संवाद, जिणे पद्दत, भोंवतणचें वातावरण, जेवण आनी भलायकी, मतदान, कायदेशीर म्हायती, वेळ, डिजिटल क्रमांक, बँको, कॅलेंडर, पर्यावरण जागृताय आदी. उमेद प्रवेशिका ह्या विशयांत भाशेची कुशळटाय आनी गणितीय संकल्पना एकठांय घेतल्यात. देखीक 'कुटुंब आनी शेजार' ह्या धड्यांत दिल्ल्या व्हडल्या आकाराच्या चित्रां वरवीं, हिंदी भाशेच्या वळखीच्या उतरांची वळख, शब्द वाचप आनी अक्षर वळख (अ आ न प स र व) आनी गणितांत 1 ते 20. एक यत्न संख्या वळखप, वाचप आनी बरोवप शिकवपाखातीर केला. तेच प्रमाण 'मतदान' ह्या धड्यांत, हिंदी वर्णमाळे (ख़ घ घ द द), शब्द, वाक्य आनी गणित शिकयतात वेळ (१२ आनी २४ वरां घड्याळ), पंचांग, वेळापत्रक, रेल्वे तिकेटाचेर दिल्ले म्हायती पळोवपाक आनी वापरपाक शिकयतात. म्हायती समजून घेवप, डिजिटल क्रमांक वळखप आनी बरोवप शिकवपाचो यत्न केला. अशे तरेन उल्लास प्रवेशिका हिंदी भास आनी गणित हांकां एकठांय संबोधीत करता. स्वयंसेवी शिक्षक स्वता शिकपाचे परिणाम लक्षांत दवरून आपल्या भोंवतणी उपलब्ध आशिल्ल्या हेर प्रकारच्या साहित्याचोय वापर करूंक शकतात.

वाचन, बरोवप आनी गणित शिकपाक ही सामग्री साक्षर नाशिल्ल्या शिकपी लोकांक उपेगी थारतली अशें आमी मानतात.

आशय सुदारपा खातीर तुमच्या सगळ्या सुचोवण्यांक सादर आमंत्रण दितात.

डॉ. शंभू घाडी
संचालक,
राज्य शिक्षण संशोधन आनी प्रशिक्षण परिशद,
गोंय राज्य

स्वयंसेवी शिक्षकां कडल्यान दोन गजाली

राष्ट्रीय शिक्षण धोरण-2020 खाला 'सगल्यांक शिक्षण' (पयलीं 'वयस्क शिक्षण') ह्यो शिफारशी चालीक लावपा खातीर राष्ट्रीय पांवड्यार वेगवेगळ्या प्रकारच्या शिक्षणीक साहित्याची निर्मिती 'नव्या भारत साक्षरता कार्यावळींत' उल्लेख केल्या. राष्ट्रीय शिक्षण धोरण-2020 मुळावे घटक म्हणून मुळाव्या साक्षरता आनी अंकगणिताचेर भर दिवन शिकपी लोकांच्या गंभीर जिणेच्या कुशळटायेचेर लक्ष केंद्रीत करता. नव भारत साक्षरता कार्यावळींत दिल्ले मार्गदर्शक तत्वां पाळपा खातीर 'उमेद' हें एक माध्यम म्हणून पळयतात जें शिकपी विद्यार्थ्यांक वाचपाक आनी बरोवपाक शिकपाक जायत्यो शक्यताय उक्त्यो करता. हो मुद्दो मतींत दवरून 'उमेद' प्रवेशिका (लघु रूप) तयार केल्या जी मुळाव्या साक्षरता आनी अंकगणितेक संबंदीत शिकपाचे परिणाम साध्य करपाक उपेगी पडटा. हातूंत वाचप आनी बरोवप एकाच …

मुळावी साक्षरता आनी अंकगणित हो सगळ्यां खातीर शिक्षणाचो (प्रौढ शिक्षण) म्हत्वाचो भाग. 15 वर्सां पिरायेचे आनी ताचेवयले विद्यार्थी शिकिल्ले पूण वर्णमाळेच्या गिन्यानापसून वंचित आशिल्ले म्हळ्यार निरक्षर आसात तांकां साक्षर करप हो ताचो हेत. नव भारत साक्षरता कार्यावळी खाला कांय कारणांक लागून शाळेंत वचूंक शकले नात आनी शिक्षणा पासून पयस रावपी शिकपी लोकांक वाचन, बरोवपाची आनी अंकगणित करपाची कुशळटाय आमकां व्हरची पडटा. हेय ते शिकपी आसूं येतात, जांकां कोणाच्याय आदारान थोडें वाचपाक कळटा, देखून आमचे शिकपी हे शिकोवपाचे आनी वाचपाचे प्रक्रियेंत वेगवेगळ्या पांवड्यार आसूं येतात.

हे शिकपी बुदवंत, दीर्घ आयुश्य अणभव आशिल्ले आनी कुशळ कारागीरय आसूं येतात हें लक्षांत दवरप म्हत्वाचें. हे शिकपी काम करतात आसूं येतात वा खंयच्याय प्रकारच्या श्रमांतल्यान आपलें पोट भरतात आसूं येता. तशेंच घरांत भितर आनी भायर जापसालदारक्यो घेवपी तेच आसतले. साक्षरतेच्या ज्वालामुखीन तांचें जिवीत उजवाडावप आनी तांचें जिवीत दर्जेदार करपाक मदत करप हो आमचो हेत. वाचन, बरोवप आनी गणित हांची समजूत घेवन तांकां आपल्या अणभवांतल्यान चड शिकपाक मेळपाक जाय, आनी विचार आनी समजून घेवपाची व्याप्ती खोलायेन आनी वाडोवंक मेळपाक जाय. तेच बरोबर तांकां आपलें जिवीत सुदारपा खातीर आपली तांक विकसीत करपाक आनी पुरायपणान वापरपाक मेळपाक जाय, ताका लागून देश आनी समाजाची उदरगत जावंक जाय.

विद्यार्थ्यांक वाचप-बरोवप शिकयतना लक्षांत दवरात की –

- शिकपी लोकांक मुळाव्या साक्षरता आनी अंकगणिताची वळख करून दिवप हो हे प्रवेशिकेचो हेत आसा. तशेंच तांकां ह्या गिन्याना कडेन जोडपाक जाय.
- हे शिकपी 15 वर्सां आनी ताचे वयर पिरायेचे आसून तांकां अणभव भरपूर आसा. तशेंच शक्य आसा आमचे परस तांकां चड अणभव आसात अशें. देखून तांच्या अणभवांक मान दिवचो, तांकां मान दिवचो ते कितें सांगतात तें बारीकसाणेन दिवचें आनी आयकचें.

- ते आपलीं दिसपट्टीं कामां स्वताच्या हातान आनी स्वताच्या पद्दतीन करतात, देखून तांच्या कार्यक्षमतायची खात्रीन कदर करात.
- वाचन उपेगी पडटकूच तांकां वाचन-बरोवपाचे प्रक्रियेंत लक्ष दिवन वांटो घेवंक मेळटलो हें लक्षांत दवरात. देखून पुराय तयारी करून शिकवचें आनी शक्य तितले तांचे जिणेचे अणभव उदाहरण म्हणून वापरून समजावचें.
- हे शिकपी हिंदी भास आयकुपाक आनी उलोवपाक सक्षम आसतात, ते आपल्या संवादांत ही भास वापरतात. देखून ही भास उलोवपाक सक्षम आशिल्ल्यांक तातूंत बरोवपाची संद मेळची हें लक्षांत दवरात. विद्यार्थ्याक गणिताची तोंडी आनी अनौपचारीक प्रतिनिधीत्व पद्दती वापरपाची कुशळटाय आसूं येता, पूण संख्या वळखुपाक मेळना आनी गणितीय प्रस्न सोडोवपाक अडचणी येतात. तुमकां तांकां संख्याशास्त्रांत गुंतवपाची आसा – तांची गणितीय समजूत तयार करप आनी वाडोवप.
- चित्रां, कथा, पोस्टर आदी माध्यमांतल्यान धडे शिकवपाचो यत्न करचो. चित्रां वाचप, पोस्टर वाचप आनी अदमास काडप, चित्रां पळोवप आनी तांचे सकयल बरयल्ल्या उतरांचो अदमास घेवप, वाचन शिकवपाचे आनी शिकपाचे मार्ग, चित्रांचो पुराय वापर करप. चित्रांनी एकूच वस्तू वा पुराय प्रक्रिया वा घडणूक दाखोवंक मेळटा. गरजा प्रमाण चित्रांचो वेगवेगळ्या तरेन वापर करूं येता, जशें - चित्राचेर चर्चा करूं येता, चित्रांत उपलब्ध आशिल्ल्या वस्तूचेर वा घडणुकेचेर चर्चा करूं येता, चित्राचो वापर करूं येता. खंयचीय कथा अदमास करून तयार करूं येता. नोंदींतलें चित्र पळोवन आनी अदमास करून वाचपाची संद दितात, जशीं अदमास करून घराचें चित्र पळोवन घर हें उतर वाचप, कुटमाच्या वांगड्यांचीं चित्रां आदी पळोवन कुटुंब शब्दाचो अदमास घेवप आनी वाचप.

मुळावी साक्षरता

- आमच्या शिकपी लोकां कडेन व्हड शब्दसंग्रह आसा, देखून तांकां वाचपाक आनी बरोवपाक शिकपाक मदत करपाक तुमी ती वापरपाची गरज आसा. ते खातीर आमी व्यक्तींच्या/वस्तूच्या नांवांनी हाजीर आशिल्लीं अक्षरां आनी उतरां वळखुपाचेर भर दितले.
- आमी भास कुडके करून न्हय तर पुरायपणान उलयतात आनी शिकतात. वाचन आनी बरोवप उतरां मोडून वा जोडून शिकवंक मेळना. देखून वाचन आनी बरोवप शिकयतना अक्षरां वळखुपाचें आनी उतरां वाचपाचें काम उतरां आनी वाक्यांच्या आदारान करपाक जाय हें लक्षांत दवरात. देखीक- अक्षर समजून घेवपाक, आप, माळ, माचयेची पेटी, टोमॅटो आदी उतरां दाखोवन वाचप.
- भाशेक संदर्भांत अर्थ आसता. भाशेच्या संदर्भा वांगडाच लेखन शिकवंक जाय. संदर्भा बगर भास अर्थपूर्ण आसप शक्य ना, देखीक- उपाय हें उतर एकटें वापरल्यार आमी साधना विशीं उलयतात काय प्रस्नाची जाप सांगतात हें समजून घेवप कठीण जाता. त्याच बराबर वाक्यांत ताचो वापर (देखीक म्हज्या कोडेचो उपाय मेळळो) वाचप्याक ताच्या अर्थाची अचूकता आनी योग्य समजूत मेळोवपाक आदार करता. वर्णमाळेचें गिन्यान आनी अक्षरांची समजूत विकसीत करपाचें कामय वर्णमाळेंतल्यान करूं येता, पूण पयलीं अक्षरां उतरांनी दाखोवन, उलोवपान सांगून वळखुपाक करपाक जाय. ते उपरांतच वर्णमाळेंतल्यान अस्मिताय आनीक घटमूट करपाक जाय. हाचे वरवीं विद्यार्थी आपल्या दिसपट्ट्या जिणेंत वापरतात त्या भाशेच्या शब्दसंग्रहा कडेन जोडून वाचपाचो यत्न करतले.
- प्रवेशिकातल्या अक्षरां कडेन संबंदीत करून वेगवेगळे प्रमाण वळखुपाक आमी शिकयतात. हाका लागून शिकपी मनशाक अक्षर-ध्वनी संबंद समजूंक सोंपें जातलें आनी तांची बरी समजूतय वाडटली. जशें - पी. पा, पी, पी इ.
- भाशेचे खेळ वाचन आनी बरोवप शिकवपाकय मदत करतले. हाचे वांगडाच अक्षर-ध्वनी संबंदाची समजूतय वाडटली, जाका लागून वाचप आनी बरोवप सोंपें जातलें, देखीक एका परस चड अक्षरांचो वापर करून उतरां तयार करप आनी वाचप, उतरां उलोवप, वाचप-बरोवप आदी.
- अक्षर जाळी वापरून अक्षर आनी प्रमाण वळखपाची समजूत आनीक विकसीत आनी घटमूट करूं येता. शब्द तयार करपाक आनी उतरां वळखुपाक अक्षरांचो सापळो हो एक बरो पर्याय. प्रस्तावनांत जायत्या सुवातींनी भाशेचे खेळ दिल्ले आसात, थंय उतरां वळखून तांकां घुंवडावपाचें काम दिल्लें आसा.
- भाशे वांगडाच संख्यात्मक गिन्यान शिकवपा खातीर दोगांयचोय आस्पाव प्रस्तावनांत एकत्रीत स्वरुपांत केला.

मुळावें संख्या गिन्यान

- शिकपी लोकांक संख्याशास्त्राची कांय प्रमाणांत वळख आसतली कारण ते आपल्या दिसपट्ट्या जिणेंत तें आयकतात, पळयतात आनी करतात, मागीर तें पयशे अदलाबदल करप, माल विकतें घेवप, भाजी विकत घेवप वा विकप, सामान मेजपाक जाय आदी. ह्या सगळ्या कामांक आंकडे जाय पडटात. देखून शिकपी मनशाक कितलें खबर आसा आनी कितलें वापरता तें पयलीं जाणून घेयात. आयले उपरांतच फुडें सुरू करात.
- आपल्या भोंवतणच्या वस्तूंचो उपेग करून क्रमांक वळखुपाक शकता. मोबायलाचो वापर आंकडो उणो करपाक, दिवे पेटवपाकय वापरूं येता, ताचो संबंद दरेकल्याच्या दिसपट्ट्या जिणेच्या गरजे कडेन आनी बाजाराक तोंड दिवपाक जाता. कारण भुरग्यांक बरें समजूंक मेळटलें आनी वाचप आनी बरोवप हें आयकुपाच्या आनी विकपाच्या उदाहरणा सारकें आसा हें समजतलें. प्रस्तावनांतय तेंच बाजारांतल्या उदाहरणां सयत संख्यात्मक गिन्यानाची वळख करून दिवपाचो यत्न केला.
- कांय शिकपी लोकांक वस्तू मेजपाचें गिन्यान आसूं येता, देखून वस्तू मेजून तांकां संख्या सांगपाक लायतात. संख्यांची जाणविकाय जाले उपरांतच तांकां हेर गणितीय संकल्पना समजून घेवंक मेळटल्यो आनी शिकपाक मेळटल्यो.
- गणितीय संकल्पनांक आनीक घटमूट करपाखातीर. दिसपट्ट्या जिणेकडेन संबंदीत आशिल्लीं जाय तितलीं उदाहरणां दिवचीं आनी गणितीय संकल्पनांची वळख करून दिवपाखातीर दिसपट्ट्या जिणेकडेन संबंदीत आशिल्लीं जाय तितलीं उदाहरणांय दिवचीं.
- चार ते तीन जोडल्यार कितें मेळटा तें दाखोवपा खातीर तीन सारके वस्तू चार सारके वस्तू वांगडा जोडप आनी वजा करप सारकिल्ल्यो गणितीय संकल्पना वस्तूं वांगडा शिकयात. आनी मेजपाक सांगात. तेच प्रमाण वजा करपांत तांकां वस्तू काडून मेजपाक सांगात. प्रस्तावनांत रुपयांचो उपेग करून जोडणी वजाबाकी शिकयल्या, जाका लागून जोडणी वजाबाकीची गणितीय संकल्पना समजूंक मेळटा आनी रुपया समजून घेवपाचेरूय काम करूं येता. रुपया वेव्हाराचेर एक ल्हानशी कार्यावळय शिकपी लोकां वांगडा करूं येता, जाका लागून तांकां जोडप आनी वजा करपाची गणितीय संकल्पना वांगडाच रुपयाच्या वेव्हाराची समजूत शिकयतात आनी समजून घेवंक मेळटात.
- कथा आनी गितां वरवीं गणितीय संकल्पना स्पश्ट करपाचेय यत्न करूं येतात. एकक आनी धा सारकिल्ल्यो संकल्पना समजून घेवपा खातीर दिसपट्ट्या जिणे कडेन संबंदीत अणभव घेवपाचो यत्न करात. जाका लागून विद्यार्थ्याची समजूत वाडूंक शकता. वेगवेगळ्या वस्तूंचे गुठले करूनय ही संकल्पना स्पश्ट करूं येता. हाका लागून शिकपी लोकांकय समजूंक सोंपें जातलें, कारण ते आपल्या वैयक्तीक जिवितांतय अशेंच काम करतले.
- प्रस्तावनांत गुणाकाराची संकल्पना शिकवपाक जोडणीची समजूत वापरल्या. हाका लागून जोडणीची समजूत घटमूट जातलीच पूण गुणाकार समजून घेवपाकय सोंपें जातलें. हाचे वांगडाच वस्तूंवांगडा गुणाकार स्पश्ट करप लेगीत म्हत्वाचें, देखीक- वस्तूक चार पटींनी स्पश्ट करप, चार फावटीं दाखोवप.

तेच प्रमाण 2 × 2 दाखोवपाक आनी समजावपाखातीर 2 वस्तू दोन वेगवेगळ्या गटांत घालून मेजून सांगात.

- वजन, वजन, घन पदार्थ आनी द्रव पदार्थ मेजपाच्यो वेगवेगळ्यो पद्दती भासाभास करून मेजपाची संकल्पना स्पश्ट करप. माल खरेदी करतना शिकपी मापाच्या एककांची कांय प्रमाणांत वळख जाता आनी तांकां कांय प्रमाणांत वळख आसतली. शिकपी लोकांक तांकां पयलींच आशिल्ल्या गिन्याना वरवीं व्हरून आनी मागीर ताचे कडेन जोडून मापनाच्या एककांची वळख करून दिवप हो आमचो हेत आसा.
- वेगवेगळ्या आकाराचीं आयदनां वापरून एकक वळखुपा विशीं आनी खंयच्या प्रकारच्या वस्तू खातीर आमी खंयचो एकक कसो वापरतात हाचे विशीं उलोवचें. एकक रुपांतराविशीं अशीच चर्चा करूं येता, जाका लागून एककांची समजूत तयार जावंक शकता. कोणय भाजी विकपी म्हणून काम करता जाल्यार मागीर ताका वजन विचारून आनी त्या मनशाक वजन दाखोवन किलो आनी ग्राम समजूंक सोंपें जातलें. तेच प्रमाण दूद मेजपाचीं उपकरणां दाखोवन लिटरांची समजूत मेळोवंक मदत करूं येता.
- वेळ कसो सांगचो तें शिकवपा खातीर सुयो आनी डिजिटल घड्याळ ह्या दोनूय प्रकारांचीं उदाहरणां प्रस्तावनांत चर्चा केल्या. विद्यार्थ्यांक मुखार वण्टी घड्याळ दवरून, हात वळखून आनी हात घुंवडावन वेळ बदलून वेळ सांगपाक शिकवपाचो यत्न करात आनी घड्याळ स्वता पळोवन वेळ सांगपाक सांगात. हाका लागून वेळ शिकपाक मजा येतली आनी तशेंच तुमकां ताची पुराय समजूत मेळटली.
- शिकपी लोकांक वेगवेगळ्या संदर्भांत डिजिटल घड्याळांचो उक्ताडार हाडपाची खात्री करात, जाका लागून तांकां डिजिटल क्रमांक वाचपाक शिकपाक मेळटले आनी डिजिटल स्केल, घड्याळी आदी सहजपणान वाचूंक मेळटले.
- 12 वरां आनी 24 वरां घड्याळ वाचपाचे वेगवेगळे मार्ग आसात, देखून 24 वरांचें घड्याळ कशें वाचप हाचेर उलोवया आनी तें कशें वाचप तें समजावया. रेल्वे तिकेट वापरून 24 वरांचें घड्याळ कशें वाचप तें शिकवंक मेळटा.
- शिकपी लोकांक कॅलेंडर दाखोवचें आनी तांकां कॅलेंडर कशें वाचप आनी पळोवप तें शिकवपा खातीर म्हयन्यांचीं नांवां आनी तारखां वाचपाक शिकवचें. म्हयनो आनी तारीख वळखुपाक दर दिसा कॅलेंडर पळोवन शिकपी लोकांक वापरपाक आनी वाचपाक एक काम दिवचें. शिकपी लोकांक दिसपट्ट्या जिणेंत पंचांगाचो वापर कसो करतात अशें विचारूं येता.
- पुस्तिकांत म्हत्वाच्या जिवीत कुशळटाये कडेन संबंदीत विशय आसपावीत केल्यात, जशे की कायदेशीर म्हायती, अन्न आनी भलायके संबंदीत विशय जशे की मतदान, बँक खात्या संबंदीत म्हायती; पूण संवादाची संद मेळ्ळ्या. चेक पुस्तकां, डिपॉझिट स्लिप आदी शिकपी लोकां कडेन वांटून घेवन तांकां कशें वाचप आनी भरप तें शिकयात.

अभ्यासक्रम निर्माण समिती

अध्यक्ष

डॉ. शंभू श्री. घाडी , संचालक,
राज्य शिक्षण संशोधन
आनी प्रशिक्षण परिशद

सल्लागार

श्री. उमेश सरनाईक – एस. पी. सी. गोंय समग्र शिक्षा, पर्वरी गोंय
सौ. सुमन गांवकर - नोडल ऑफिसर, गोंय समग्र शिक्षा, पर्वरी गोंय

निर्माण समिती

श्री. उमेश सरनाईक – एस. पी. सी. गोंय समग्र शिक्षा, पर्वरी गोंय (एन. आय.एल.पी.)
सौ. सुमन गांवकर - नोडल ऑफिसर, गोंय समग्र शिक्षा, पर्वरी गोंय (एन. आय.एल.पी.)
सौ. तुळसी स्वागत भोमकार - डॉ. वसंतराव देंपो उच्च माध्यमिक विद्यालय, कुजीरा बांबोळी गोंय.
सौ. लीना शाणू नाईक - सरकारी उच्च माध्यमिक विद्यालय, वाळपई गोंय.
श्री. बाळकृष्ण गावस – ब्लोक रिसोर्स पर्सन- सत्तरी गोंय.
कु. आरती जाधव – एन.आय.एल.पी. शिक्षिका
कु. अंकिता शिरगावकर - एन.आय.एल.पी. शिक्षिका
कु. गौरी परब - डाटा एंट्री ऑपरेटर (एन.आय.एल.पी.)

समीक्षा समिती

CNCL Shiva Srivastava, Rohit Nainwal, Sonali

वांगडी समन्वयक

CNCL Shiva Srivastava, Rohit Nainwal, Sonali

उपकार

परिशद त्या सगळ्या रचनाकाचे उपकार मानता. जाच्यो रचना पुस्तकात आस्पावीत केल्यात. रचना उजवाजावपाक परवानगी दिल्ले सुशील शुक्ल, दिग्दर्शक, एकतारा, भोपाळ (दिवाली के दिये), सुभाष पत्र). व्याम आनी दुर्गाबाई व्याम, लोक चित्रकार, भोपाळ (ददरिया लोकगीत) आनी सर्गेस्ट निस्कार देव सेवक (ठीक समय पर), श्याम सुशील (आओ बादल), प्रभात (ज्ञानू ज्ञानी ज्ञान आनी क्षमा बुआ के 1. निशात फारूक (मदद मिली तो कैसे और मेरा खाता मेरी शान), स्वयं प्रकाश (हाँजी नाजी), प्रेमपाल शर्मा, निवृत्त कार्यकारी संचालक, रेल्वे मंडळ (गांधीजी की आत्मकथा से) आनी आयुष्मान गोस्वामी, अध्यक्ष, शिक्षण विभाग, प्रादेशीक शिक्षण संस्था, अजमेर (कहानियाँ) हांचे परिशद उपकार मानता.

तेचवरी पुस्तकांत चित्रांकना खातीर परिशद शशि शेट्ये, नवी दिल्ली, सुनीता, लोक चित्रकार (मांडना) शैली), जयपूर, राजस्थान; सुभाष व्याम, लोक चित्रकार (गौड भित्तिचित्र शैली), भोपाळ, मध्य प्रदेश, दुर्गाबाई व्याम, लोक चित्रकार (गोंड भित्तिचित्र शैली), भोपाळ, मध्य प्रदेश: मानसिंह व्याम, लोक चित्रकार (देव भित्तिचित्र शैली), भोपाळ, मध्य प्रदेश: प्रशांत सोनी, उदयपुर, राजस्थान, सागर अनकल्ले, नोएडा, उत्तर प्रदेश: शुभम लखेरा, चंदेरी, मध्य प्रदेश: हबीब अली, ग्वालियर, मध्य प्रदेश: जितेंद्र चौरसिया, देवास, मध्य प्रदेश; हरिओम पाटीदार, धार, मध्य प्रदेश: निलेश गहलोत, धार, मध्य प्रदेश: तपोशी घोषाल, नवी दिल्ली; रुचिन सोनी, नवी दिल्ली मदुख घोष, कोलकाता, पश्चीम बंगाल सच्चिदानंद झा, मधुबनी बिहार राधाश्याम राऊत, भुवनेश्वर, ओडिशा आनी श्रेयसी दत्त, मधुबनी बिहार हांचे खाशेले उपकार मानता.

परिशद, भारतीय वैचणूक आयोग, राष्ट्रीय मतदार सेवा पोर्टल, भारतीय शेती संशोधन केंद्र, समाजीक न्याय आनी सक्षमीकरण मंत्रालय, प्रधानमंत्री जन-धन येवजण राष्ट्रीय आपत्ती वेवस्थापन प्राधिकरण, राष्ट्रीय साक्षरता मिशन प्राधिकरण, राज्य संसाधन केंद्र, इंदौर, हांचेय

उपकार मानतात जांच्या संकेतबळा वयल्यान अभ्यासक्रम तयार करपा खातीर उपेगी साहित्य आनी प्रतिमा मेळयल्यो.

परिशद, अभ्यासक्रमाचे उदरगती खातीर विवीध पांवड्याचेर आदार केल्ले खातीर राष्ट्रीय साक्षरता केंद्र - विभागाची बाणी बोरा, वरिश्ठ सल्लागार: रोहित नैनवाल, सल्लागार, ज्योति तिवारी, कनिश्ठ प्रकल्प फेलो; प्रियंका, अयाज अहमद अंसारी, डी.टी.पी. ऑपरेटर मोहम्मद आतिर, तरुन कुमार नोगिया, ग्राफिक डिझायनर आनी जितेंद्र, टायपिस्ट हांचेर उपकार, परिशद, मुळावें शिक्षण खातें, एन.सी.ई.आर.टी.ची सपना, टायपिस्टची उपकारी आसा जांणी हो वावर पुराव करपाक आदार दिला.

प्रकाशन विभागाकडल्यान मेळिल्ल्या सहकार्यां खातीर परिशद उपकार मानता.

विशय – वळेरी

प्रस्तावना

स्वयंसेवकांकडे दोन गजाली

प्रवेशिका निर्मिती - समिती

आभार

1. कुटुंब आनी शेजार
   - अ.आ. न. प. स. र. व
   - अबोल्याचे कुटुंब
   - १ ते ९ मेजात आनी संख्या वळखात
   - कुप

2. गजाली
   - इ, ई, ब, त. म, ख, ट, च
   - शाळेक चीट
   - येयात . एकठाय मेजात

3. आमचें रावप – सवरप
   - अ, औ, झ, द, ल, ग, क, य
   - दिवाळीच्यो पणत्यो
   - उतरां बारीकसाणीन पळयात, वाचात आनी बरयात
   - येयात, अदीक करून मेजणी शिकुया.
   - काणयो

4. आमचे भोंवतणी
   - ए, ऐ, ज, भ, ड, श, ष, अनुस्वार, अनुनासीक
   - सुखोमाजरी गांवाची काणी
   - 51 ते 100 मेरेनचे आंकडे वळखप, वाचप आनी बरोवप
   - गटांत मेजप
   - 1 ते 50 मेरेन बेरीज आनी बजा करप (परतून गटा बांगडा)
   - 51 ते 100 मेरेव बेरीज आनी बजा करप (परतून गटा बांगडा करिनासतना)

- दाँतले उदक खंय वता?

5. आहार आनी भलायकी
   - उ, ऊ, ह, छ, थ, फ, ठ
   - खावप पियेवप
   - 100 ते 1000 मेरेनच्या आंकडे वळखुवप, वाचप आनी बरोवप
   - एकम, दशम आनी शतमांच्या चोंब्यांनी मेजप
   - एक अंकी संख्येचो गुणाकार करप
   - गांधीजींच्या आश्रमांत

6. मतदान करप
   - क्ष, घ, ध, ढ
   - तीन अंकांची संख्या जोडप आनी वजा करप
   - गुणाकाराच्या तथ्यांचे निर्माण करप
   - लांबाय मेजप मापन (सेंटीमीटर, मीटर).

7. कायद्याची म्हायती
   - त्र, श्र, ण, ऋ, ज्ञ
   - क्षमा आजयेची चीट
   - मदत मेळळी ती कशी
   - मागीर लिली मुदत
   - ज्ञानू, ज्ञानी, ज्ञान
   - दिसपट्टे जिर्णेत उपेगांत येवपी वेगळेपणाची म्हायती
   - भागाकार समजून घेवप
   - वजन मेजप (ग्राम आनी किलोग्राम)

8. संकश्टां कसली – कसली
   - जेन्ना धर्तरी घरघरली
   - धारकताचें मापन करप (मिलीलीटर, लीटर)
   - गुणाकार आनी विभागणी हांचो आस्पाव आशिल्ले दिसपट्टे जिर्णेचे प्रस्न सोडोवप

9. वेळा - काळाची गजाल
    - हाजी नाजी
    - योग्य वेळार
    - दोन अंकाच्या आंकड्यांचो गुणाकार करप
    - वेळाचें मापन (वर, मिनट, सेकंद)

10. प्रवास
    - गांधीजीच्या आत्मचरित्रांतल्यान....
    - प्रवास
    - वेळाच्या मापाचो उपयोग करप (12 आनी 24 वरांची घडयाळ)
    - कॅलेंडर, वेळापत्रक आनी रेल्वे तिकेटीचेर दिल्ली म्हायती समजून घेवप

म्हजें पुस्तक

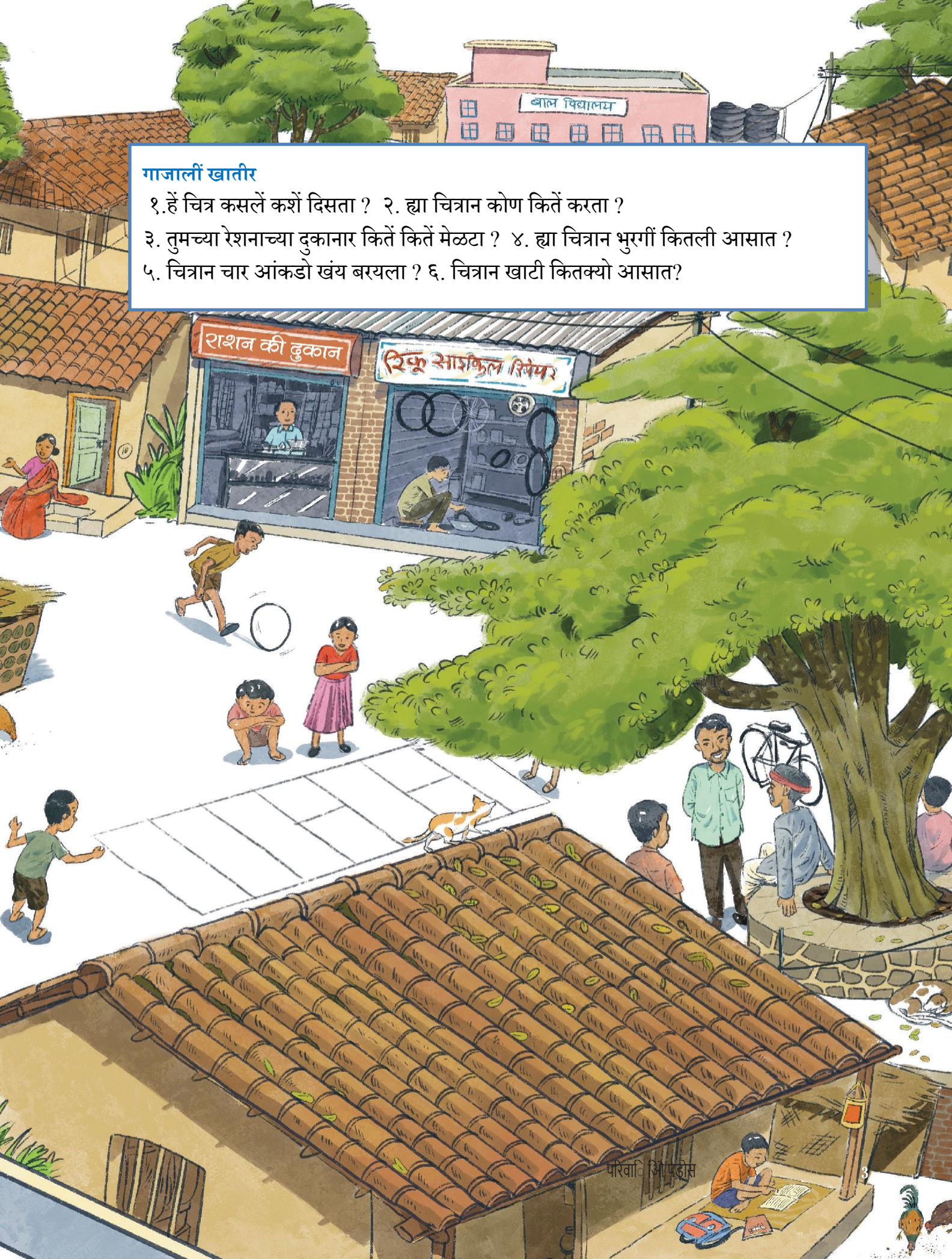
म्हजें नांव – _____

म्हजो नामो – _____

_____

म्हजो मोबायल नंबर – _____

शासकीय चिकित्सा केंद्र
मुस्कान बुटिक

गाजालीं खातीर

१.हें चित्र कसलें कशें दिसता ? २. ह्या चित्रान कोण कितें करता ?

३. तुमच्या रेशनाच्या दुकानार कितें कितें मेळटा ? ४. ह्या चित्रान भुरगीं कितली आसात ?

५. चित्रान चार आंकडो खंय बरयला ? ६. चित्रान खाटी कितक्यो आसात?

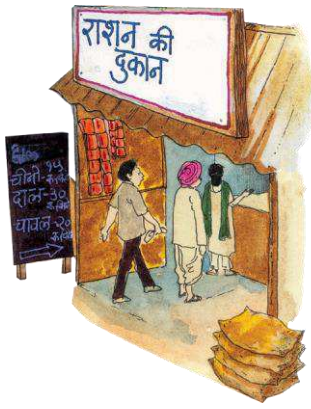
१. कुटुंब आनी शेजार

आमी शिकतले

अ आ न प स र व

१ ते ९ मरेन आंकडे वळखुपाक, आनी बरोवपाक

- चित्रा वयल्या अदमास काडून वाचात.

पसरो

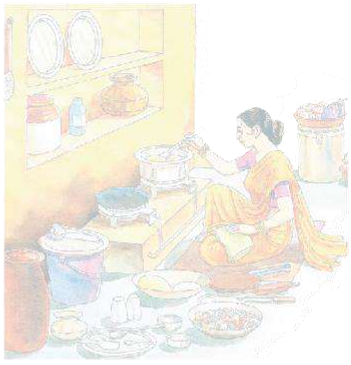
कुटुंब

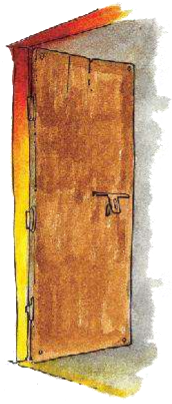
लोक

पायण

रांदची कुड

कवाड / दार

घर

शेजारी

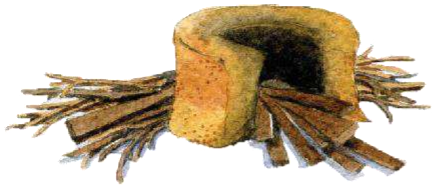
आदोगाद

शिक्षक- निर्देश-

आधिल्यधांक एका उपरांत एक मगाळ्या चित्रांची वळख करून दिवची. चित्राच्या खाता ते संबंधांतली उतरां दिस्यांत, चित्राच्या आदारान उतरांचो अंदमास काडून वाचपाक सांगचें. चित्राच्या खाता दिल्ली उतरां बोट दवरून वाचून घेवची.

चित्राचो अदमास काडून वाचात

तुमच्या घरांत हातूंतलें कितें- कितें आसा ? बरोबरची (✓) खूण करात-

मातयेची चूल

खाट

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

कॅलेंडर

सायकल

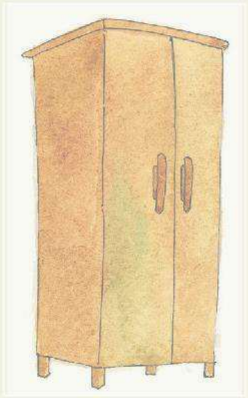
सिलेंडर

नळ

वाचात आनी बरयात

अ

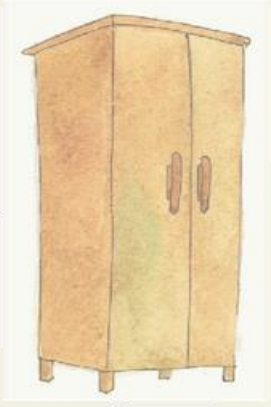
अनस

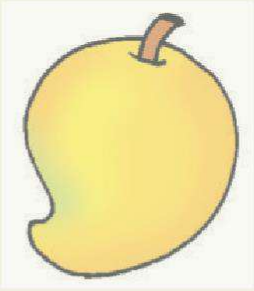
अळू

अ अ

आ

आलमार

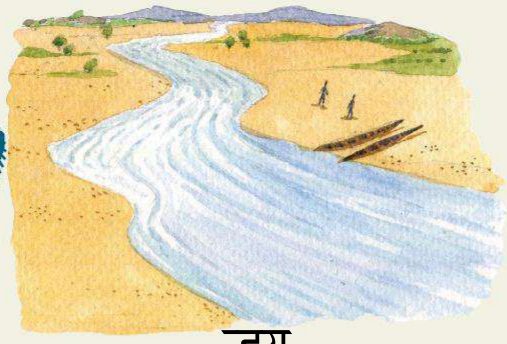

आमो

आ आ

शिक्षक सुचवण्यो – वाटो घेतील्ल्यान वेगवेगळी चित्रां ओळखुन तांच्या सकयल बरयल्ली नावां वाचली. अ, आ चो आवाज आनी वळणा मदलो फरक सांगात. तशेच बाकीची अक्षरां वाचून बरवपाक शिकात.

न

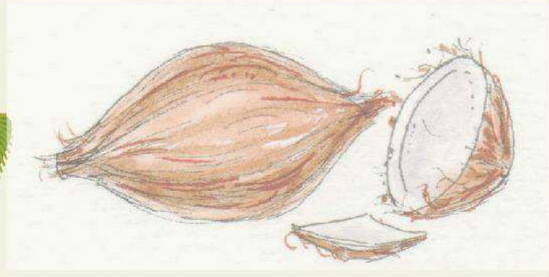
न्हय

नळ

न न

ना

नाल्ल

नाकुट

ना ना

प

पपाय

पणस

प प

पा

पालक

पायातली

पा पा

स

ससो

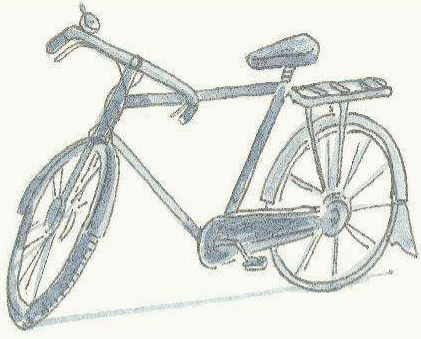

सत्री

सा

सात

सायकल

र

रवी

घुडसुणो

रा

राखी

राणी

व

वन

वळें

व

वा

वानर

वारवर

वा

म्हजीं उतरां

शिक्षक- निर्देश- 'कुटुंब आनी शेजार' विशयाचेर गजाली मारच्यो. वांटो घेतिल्ल्यां वांगडा सरभोंवतणच्या लोकांची संस्कृती तशेंच समाजीक संबंदां विशीं चर्चा करची. वांटो घेतिल्ल्यांक विचारून ह्या विशया कडेन संबंदीत 3-4 उतरां बरोवचीं. हीं उतरां तांचे स्वताचे भाशेंतलीं आसपाक शकतात, देखीक रांदचे कुडी खातीर 'कुजीन', काजू खातीर 'म्हट्टो' बी.

आबोल्याचें कुटुंब

शेत ओंपलां
हे खेपे शेतांत आमी
आमचें जिवीत ओंपलां

तुमी कितें येवजितात?

प्रस्न १.ह्या चित्रांत कितें लुवणी चल्ला ? होय ☐ ना ☐

प्रस्न २. तुमच्या थंय करंगुटाचे शेत ओंपतात? होय ☐ ना ☐

प्रस्न ३. तुमचेंय कुटुंब एकबटान कसलो वेवसाय करता ? होय ☐ ना ☐

प्रश्न ४. त्या कामांत तुमी मजत करतात ? होय ☐ ना ☐

शिक्षक निर्देश - ह्या प्रस्नांच्या आदारान वांटो घेतिल्ल्यां कडेन तांच्या वेवसाया विशीं तशेंच तांच्या घरच्यां विशीं चर्चा करात. वयर दिल्ल्या प्रस्ना खाला बोट दवरून वाचचें आनी वांटो घेतिल्ल्यांक हय/ना चेर खूण करपाक सांगची.

पळयात, वाचात आनी बरयात

अ वयल्यान सुरू जावपी उत्तर वळखात

अचकीत, अडाणी अणकार अणभव

आ वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखात

आमुरपिको आवदनां आजो आझील

न वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखात

नरमाय नखलामी नडणी नरलोक

ना वयल्यान सुरू जावप उतर वळखात

नागपंचम नातुराल नासधूस नायटो

र वयल्यान सुरू जावर्षी उतर वळखात

रकाद रकप रडकुरें रचपी

स वयल्यान सुरू जावप उतर वळखात

सकयल सडसडीत सणसणप सदांकाळ

प वयल्यान सुरू जावप उतर वळखात

पगार पणटूर पयर पयशे

व वयल्यान सुरू जावर्षी उतर वळखात

वळेसर वत वखद वणत

वा वयल्यान सुरू जावर्षी उतर वळखात

वानर वाल वालो वासरी

शिक्षक निर्देश – वाटो घेतिल्ल्यांक उतरां वाचपाची आनी बरोवपाची संद दिवची तशेंच उत्तर बरोवपाव - तांकां मजत करची. दिल्या अक्षरांनी सुरवात जावपी उतरांची वळख करची तशेंच बरोवपाचो सराव क घेवचो.

मेजात आनी संख्या वळखात

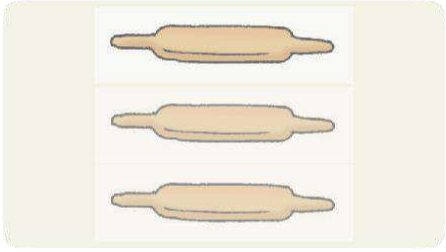
१

एक व्हडे

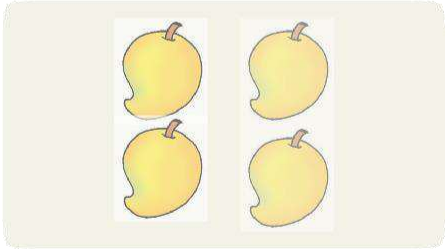
२

दोन पायातली

३

तीन लाटणी

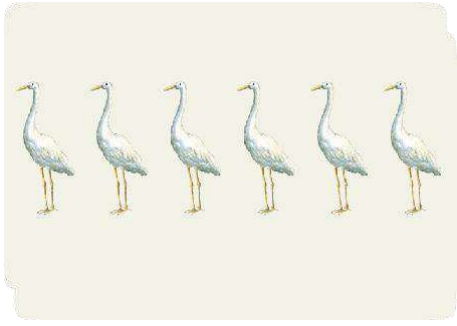
४

चार आमे

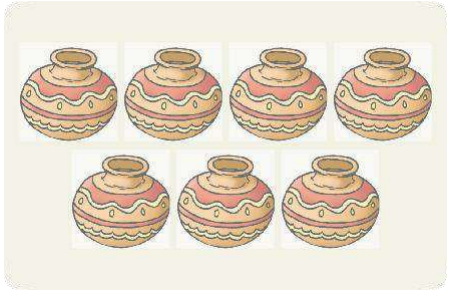
५

पाच घरा

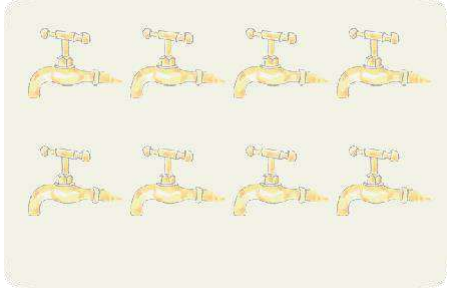
६

स बकीं

७

सात मडक्यो

८

आठ नळ

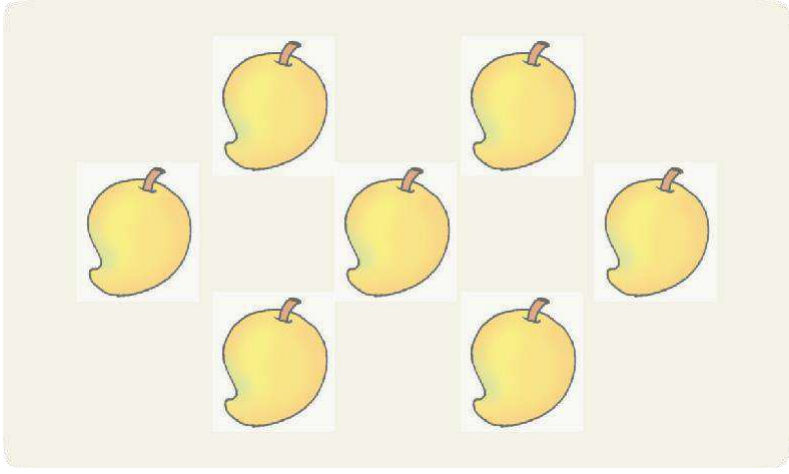
९

णव सुकणी

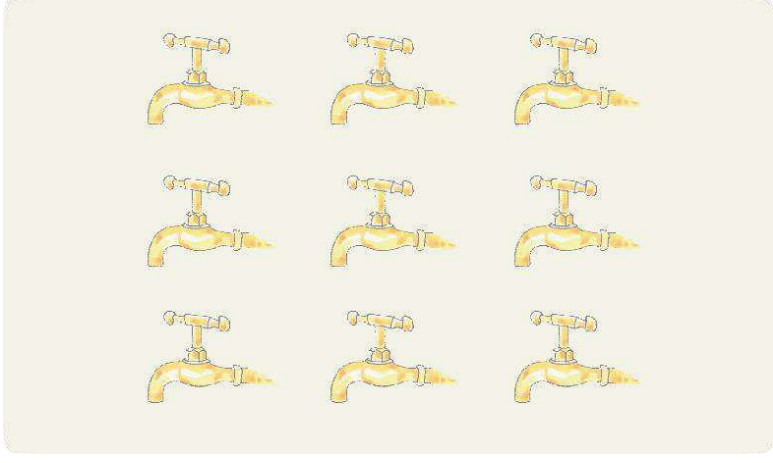
शिक्षक– निर्देश – हो यत्न करात जे वरवीं वांटो घेतिल्ले चित्रांनी दाखयल्ल्यो वस्तू मेजतले आनी दिल्ली संख्या वळखतले. वांटो घेतिल्ल्यांक आपले आशिकुशीच्यो वस्तू लेगीत मेजपाची संद दिवची. देखीक– कुडींत कितले जाण आसात?

▪ वाटकूळ काडून दिल्ले संख्ये इतलो चोंबो करात

४ **चार** आमे

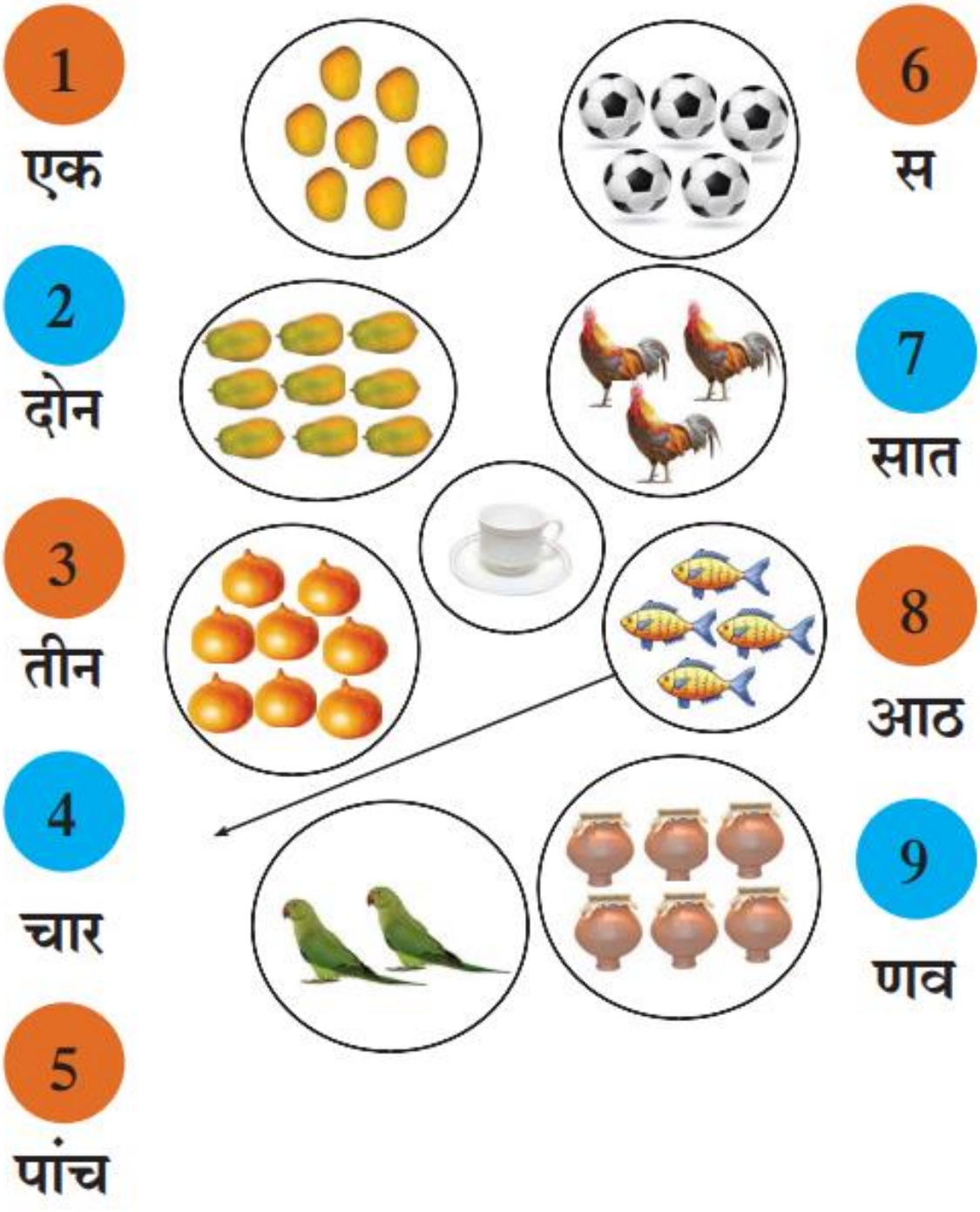

7 **सात** नळ

शिक्षक– निर्देश – वांटो घेतिल्ल्यांची उर्बा वाडोवचे खातीर करचें, तांणी संख्या वळखून सांगची आनी तितल्यो वस्तू मेजून ताका वाटकूळ काडचें.

वस्तूंच्या चोंब्या कडेन संख्या जुळयात–

शिक्षक– निर्देश – असो यत्न करात जे वरवीं वांटो घेतिल्लो दरेकलो चोंब्यांत दाखयिल्लूयो वस्तू मेजून संख्ये वांगडा जुळयतलो.

मोबायलांत खंयचो आंकडो खंय आसां ?

..... एक
.....दोन
..... तीन
.....चार
.....पांच

स .....
सात.....
आठ.....
णव .....

तुमचो वा तुमच्या खंयच्याय वळखीच्याचो मोबायल नंबर बरयात–

ह्या मोबायल नंबरांतलो खंयचो आंकडो एका परस चड खेपे दामतले ?

आंकडो सांगात आनी बरयात

1	1		6	6	
2	2		7	7	
3	3		8	8	
4	4		9	9	
5	5				

शिक्षक निर्देश – मोबायलाचेर दिल्ले आंकडे बरोवपाचो सराव करून घेयात. वांटेकार जाल्ले पयलीं टींब टिंबांनी दिल्ले आंकडे चिरतले आनी उपरांत आपूण स्वता म्हणटले आनी बरयतले असो यत्न करात. जांकां परतून परतून सराव करपाची गरज आसा तांकां परतून परतून सराव करपाक दियात. असो यत्न करात जे वरवीं वांटो घेतिल्ले मोबायलाच्या की– पॅडाचेर दिल्ले आंकड्यांची रचणूक वखतले आनी ताच्या आदारान आंकडे (1 ते 9 मेरेन) बरयतले.

राजाचे कुटुंब बैलगाड्यांतल्यान वता. पळयात, मेजात आनी बरयात -

- गाड्यांत वट्ट कितले जाण आसात ?
- गाड्यांत कितले दादले आसात?
- गाड्यांत कितल्यो बायलो आसात?
- पाटल्यांत कितलीं काळंगां आसात?
- गाड्याक कितलीं रोदां आसात?
- गाड्यांत कितले लापयांव आसात?

शिक्षक- निर्देश - वांटो घेतिल्लयां कडल्यान वस्तू मेजून बरोबर संख्या बरोवपाचो सराव करून घेवचो. संख्या वाचपाक आनी बरोवपाक वाटो घेतिल्लयांक मजत करात. तुमकां जाय जाल्यार आशिकुशीच्या वस्तूंची मेजणी करून घेवपाक शकतात.

ही कविता एकठांय वाचात

कुपां

वा वयल्यान वाट
प वयल्यान पळयतात
पा वयल्यान पावसा
उ वयल्यान उमळशिकेन

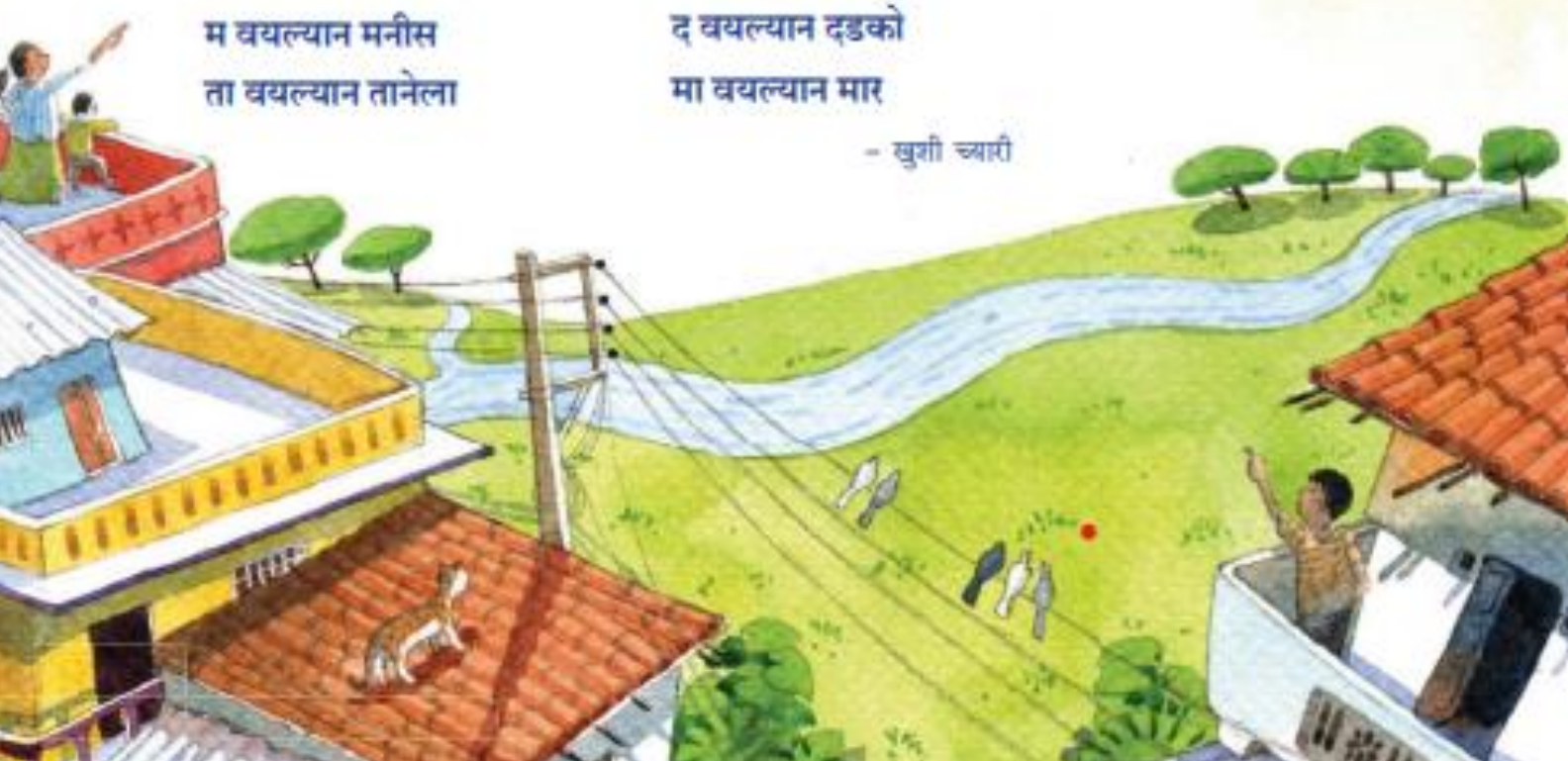
ज वयल्यान जमीन
ता वयल्यान तापता
त वयल्यान तळीं
आ वयल्यान आटलीं

रा वयल्यान रावपाक
जा वयल्यान जायना
का वयल्यान कालोर
वा वयल्यान वाडला

झा वयल्यान झाडां–पेडां
स वयल्यान सवणीं–सावजां
म वयल्यान मनीस
ता वयल्यान तानेला

ग वयल्यान गडगड
घा वयल्यान घालून
द वयल्यान दडको
मा वयल्यान मार

– खुशी च्यारी

कवितेंत सकयल दिल्ल्या अक्षरांतल्यान सुरू जावपीं उतरां वळखून बरयात–

पा ..... त .....

द ..... का .....

चित्र पळोवन रिती सुवात भरात

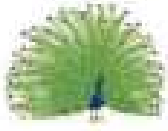
1. ..... ग

2. त .....शीं

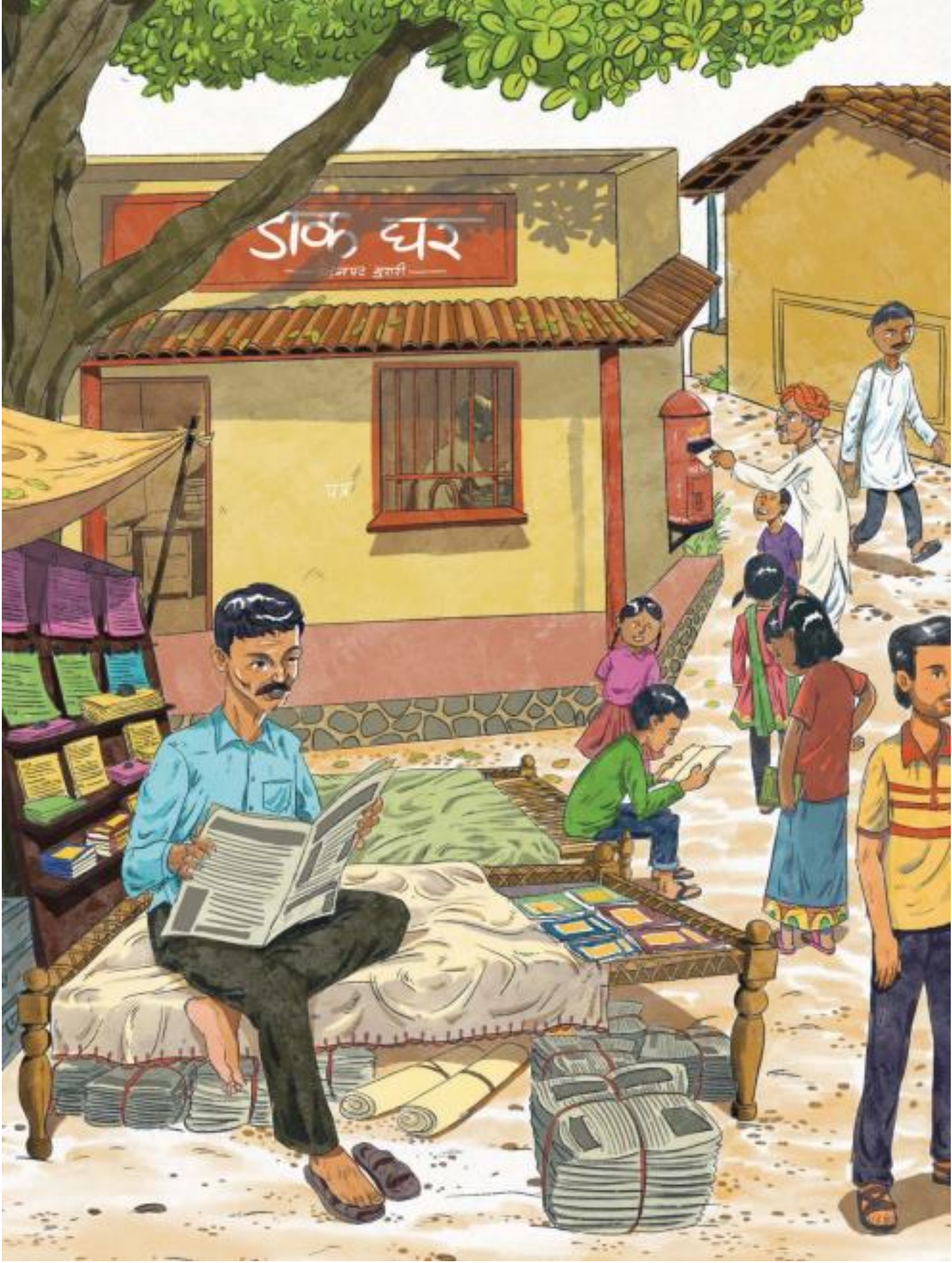
3. डाळीं .....

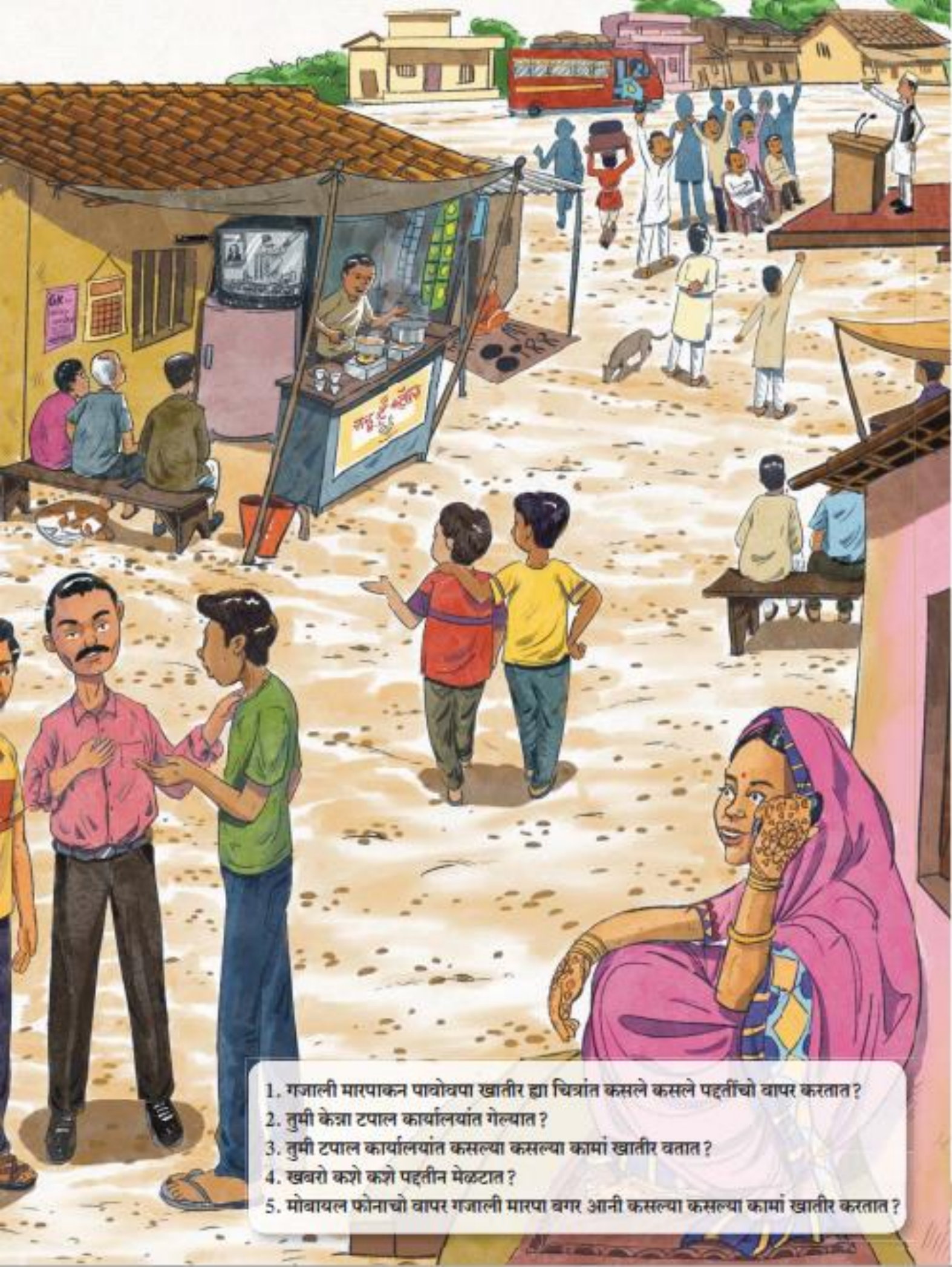
4. ..... टी

5. को ..... तो

6. मो .....

शिक्षक – निर्देश– वांटेकार जाल्ल्यांक कवितेंतलीं अक्षरां आनी उतरांची वळख करून दिवात. अक्षरां आनी उतरां बरोबपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. कविता गावन वाचपा खातीर उर्बा दियात.

डाक घर

1. गजाली मारपाकन पावोवपा खातीर ह्या चित्रांत कसले कसले पद्दतींचो वापर करतात?
2. तुमी केन्ना टपाल कार्यालयांत गेल्यात?
3. तुमी टपाल कार्यालयांत कसल्या कसल्या कामां खातीर वतात?
4. खबरो कशे कशे पद्दतीन मेळटात?
5. मोबायल फोनाचो वापर गजाली मारपा बगर आनी कसल्या कसल्या कामां खातीर करतात?

2 गजाली

आमी शिकतले

इ	ई	ब	त	म	ख	ट	च

- 10 ते 20 मेरेन आंकडे वळखप, वाचप आनी बरोवप
- 20 मेरेनची संख्या अदीक करप आनी वजा करप

चित्रा वयल्यान अदमास काडून वाचात

इमलो

एकारत

बाण

तामरेत

मानगें

खाजें

टाळ

चवाय

चीट

शिक्षक– निर्देश – वांटो घेतिल्ल्या सगळ्यांत चित्रांची वळख करून दियात. चित्रां पोंदां ताचे संबंदीत उतरां दिल्यात. चित्राच्या आदारान अदमास काडून वाचून घेयात

चित्राचो अदमास काडून वाचात

तुमच्या घरांत आनी सरभोंवतणी हातूंतल्या खंयच्या गजालींचो वापर जाता ?
बरोबरची (✓) खूण करात–

रेडियो

दूरदर्शन संच

टपाल पेटी

पेन

वाचात आनी बरयात

इ

इमारत

इसवण

ई

ईड

ई-मेल

वाचात आनी बरयात

ब

बऴार

बदक

ब ब ब ब ब

बा

बावटो

बाकीन

बा बा बा बा बा

वाचात आनी बरयात

बि

बटमोगरी

बिचवो

बि बि बि बि बि

बी

बी

बी बी बी बी बी

वाचात आनी बरयात

त

तक्तो

तवो

त त त त त

ता

तासो

तागडी

ता ता ता ता ता

वाचात आनी बरयात

ति

तिकली

तिजुलो

ति ति ति ति ति

ती

तीरमारो

तीर

ती ती ती ती ती

वाचात आनी बरयात

म

मलपी

मडकी

म म म म म

मा

माची

माचूल

मा मा मा मा मा

वाचात आनी बरयात

मि

मिरसांग

मिलेर

मि मि मि मि मि

मी

मीठ

मीन

मी मी मी मी मी

वाचात आनी बरयात

ट

टकळी

टमरेल

ट ट ट ट ट

टा

टाप

टाचणी

टा टा टा टा टा

वाचात आनी बरयात

टि

टिळो

टिटापली

टि टि टि टि टि

टी

टीप

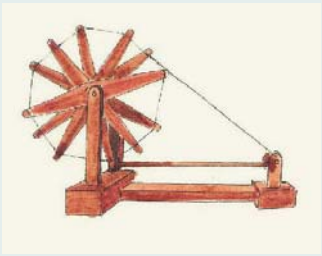

टीप कागद

टी टी टी टी टी

वाचात आनी बरयात

च

चरखवो

चलो

च च च च च

चा

चानी

चाळ

चा चा चा चा चा

वाचात आनी बरयात

चि

चिरो

चिरुट

चि चि चि चि चि

ची

चीर

चीट

ची ची ची ची ची

शाळेक चीट

04-02-2022

मुख्याध्यापिका
नमस्कार
आमची चली बबली तुमचे शाळेंत यत्ता णववेंत शिकता. आमी दोन म्हयन्यां खातीर गांवाक गेल्लीं. आमी आतां गांवांतल्यान परत आयल्यात, पूण बबलीचें नांव शाळेंतल्यान काडलां. उपकार करून बबलीक परतून शाळेंत प्रवेश दियात.

देव बरें करूं
आरती
बबलीची आवय

शिक्षक– निर्देश – वयर दिल्ली चीट वांटो घेतिल्ल्यांक वाचून दाखयात. तांकां केन्ना चीट बरोवपाची गरज लागल्या काय कितें हाचेर तांचे कडेन चर्चा करात. फुडें दिल्ल्या प्रस्ना पोंदां बोट दवरून वाचात आनी वांटो घेतिल्ल्यां कडल्यान हय/ना हाचेर खूण करपाक सांगात

वाचात आनी सांगात

प्रस्न 1. तुमकां केन्ना चीट बरोवपाची गरज लागल्या? ☐ हय ☐ ना

प्रस्न 2. तुमच्या घरा लागसार टपाल पेटी वा टपाल कार्यालय आसा?? ☐ हय ☐ ना

प्रस्न 3. तुमी केन्ना टपाल कार्यालयांत गेल्यात?? ☐ हय ☐ ना

प्रस्न 4. तुमचें टपाल कार्यालयांत बचत खातें आसा?? ☐ हय ☐ ना

पळयात, वाचात आनी बरयात

इ वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

चादर इमारत आलमार बरणी

ई वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

बदक माजर ईड वानर

खा वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

इमलो आडसर खाजूर कावळो

टा वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

मडकी खरवत चणो टाळ

मी वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

चावी टकळी मीठ गाजर

बि वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

चाळ बिलमोगरें तागडी बावलो

खि वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

बीग तवो तकटो खिळो

चि वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

माची चीर खिळी मिलेर

मा वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

चिरो टाप खीर माची

पी वयल्यान सुरू जावपी उतर वळखून बरयात–

मळो मिरसांग टमरेल पीठ

म्हजो आवडटो वावर

शिक्षक निर्देश – उतरां वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. वेगळ्या वेगळ्या आवाजाचीं उतरां बरोवपाक सांगात. हे आवाज उतराचे सुरवेक, मदीं वा निमाणे कडेन खंयूय आसपाक शकतात. वांटो घेतिल्ल्यां कडल्यान अक्षरा वळखुपाक आनी ताचे कडेन संबंदीत उतरां वळखून बरोवपाक उर्बा दिया.

येयात, मेजणी वळखात

हे नोटींत 5 कितले खेपे छापला, खूण करात आनी बरयात–

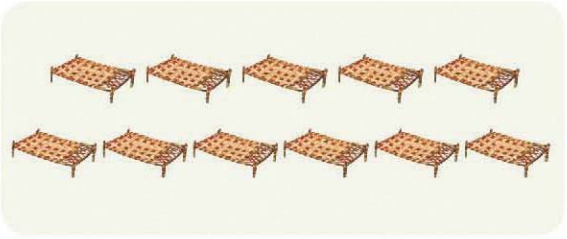

हे नोटींत 10 कितले खेपे छापला, खूण करात आनी बरयात–

येयात, एकठांय मेजात

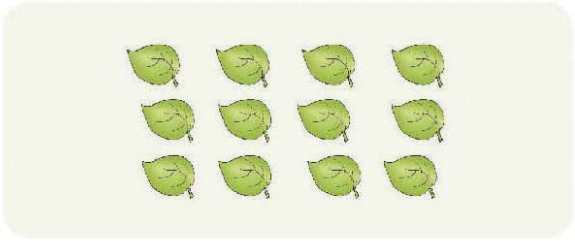

धा नळ 10

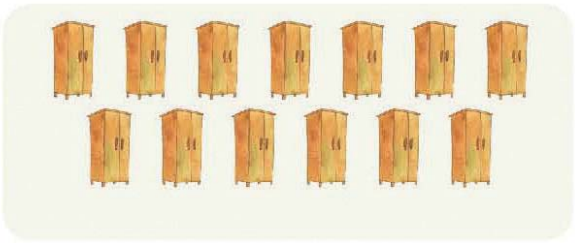

इकरा खाटी 11

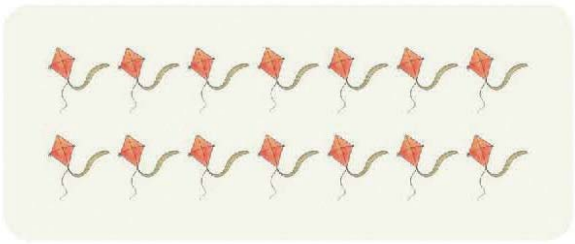
शिक्षक– निर्देश – नोटीचे फुडले– फाटले वटेन बरयिल्ले आंकडे वळखुपाक आनी चित्रांत दिल्लूया वस्तूंची संख्या मेजपाक वांटो घेतिल्लूयांक उर्बा दियात. जाय जाल्यार आशिकुशीक आशिल्लूयो वस्तूय मेजून बरोव–पाक शकतात.

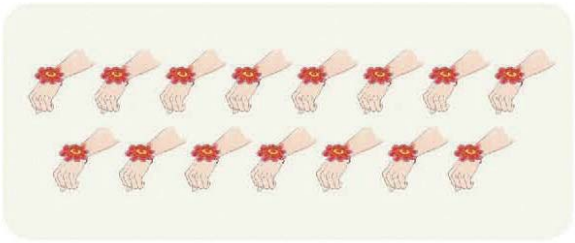
बारा पानां 12

तेरा आलमारी 13

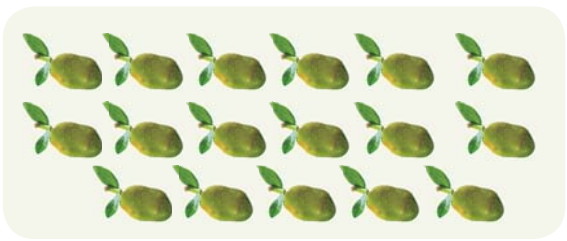
चवदा पतंग 14

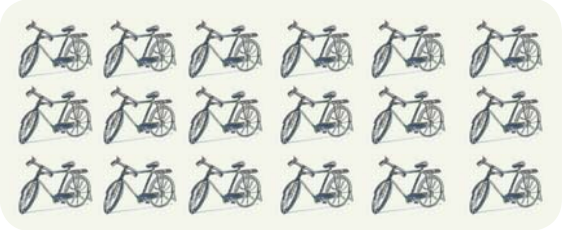
पंदरा राखी 15

सोळा केळीं 16

सतरा पणस 17

अठरा साकयली 18

एकोणीस सशे 19

वीस एकतारी 20

महिमाच्या कुटुंबांत पांच जाण आसात. आयज तांच्या घरांत चार जाण आनीक आयले. सांगात, महिमाच्या घरांत आतां कितले जाण आसात?

आनी

मेळून

5	जाण आनी	4	जाण मेळून जाले	9	जाण
5	+	4	मेळून जाले	9	
5	+	4	=	9	

5 + 4 = 9

शिक्षक– निर्देश – वांटो घेतिल्ल्यांक चित्रांच्या आदारान मेजपाची संद दियात, कारण ते 10 ते 20 मेरेन आंकडे वळखुपाक शकतले. गणितांत '+' ही अदीक करपाची खूण आसा, '–'ही वजा करपाची खूण आसा आनी '=' ही बरोबरची खूण आसा.

णव रेडियोंतले दोन रेडियो पेडुरजाले. सांगात कितले रेडियो बरे स्थितींत आसात?

रेडियोंतल्यान

पेडुर जाल्ले रेडियो

बरे स्थितींत आशिल्ले रेडियो

9 रेडियोंतल्यान – 2 रेडियो पेडुर जाले = 7 रेडियो बरे स्थितींत उरले

9 – 2 = 7 उरले

9 – 2 = 7

9 – 2 = 7

शिक्षक– निर्देश – दिसपट्टे जिणेंत असो वेळ येता जंय दोन संख्येंची बेरीज करची पडटात. वेगळ्यो– वेगळ्यो संख्या जोडपाक कळच्यो हे खातीर वांटो घेतिल्ल्यांक उर्बा दियात. ल्हान (9) मेरेन संख्येचो वापर करून वजा लेगीत करपाक कळचें.

एका दुकानकारा कडेन एके कंपनीन मोबायल फोनांच्यो 18 काशी धाडल्यो. दुकानकारान तातूंतल्यो 6 काशी दुसऱ्या दुकानकाराक धाडल्यो. आतां दुकानकारा कडेन कितल्यो काशी उरल्यो ?

जाप _____

पोस्टमनान पयल्या दिसा 8 चिटी वांटल्यो. दुसऱ्या दिसा ताणें 3 चिटी वांटल्यो. आतां पोस्टमना कडेन कितल्यो चिटी उरल्यो ?

जाप _____

पोस्टमना कडेन वट्ट 15 चिटी आसात. सांज मेरेन ताणएं सगळ्यो चिटी वांटल्यो. आतां पोस्टमना कडेन कितल्यो चिटी उरल्यो ?

जाप _____

जावेदा कडेन 20 रुपया आसात. ताणें 15 रुपयांचीं फळां खरेदी केलीं. आतां ताणें कितले रुपया आनीक खर्च करचे म्हणजे ताचे कडेन एकूय रुपया उरचो ना.

जाप _____

कॅलक्युरेटराचेर बरयिल्ले आंकडे पळयात. अश्यो दोन संख्या बरयात जाची जाप 10 येतली. हें कॅलक्युले–टराचेर करून तपासात.

देखीक

पयलीं	1 बटण	+	उपरांत	9	बटण	10
पयली_	बटण	+	उपरांत		बटण	10
पयलीं	बटण	+	उपरांत		बटण	10
पयलीं	बटण	+	उपरांत		बटण	10

शिक्षक– निर्देश – 'गजाली' विशयाचेर वांटो घेतिल्ल्यां कडेन गजाली मारात. वांटो घेतिल्ल्यांक विचारून ह्या विशया कडेन संबंदीत 3–4 उतरां बरयात. हीं उतरां तांचे भाशेंतलीं आसपाक शकतात. देखीक– 'फातर' उतरा खातीर 'गुणो'. मोबायल फोन, टेलिफोन, चीट हीं संपर्काचीं मुखेल साधनां आसात, हाचेर चर्चा करात.

एकठांय वाचात

हो 'अंधेर नगरी' नाटकांतलो एक भाग. हें नाटक भारतेंदु हरिश्चंद्र हांणी खूब वर्सां आदीं बरयलां. त्या काळार वतूंचें वजन ग्राम वा किलोग्रामांनी तोलचे बदला शेर, पाव आनी छटाक हे वरवीं तोलताले. तेच तरेन खरेदी- विक्री खातीर पयशांचे सुवातेर टकाचो वापर जातालो.

अंधेर नगरी चौपट राजा, टका शेर भाजी टका शेर खाजें

दुकानदार: पीठ, दाळ, मीठ, तेल, साकर, मलासो आनी तांदूळ घेयात, टक्यान शेर.

(गोवर्धनदास बाजारांत आसा. किराणा दुकानाचेर वचून वस्तूंचें मोल विचारता)

गोवर्धनदास: पात्रांव, पीठ कशें शेर?

दुकानदार: एक टको शेर.

गोवर्धनदास: आनी तांदूळ?

दुकानदार: एक टको शेर.

गोवर्धनदास: आनी साकर?

दुकानकार: एक टको शेर.

गोवर्धनदास: आनी तेल?

दुकानकार: एक टको शेर.

गोवर्धनदास: सगळ्यांक एक टको. खऱ्यांनीच!

दुकानदार: हय बाबा हय. फट कित्याक उलयतलों!

(गोवर्धनदास भाजीकान्नी कडेन वचून)

गोवर्धनदास: कितें गे, भाजी कशी दिल्या?

भाजीकान्न: पात्रांव शेराक एक टको. पालक, मुळो, घोसाळीं, मिरसांग, शेंगो, सगळे एक टको.

गोवर्धनदास: सगळ्यो भाजयो एक टको शेर. वा! वा! वा! बरी गजाल. हांगा सगळ्यो वस्तू एका शेराक एक टको. (मिठायकारा कडेन वचून) सायबा, मिठाय कशी शेर?

मिठायकार: भाऊ! लाडू, जिलेबी, गुलाब जामून, खाजें सगळें एक टको शेर.

गोवर्धनदास: वा! वा! खूब बरी गजाल. कितें रे, म्हजी फकाणां बी करिना मरे? खऱ्यांनीच! सगळें एक टको शेर?

मिठायकार: हय भाऊ, खऱ्यांनीच सगळें एक टको शेर. ह्या नगरांतली पद्दतूच अशी आसा. हांगा सगळ्यो वस्तू एक टको शेरान विकतात.

गोवर्धनदास: म्हाका एक सांग, हे नगरीचें नांव कितें?

मिठायकार: अंधेर नगरी.

गोवर्धनदास: आनी राजाचें नांव कितें?

मिठायकार: चौपट राजा

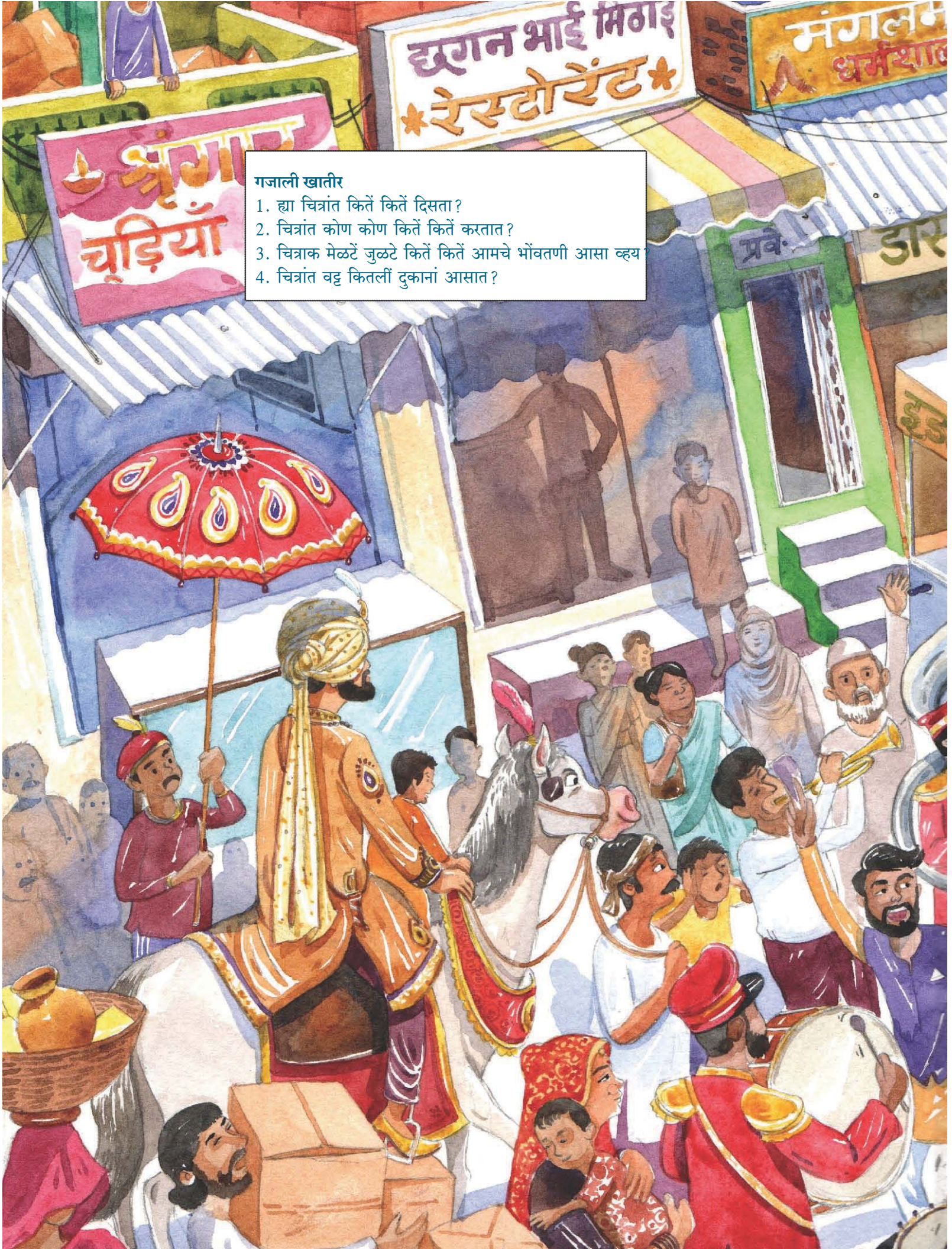
गोवर्धनदास: वा! वा! अंधेर नगरी चौपट राजा, टका शेर भाजी टका शेर खाजें.

– भारतेंदु हरिश्चंद्र

(फोटो स्क्रॅन करून घेवचो)

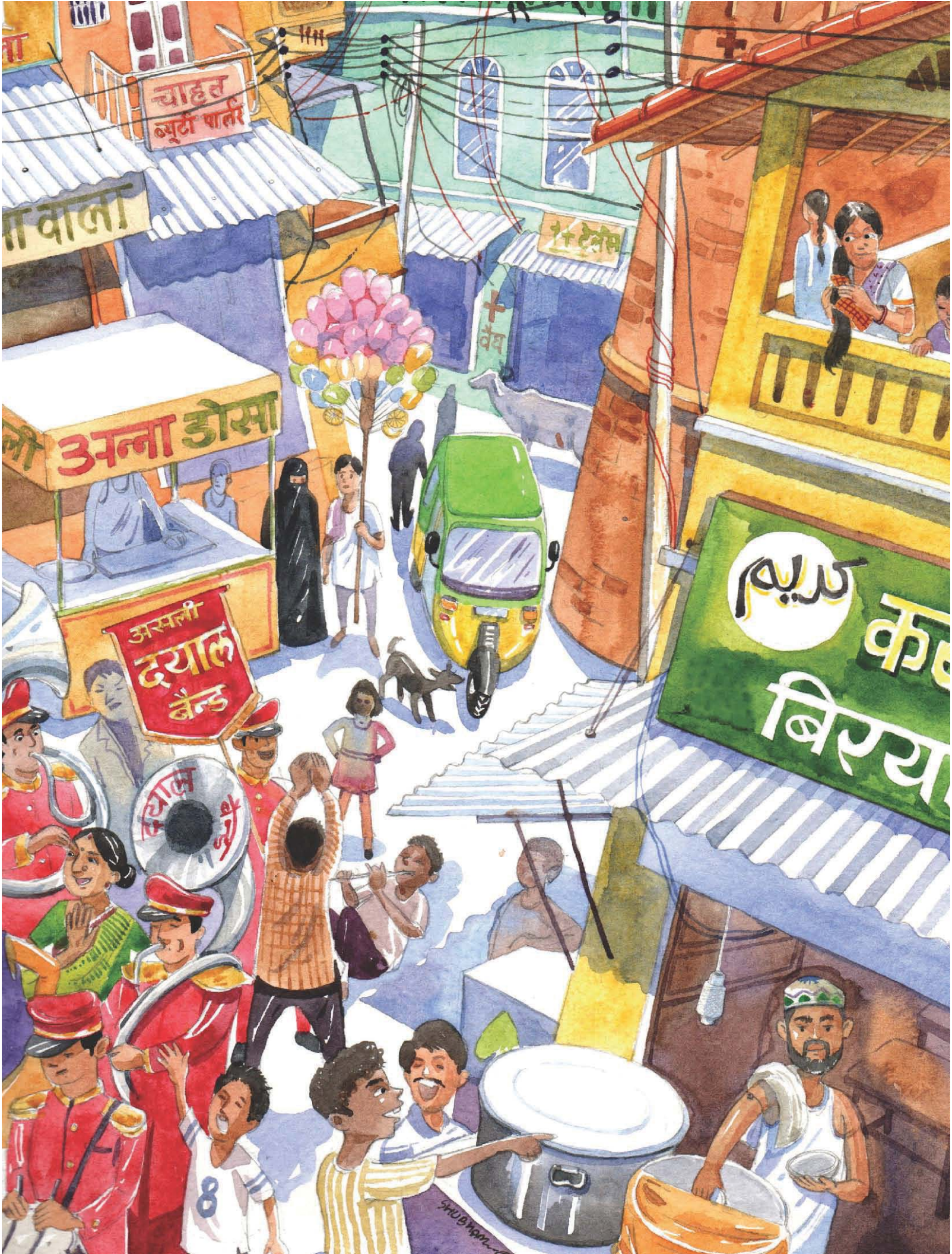

शिक्षक निर्देश – हो संवाद वाचून दाखयात. शिक्षक आनी वांटो घेतिल्ले मेळून भुमिका करच्यो वा एका उपरांत एक आपले संवाद वाचचे.

गजाली खातीर

1. ह्या चित्रांत कितें कितें दिसता?
2. चित्रांत कोण कोण कितें कितें करतात?
3. चित्राक मेळटें जुळटे कितें कितें आमचे भोंवतणी आसा व्हय?
4. चित्रांत वट्ट कितलीं दुकानां आसात?

चाहत
ब्यूटी पार्लर
अन्ना डोसा
असली
दयाल
बैंड
बिरय

3 आमचें रावप-सवरप

आमी शिकतले

ओ	औ	झ	द	ल	ग	क	य

- 21 ते 50 मेरेनची संख्या वळखुवप, वाचप आनी बरोवप
- एकम् आनी दसम् चोंब्यांत बरोवप
- 1 ते 50 मेरेन बेरीज आनी वजा करप

पळयात, वाचात आनी चर्चा करात

बाजार

बाजो

झर

गोरवां

नाक

पालखी

खिळो

मालें

गुणो

शिक्षक – निर्देश – वांटो घेतिल्ल्या एकेकल्याक सगळ्या चित्रांची वळख करून दियात. चित्रां पोंदां ताचे संबंदीत उतरां दिल्यांत, ताच्या आदारान उतराचो अदमास काडून वाचून घेयात. चित्राच्या पोंदां दिल्ल्या उतरांचेर बोट दवरून वाचपा खातीर उर्बा दियात.

सांगात आनी खूण करात

तुमी सदांच बाजारांत वतात आसतले. चित्रांत दिल्ल्या मदलें तुमी कितें कितें थंय पळयलां? बरोबरची खूण (✓)करात.

नुस्तें	भाजी

पाटले– सुपां	मातयेचीं आयदनां

फुलां

कपडे

फळां

काकणां पोळी

वाचात आनी बरयात

ओ

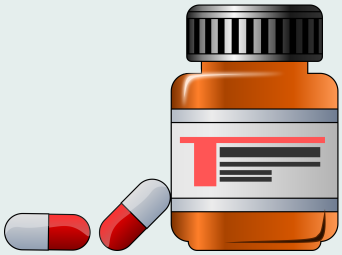
ओतप

ओणवो

ओ ओ ओ ओ ओ

औ

औषध

औ औ औ औ औ

वाचात आनी बरयात

झ

झगडीं

झरो

झ झ झ झ झ

झा

झारी

झारो

झा झा झा झा झा

वाचात आनी बरयात

झि

झिमाडो

झिगी

झि झि झि झि झि

झी

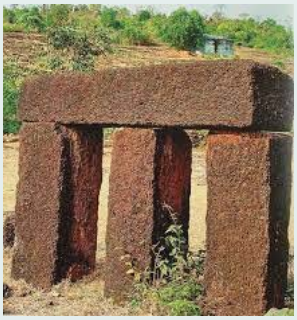

झीळ

झी झी झी झी झी

वाचात आनी बरयात

द

दवरणें

दसण

द द द द द

दा

दाढ

दा दा दा दा दा

वाचात आनी बरयात

दि

दिसाळें

दिवो

दि दि दि दि दि

दी

दीख

दीमी

दी दी दी दी दी

वाचात आनी बरयात

दौ

दौलत

दौंड

दौ दौ दौ दौ दौ

य

यज्ञ

यम

य य य य य

वाचात आनी बरयात

ल

लडी

लसूण

ल ल ल ल ल

ला

लापयांव

लाडू

ला ला ला ला ला

वाचात आनी बरयात

लि

लिची

लीमू

लि लि लि लि लि

ली

लीख

ली ली ली ली ली

वाचात आनी बरयात

लो

लोणी

लोणचें

लो लो लो लो लो

लौ

लौकीक (कोकण दुधी)

लौ लौ लौ लौ लौ

वाचात आनी बरयात

ग

गडगडो

गवळण

ग ग ग ग ग

गा

गाढव

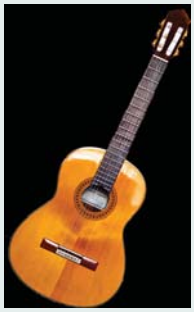

गाय

गा गा गा गा गा

वाचात आनी बरयात

गि

गितार

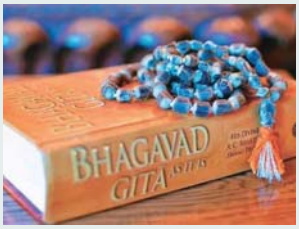
गिरण

गि गि गि गि गि

गी

गीद

गीता

गी गी गी गी गी

वाचात आनी बरयात

गौ

गोगलगाय

गोरूं

गो गो गो गो गो

गौ

गौर

गौ

गौ गौ गौ गौ गौ

वाचात आनी बरयात

क

कळो

करवील

क क क क क

का

कावळो

कान

का का का का का

वाचात आनी बरयात

कि

किल्लो

किसणी

कि कि कि कि कि

की

कीर

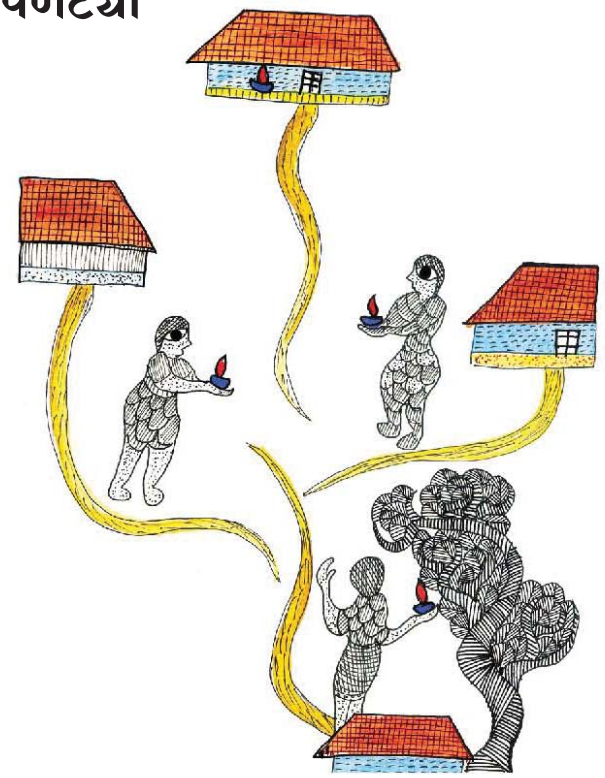
कीड

की की की की की

मेळून वाचात

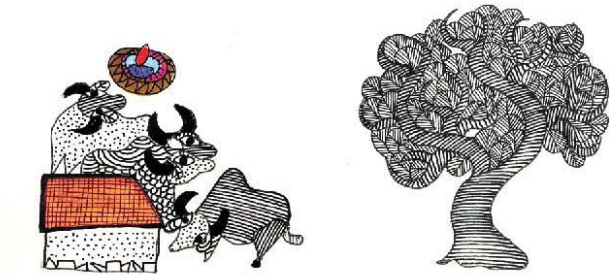
दिवाळीच्यो पणट्यो

दिवाळेची रात येता. लोक एकामेकाच्या घरा ल्हान पणट्यो व्हरून दवरतात. पणटी दवरून सांगतात– 'सोयरो आयला, जतनाय घे, ताका शीं वारो बीं लागत.'

हांवें संवसारांत हाचे परस म्होवाळ उतरां आयकूंक नात. आपल्या घरांतली पणटी व्हरून दुसऱ्याच्या घरांत लावप. आयज ह्या उतरांची म्होवाळसाण तांचो अर्थ कळळे उपरांत आनीक वाडटा. आमच्या नात्यांतलो उजवाड असो फांकू आनी ताका शीं, कालोराची बादा ना जावं.

शिक्षक– निर्देश– 'दिवाळेच्यो पणट्यो' वाचून दाखयात आनी वांटो घेतिल्ल्यांक वाचपा खातीर उर्बा दियात.

ह्या व्हड शारांत मनांत खूब येता, शेजाऱ्याच्या दारा भायर पणटी दवरून येवं आनी तेच म्हणूं जें हांवें भुरग्यापणांत म्हज्या शेजाऱ्या कडल्यान आयकल्लें– 'सोयरो आयला, जतनाय घे, ताका शीं वारो बीं लागत.'

– सुशील शुक्ल

वाचात आनी सांगात

प्रस्न 1. संवसारांतलीं सगळ्यांत म्होवाळ उतरां खंयचीं अशें म्हणलां आनी कित्याक?

प्रस्न 2. तुमचें खातीर संवसारांतलीं सगळ्यांत म्होवाळ उतरां खंयची आनी कित्याक?

प्रस्न 3. तुमचेय कडेन दिवाळे कडेन संबंदीत कसली खास परंपरा वा रिती रिवाज आसा? ताचे विशीं सांगात.

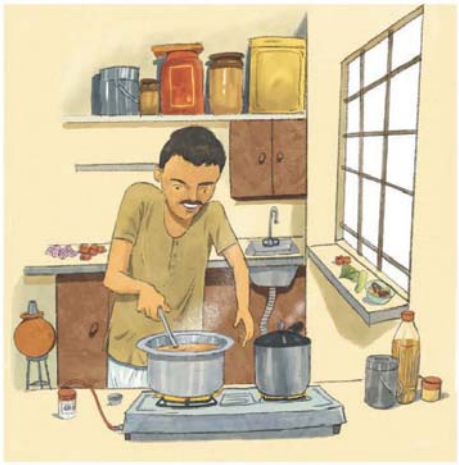
प्रस्न 4. तुमच्या वाठारांत मनयतात त्या आवडीच्या उत्सवा विशीं सांगात.

म्हजीं उतरां

शिक्षक– निर्देश – 'आमचें रावप– सवरप' विशयाचेर चर्चा करात. वांटो घेतिल्ल्याक विचारून तांच्या उत्सवा कडेन संबंदीत 3–4 उतरां बरयात. हीं उतरां तांचे भाशेंतूय आसपाक शकतात. देखीक 'शिगमो' उत्सवा कडेन संबंदीत उतरां– रोमाट, तळी, शेंस आनी हेर.

उतरां सोदात आनी बरयात

आयज किशोरान खांवपाचे खूबशे जिन्नस केल्यात. खांवपाच्या वस्तूंचीं नांवां वखखून ताचेर वाटकूळ काडात–

नुस्तें	कांदो	सोलां	टमाट	वाटी	घुडसुणो	कुलेर
ताट	चटणी	सासांव	रोस	शीत	आदोळी	वडे
घुरघुरो	फुलपाखो	शेनरी	फातर	मीठ	उदक	लाटफळे
बुयांव	तवो	बाटली	आयदान	तोप	खीर	कोयतो

आतां खांवपाच्या त्या जिनसांचीं नांवां बरयात.

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

उतरां बारीकसाणीन पळयात, वाचात आनी बरयात

जातूंत ओ चो आवाज आसा

गाय	आवय	ओठ	मीठ

जातूंत **औ** चो आवाज आसा

औ	करड	मोर	दार

जातूंत **दो** चो आवाज आसा

दीस	दोन	दायज	कागद

जातूंत **दौ** चो आवाज आसा

दिवाळी	दमट	दौलत	चौक

जातूंत **लौ** चो आवाज आसा

लौ	लोक	झील	लोणी

जातूंत **ली** चो आवाज आसा

मोटवें	शिवण	चिखल	काळोख

जातूंत **कौ** चो आवाज आसा

झरो	कौल	मोर	रात

जातूंत **की** चो आवाज आसा

कीड	टिकेट	टिकटिक	दाळ

जातूंत **झो** चो आवाज आसा

झगो	झोळी	गळो	मनीस

जातूंत **यो** चो आवाज आसा

बटाट	मसालो	योगा	रपेट

शिक्षक–निर्देश – उतरां वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. वेगळ्या वेगळ्या आवाजाचीं उतरां बरोवपाक सांगात. हे आवाज उतराचे सुरवेक, मदीं वा निमाणे कडेन खंयूय आसपाक शकतात.

येयात करून पळोवयो

दिवाळेक रमेशाक 1 -1 रुपयांचीं खूबशीं नाणीं मेळ्ळीं. ताणें नाण्यांक रुपयांनी बदलपा खातीर दुकानकाराक 1 रुपयाचीं 10 नाणीं दिलीं आनी बदल्यांत दुकानकारान ताका धा रुपयांची एक नोट दिली.

जर रमेश दुकानकाराक 1 रुपयाचीं 20 नाणीं दिता जाल्यार ताच्या बदल्यांत ताका 10 रुपयांच्यो कितल्यो नोटी मेळटल्यो? तितल्याच नोटींक वाटकूळ काडात.

येयात, अदीक करून मेजणी शिकुया

मिठायेच्या एका डब्यांत 1- लाडू आसात. पळयात, समजात आनी बरयात-

20 + 1 = = 21

20 + 2 = = 22

20 + 3 = = 23

20 + 4 = = 24

20 + 5 = = 25

20 + 6 = = 26

20 + 7 = = 27

20 + 8 = = 28

20 + 9 = = 29

20 + 10 = = 30

शिक्षक – निर्देश – अशेच तरेन फुडली संख्या बरोवराक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करची.

30	+	1	=	31	40	+	1	=	41
30	+	2	=	32	40	+	2	=	42
30	+	3	=	33	40	+	3	=	43
30	+	4	=	34	40	+	4	=	44
30	+	5	=	35	40	+	5	=	45
30	+	6	=	36	40	+	6	=	46
30	+	7	=	37	40	+	7	=	47
30	+	8	=	38	40	+	8	=	48
30	+	9	=	39	40	+	9	=	49
30	+	10	=	40	40	+	10	=	50

येयात, अदीक करून मेजणी शिकुया

=

=

सकयल दिल्ल्यो 10 रुपयांच्यो नोटी आनी 1 रुपयांचीं नाणीं मेळून वट्ट कितले रुपया जातात, अदमास काडात आनी जाप बरयात–

	10 रुपयांच्यो नोटी	1 रुपयाचीं नाणीं	वट्ट रुपया
(क)		+ =	34
(ख)		+ =	
(ग)		+ =	
(घ)		+ =	22
(ङ)		=	32
(च)		=	40
(छ)		=	42

शिक्षक – निर्देश – अशेच तरेन फुडली संख्या बरोवराक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करची.

अशोका कडेन 50 रुपया आसात, तातूंत 10 रुपयांच्यो चार नोटी आसात आनी एक रुपयाचीं 10 नाणीं आसात.

(क) अशोकान आपले भयणी खातीर 15 रुपयांचीं कांकणां घेतलीं. ताणें दुकानकाराक कितल्यो नोटी आनी कितलीं नाणीं दिलीं?

10 रुपयाची नोट		दशम् एकम्
1 रुपयाचीं नाणीं	=	

(ख) अशोकान 22 रुपयांचो वडापाव खाल्लो. दुकानकाराक अशोकान कितल्यो नोटी आनी कितलीं नाणीं दिल्यात आसतलीं?

10 रुपयांची नोट		दशम् एकम्
1 रुपयाचीं नाणीं	=	

(ग) अशोका कडेन आतां 10 रुपयांच्यो कितल्यो नोटी आनी 1 रुपयाचीं कितलीं नाणीं उरल्यात?-

10 रुपयांची नोट		दशम् एकम्
1 रुपयाचीं नाणीं	=	

शिक्षक– निर्देश – रुपया, मिठायाच्यो काशी तशेंच फुलांचे माळे वरवीं वांटो घेतिल्ल्यांक एकम् तशेंच दशम् हांचें गिन्यान विकसीत करपाची एक सुरवात केल्या. वांटो घेतिल्ल्यान स्वता आपल्या अणभवा वयल्यान अशें करपाची संद दियात. तातूंत कितले एकम् (एक) आनी दशम् (धा) आसतले हें सोदून काडपाक अशेच तरेन हेर संख्या विशीं वांटो घेतिल्ल्यांक उर्बा दियात.

तुमचे कडेन 10 रुपयांच्यो कांय नोटी वा नाणीं आसात. सांगात, तुमी दुकानकाराक पयशे कशे फारीक करतले ?

मोल	वस्तू	10 रुपयांच्यो नोटी/ नाणीं	1 रुपयाच्यो नोटी/ नाणीं
₹ 50	टमाट		
₹ 42	खाजें		
₹ 29	सोलां		
₹ 15	केळीं		

खुशी कडेन 10 – 10 फुलांचे दोन हार आसात आनी 4 मेकळीं फुलां आसात. ताचे कडेन वट्ट कितलीं फुलां आसात ? दिल्ल्या चवकोनांत बरोबर संख्या बरयात आनी बेरीज करून सांगात.

दशम् एकम्

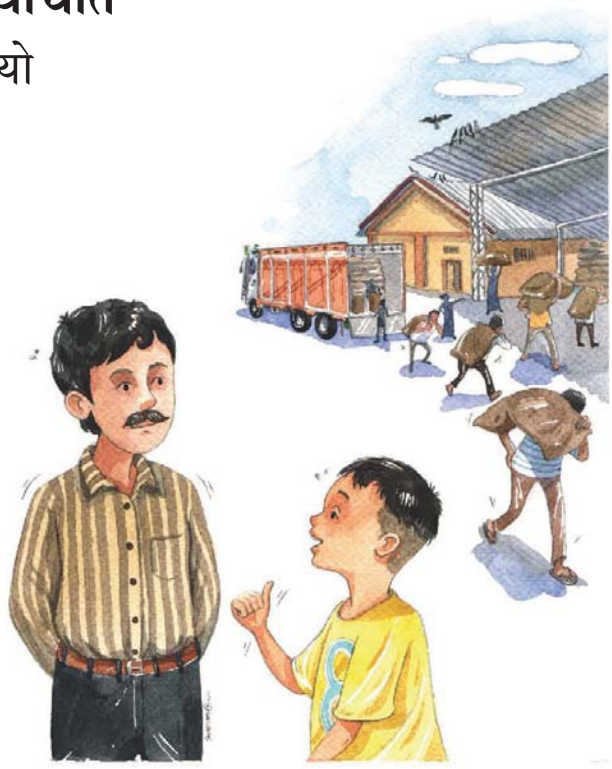
\+ =

कुल

शिक्षक – निर्देश – ₹ 50 त '₹' रुपयाचें प्रतीक आसा.

एकठांय वाचात

काणयो

1

आमचे मास्तर सांगतात,
पुता खूब शीक. सगळ्यांच्या
मेहनतीन देश
मुखार वता
हय पुता, जशे आमचे शेतकार,
सैनीक, कामगार, खेळगडे सगळे
मेहनत करतात, देशाचें नांव
पर्जळीत करतात.
बाबा, हांवूय मेहमत करून देशाचें
नांव पर्जळीत करतलों.

गजालीं खातीर

1. तुमी वा तुमच्या कुटुंबांतले वांगडी कसलें- सकलें काम करतात? तीं कामां करपाक तुमचे मुखार कसल्यो कसल्यो आडखळी येतात?
2. तुमचे नदरेन कोण कोण खूब मेहनत करतातय़
3. कुडीक कश्ट जावपी कामां विशीं सर्वसामान्यपणान लोकांचें मत कितें आसता? तुमी तांचे कडेन सहमत आसात? कित्याक

शिक्षक- निर्देश -

2

बाबा, तुमी घरांतल्या कामांत आईक मजत करता तें पळोवन म्हाका खूब बरें दिसता.

हय पुता, एकामेकाक मजत केल्यारूच कुटुंब बरे भशेन चलता. घोव- बायल जिवितांतले सांगाती आसात आनी वांगडीय आसात.

हय बाबा, हांवूय घरांतल्या कामांत मजत करतलों

- आयुष्मान गोस्वामी

गजालीं खातीर

1. तुमच्या घरांत बायल आनी घोव हांच्या कामांची वांटणी जाल्ली आसा?
2. जर बायल आनी घोव दोगांय भायर काम करतात जाल्यार घरा येवन कोणे खंयचें काम करचें? कित्याक?
3. बायल आनी दादलो हांचे मदीं वांटणी केल्ल्या कामांची समजूत समाजा खातीर कशे तरेन घातक आसा?
4. दोनूय काणयांनी भुरग्यांची जाप समाजाक बदलपाक कशे तरेन मजत करतली?

वर्णमाला

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः

क ख ग घ ङ

च छ ज झ य

ट ठ ड ढ ण

त थ द ध न

प फ ब भ म

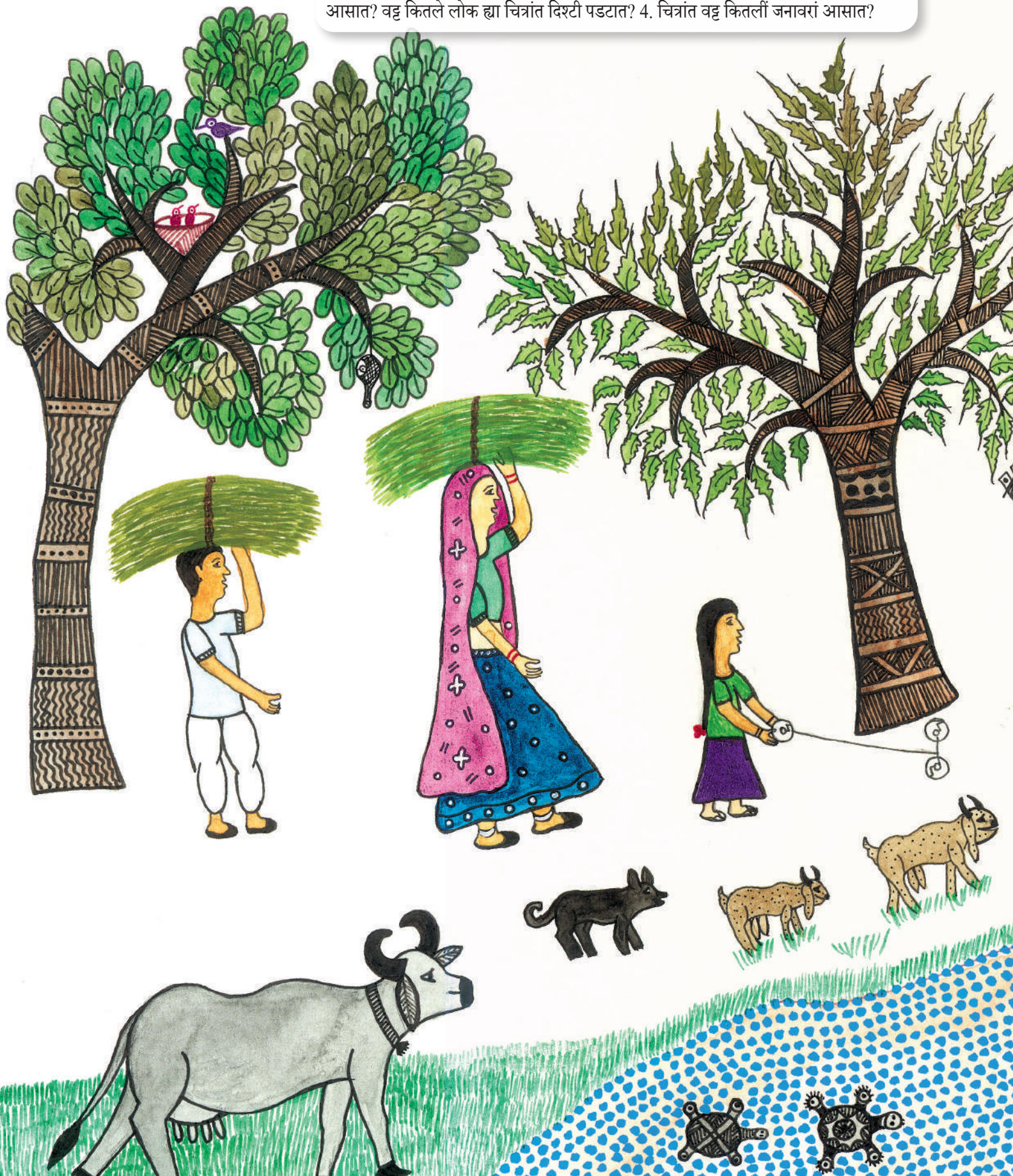
य र ल व

श ष स ह

ळ क्ष ज्ञ

संवादा खातीर

वांटो घेतिल्ल्यां वांगडा शेतां, शेतकाम अशा विशया कडेन संबंदीत गजालींचेर चर्चा करात. तांकां विचारात- 1. दिल्ल्या चित्रांत वट्ट कितल्यो खाटी आसात? 2. दिल्ल्या चित्रांत वट्ट कितलीं घरां आसात? वट्ट कितले लोक ह्या चित्रांत दिश्टी पडटात? 4. चित्रांत वट्ट कितलीं जनावरां आसात?

सुनीता

4 आमचे भोंवतणी

आमी शिकतले

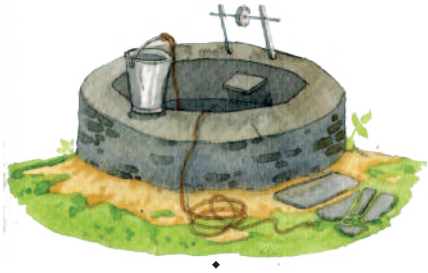
ए | ऐ | ज | भ | ड | श | ष | ं | ः

- 51 ते 100 मेरेनचे आंकडे वळखप, वाचप आनी बरोवप
- गटांत मेजप
- 1 ते 50 मेरेन बेरीज आनी वजा करप (परतून गटा वांगडा)
- 51 ते १०० मेरेन बेरीज आनी वजा करप (परतून गटा वांगडा करिनासतना)

चित्रा वयल्यान अदमास काडून वाचात

जनेल

बांय

पावस

झर

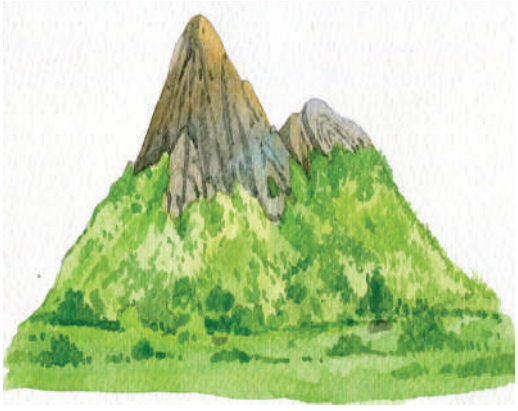
शिक्षकांक सुचोवणी – वयर दिल्लीं उतरां वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. तांकां चित्राच्या आदारान अदमास काडपा सयत ताचें वाडटे उतर आनी अक्षर गिन्यानाचो वापर करचे खातीर उर्बा दियात.

सूर्य

जनावर

दोंगर

धुंवर

वाचात आनी अक्षर बरयात

ए

हांवें एटीएमांतल्यान पयशे काडले.

एरंड

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

1

वाचात आनी अक्षर बरयात

ऐ

ऐपत

ऐरण

आतां हांव ऐरणीचेर काम करपाक शकता.

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

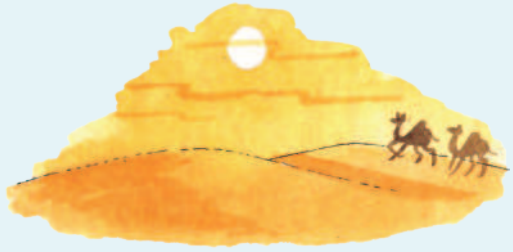
शिक्षकांक सुचोवणी – चित्र पळोवन उतर वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करची, तांचे कडल्यान अक्षर बरोवन घेवचें. दिल्ले सुवातेंत चित्राचें नांव बरोवपाक सांगचें.

वाचात आनी अक्षर बरयात

जपमाळ

ज

जैसलमर खूब सोबीत सुवात आसा.

जिलबी	जमीन	जैतवंत	जैत	जनेल	जांवय
जिवीत	जाप	जोतें	जोखप	जीव	जोंत

वाचात आनी अक्षर बरयात

शिक्षकांक सुचोवणी – उतर वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करची. तांचे कडल्यान अक्षर बरोवन घेयात आनी दिल्ले सुवातेंत चित्राचें नांव बरोवपाक सांगचें.

वाचात आनी अक्षर बरयात

भगुणें

पारेतीक भेग पडटा.

भ

भरो

भात	भेंडो	भजन	भाजी	भिकारी
भोंवतणी	भोंवप	भजें	भिकाण	भिजप
भाडें	भाकरी	भाव	भयण	भाची

वाचात आनी उतर बरयात

वाचात आनी अक्षर बरयात

श

शेवणें

न्हवऱ्यान खोशयेन
नवी शेरवानी शिवली.

शिरवळयो

शंकर	शेव	शेवाळें	शेवतें	शीत
शिकप	शाणो	शिंपप	शिंवप	शागोती
शींव	सुमान	शाकभाजी	शेंकडो	शरप

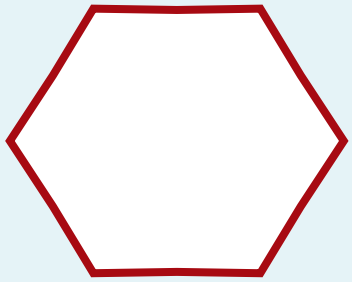
वाचात आनी उतर बरयात

वाचात आनी अक्षर बरयात

ष

षटकोन

षडानंद

हांव षड्ज लावपाक शिकतां.

षड्ज	षटकोनी	षटकार	राष्ट्र	राष्ट्रगीत
मनिषा	वर्षा	आषाढ	षडयंत्र	षडयंत्री
षडंग	षडरिपू	षटभूज	षण्मूख	षोडशोपचार

ड

डबो

डांगर

डाळीम

रुमड	धेडो	बडय	धाडय	पडप
काडप	पाडो	पिडा	कीड	पापड
खडप	खडू	खाड	खाडकी	कडेक

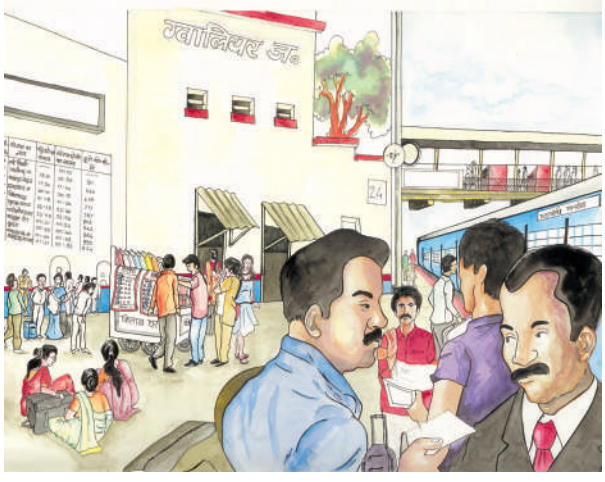
■ तुमच्या घराचे आशिकुशीक हातूंतलें कितें कितें आसा? रिते चौकटेंत ☐ बरोबरची खूण (✓) करात-

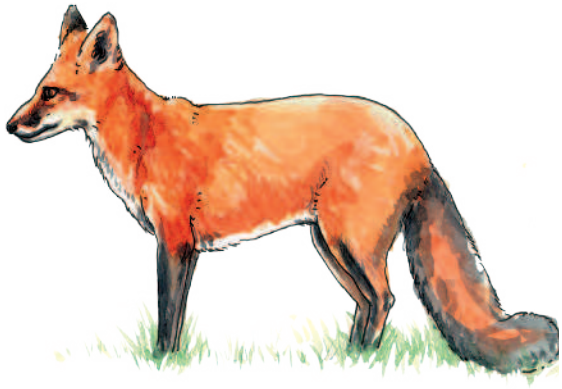
केळमो ☐

बाग ☐

रेल्वे स्टेशन ☐

कोलो ☐

शाळा

हॉस्पिटल

शेत

झर

वाचात आनी चर्चा करात

सुखोमाजरी गांवची काणी

सुखोमाजरी नांवाचो एक गांव आशिल्लो. ताचीं रानां कापून उडयलीं. बांय आनी पंपांत उदक नाशिल्लें. न्हंयांचें उदक खूब खदूळ जाल्लें. पूण 1970 वर्सा सुखोमाजरी गांव बदल्लो. सुखोमाजरींत ग्रामसभा स्थापन जाली. ग्रामसभेन एक सामुहीक निर्णय घेतलो- सगळ्यांत पयलीं रानां वाचोवपाक जाय.

पावसाचें उदक सांठोवपा खातीर शिंपणावळ टांकयो बांदल्यो. शिंपणावळ करपाचे टांकये भोंवतणीं झाडां लायलीं. भुरग्यांनीय झाडां लायलीं. काम कठीण आशिल्लें, पूण गांवच्या लोकांनी खूब कश्ट घेतले. पांच वर्षांत सुखोमाजरी पाचवोचार जाल्लो सुखी समाधानी गांव जालो.

शिक्षकाक सुचोवणी- वयली दिल्ली काणी वांटो घेतिल्ल्यां वांगडा वाचात आनी तांकां हेर अशेच तरेच्यो काणयो सांगपाक सांगात. झाडां, रानां, उदक सांठोवप आदी गरजेच्या विशयांचेर भासाभास करात. पर्यावरण संरक्षणा विशीं वांट घेतिल्ल्या लोकां कडेन उलयात.

■ सकवल दिल्ल्या प्रस्नांची जाप दियात-

प्रस्न 1. तुमच्या गांवाचें नांव बरयात.

प्रस्न 2. तुमच्या घरांत वापरतात तें उदक खंयच्यान खंयच्यान हाडटात ?

नळ पंप तळी न्हंय बांय टांकी बाटलेंतलें उदक

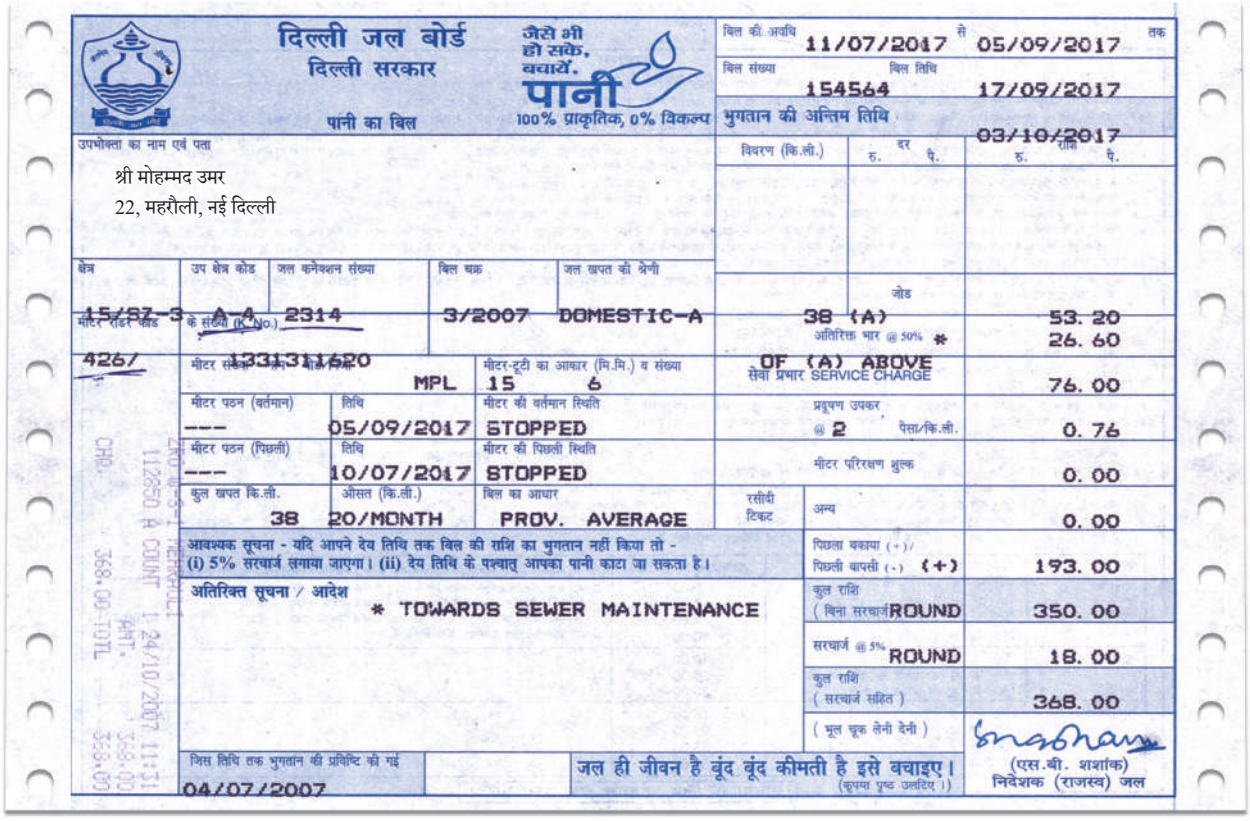
प्रस्न 3. घरांत वापरतात तें उदक खंयच्या आयदनांनी सांठोवन दवरतात?

तांबयो कळसुली बालदी टांकी बाटली टब गॅलन

प्रस्न 4. तुमच्या वाठारांतय उदकाची समस्या आसा? तुमकां ह्या उणावाचीं कसलीं कारणां आसात अशें दिसता? चर्चा करची.

शिक्षकांक सुचोवणी- वयर दिल्ल्या प्रस्नांचेर भासाभास करात आनी वांटो घेवप्यांक जापो बरोवपाक मदत करात. वाटो घैतिल्ले चौकटींत दिल्ल्या उतरांची आदार घेवंक शकतात. चवथ्या प्रस्नाचेर विशेश संवाद सादात. नितळ उदक पियेवपाच्या फायद्यां विशीं लेगीत चर्चा करात.

येयात, भासाभास करुंया

दिल्ली जल बोर्ड
दिल्ली सरकार
पानी का बिल

जैसे भी हो सके, बचायें. पानी
100% प्राकृतिक, 0% विकल्प

बिल की अवधि 11/07/2017 से 05/09/2017 तक
बिल संख्या 154564
बिल तिथि 17/09/2017
भुगतान की अन्तिम तिथि 03/10/2017

उपभोक्ता का नाम एवं पता
श्री मोहम्मद उमर
22, महरौली, नई दिल्ली

विवरण (कि.ली.)	दर रु. पै.	राशि रु. पै.
जोड		
38 (A)		53. 20
अतिरिक्त भार @ 50% *		26. 60
OF (A) ABOVE सेवा प्रभार SERVICE CHARGE		76. 00
प्रदूषण उपकर @ 2 पैसा/कि.ली.		0. 76
मीटर परिरक्षण शुल्क		0. 00
अन्य		0. 00
पिछला बकाया (+)/ पिछली वापसी (-) (+)		193. 00
कुल राशि (बिना सरचार्ज) ROUND		350. 00
सरचार्ज @ 5% ROUND		18. 00
कुल राशि (सरचार्ज सहित)		368. 00
(भूल चूक लेनी देनी)		

क्षेत्र	उप क्षेत्र कोड	जल कनेक्शन संख्या	बिल चक्र	जल खपत की श्रेणी
~~15/87-3~~	~~A-4~~	2314	3/2007	DOMESTIC-A

मीटर सीरियल कोड: 4267
मीटर संख्या (M. No.): 1331311620
MPL
मीटर-टूटी का आकार (मि.मि.) व संख्या: 15 6

मीटर पठन (वर्तमान)	तिथि	मीटर की वर्तमान स्थिति
---	05/09/2017	STOPPED
मीटर पठन (पिछली)	तिथि	मीटर की पिछली स्थिति
---	10/07/2017	STOPPED

कुल खपत कि.ली.	औसत (कि.ली.)	बिल का आधार
38	20/MONTH	PROV. AVERAGE

रसीदी टिकट

आवश्यक सूचना - यदि आपने देय तिथि तक बिल की राशि का भुगतान नहीं किया तो - (i) 5% सरचार्ज लगाया जाएगा। (ii) देय तिथि के पश्चात् आपका पानी काटा जा सकता है।

अतिरिक्त सूचना / आदेश
* TOWARDS SEWER MAINTENANCE

जिस तिथि तक भुगतान की प्रविष्टि की गई: 04/07/2007

जल ही जीवन है बूंद बूंद कीमती है इसे बचाइए। (कृपया पृष्ठ उलटिए।)

(एस.बी. शशांक)
निदेशक (राजस्व) जल

दिल्लीच्या मेहरौली वाठारांतल्या एका घराचें उदकाचें बील

वयर दिल्लें बिल पळयात, बिलांत वर्तुळ करून तुमची जाप सांगात.

प्रस्न 1. बिलाच्या खंयच्या भागांक पळोवन तें उदकाचें बील आसा हें कळटा.

प्रस्न 2. हें बील खंयच्या वाठारांतलें आसा?

प्रस्न 3. कोणाच्या नांवान हें बील आयलां?

प्रस्न 4. बील फारीक करपाची निमाणी तारीक खंयची?

प्रस्न 5. हें उदकाचें बील कितल्या दिसांचें आसा?

प्रस्न 6. बिलांत उदक वाचोवपा विशीं खंय बरयलां?

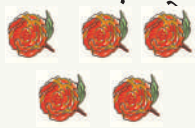
शिक्षकांक सुचोवणी- पयलीं बिला विशीं म्हायती दिवची. दिल्ल्या प्रस्नांचेर घेवप्यां कडेन संवाद सादा., जाप मेळोवपा खातीर बिलाचेर वर्तूळ काडपाक लायात.

राजूची आवय

राजू आपले आवयक फुलांची माळ तयार करपाक आदार करतालो. तो एक एक करून फूल आपले आवय दीत रावलो आनी संख्या मेजीत रावलो.

10. फुलांची एक माळ, म्हणल्यार दर माळेंत 10 फुलां दीत रावलो आनी माळो जायत रावल्यो. जाल्यार येयात, कितल्या फुलां उपरांत एक माळ तयार जाता तें समजून घेवया.

50 + 1=51	पांच धाये 	+	एक एकम् 	=	**51 एकावन**
50 + 2=52	पांच धाये 	+	दोन एकम् 	=	**52 बावन**
50 + 3=53	पांच धाये 	+	तीन एकम् 	=	**53 त्रिपन्न**
50 + 4=54	पांच धाये 	+	चार एकम् 	=	**54 चौपन**

50 + 5=55	पांच धाये 	+	पांच एकम् 	=	55 पंचावन्न
50 + 6=56	पांच धाये 	+	स एकम् 	=	56 छापन्न
50 + 7=57	पांच धाये 	+	सात एकम् 	=	57 सत्तावन
50 + 8=58	पांच धाये 	+	आठ एकम् 	=	58 अठ्ठावन
50 + 9=59	पांच धाये 	+	णव एकम् 	=	59 एकूनसाठ
50 +10=60	पांच धाये 	+	धा एकम् 	=	60 साठ

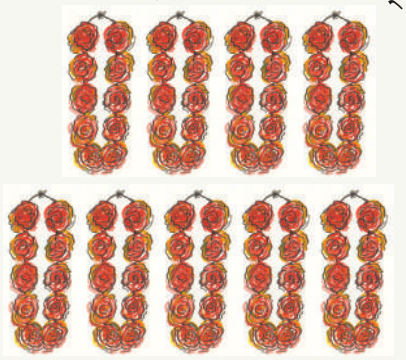
इकाई और दहाई अंकों का जोड़

60+1	=	61
60+2	=	62
60+3	=	63
60+4	=	64
60+5	=	65
60+6	=	66
60+7	=	67
60+8	=	68
60+9	=	69
60+10	=	70

70+1	=	71
70+2	=	72
70+3	=	73
70+4	=	74
70+5	=	75
70+6	=	76
70+7	=	77
70+8	=	78
70+9	=	79
70+10	=	80

80+1	=	81
80+2	=	82
80+3	=	83
80+4	=	84
80+5	=	85
80+6	=	86
80+7	=	87
80+8	=	88
80+9	=	89
80+10	=	90

90+1	=	91
90+2	=	92
90+3	=	93
90+4	=	94
90+5	=	95
90+6	=	96
90+7	=	97
90+8	=	98
90+9	=	99
90+10	=	100

90 +10=100	णव माळो म्हणल्यार णव दशम् 	+	एक माळा म्हणल्यार एक दशम् 	=	**100 शंबर (शेकडो)**

म्हजीं उतरां

▪ रिते सुवातेंत योग्य क्रमांत संख्या बरयात-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11		13	14			17			20
21			24						
					36				
		43						49	
	52				56				
61			64			67		69	
		73							80
			84				88		
91		93				96			100

- **सांगात ₹ 68 आनी ₹ 78 हातूंत खंयची संख्या व्हड आसा?**

  ☐ हाचे परस ☐ चड आसा.

- **सोनालीन एक गुलाबाचो रोपो ₹ 53 चो घेतलो आनी रोजाचो एक रोपो ₹ 28 क घेतलो जाल्यार सोनालीन वट्ट कितले रुपया खर्च केले?**

गुलाबाच्या रोप्याचें मोल ₹ 53		
रोजाच्या रोप्याचें मोल ₹ 28		
सोनालीचो वट्ट खर्च		 ₹ ☐

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यांक उर्बा दिवचे खातीर ते विवीध संख्यांची तुळा करची आनी तुळा करचे खातीर विवीध पद्दती सोदच्यो.

■ **सोनाली कडेन ₹ 60 आसात आनी ताका एक रोजाचो आनी एक रोपो घेवपाचो आसा जाल्यार आनीक एक रोपो घेतले उपरांत सुरजा कडेन कितले रुपया उरतले??**

सोनाली कडेन ₹ 60 आसा		
रोजाच्या रोप्याचें मोल ₹ 28 आसा		
सुरजा के पास ₹ ____ बचे।		

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यान विवीध संदर्भांत बेरीज आनी वजाबाकी करपी देखी दिवच्यो जंय ते संख्यांचे परतून गट करतले पर्यावरणाच्या संरक्षणा संबंदांतूय चर्चा करात.

एकठांय वाचात

दर्यातल्यान उदक खंय वता?

स्रोत, तळीं आनी दलदलींतल्यान उदक व्हांवून व्हाळांनी पावता. ल्हाळांतल्यान ल्हान न्हंयांनी, ल्हान न्हंयांतल्यान व्हड न्हंयांनी आनी मागीर सगळ्या वटांतल्यान येवपी न्हंयो दर्याक मेळटात. संवसार निर्माण जायत सावन अशें घडत आयलां. पूण दर्यांतलें उदक खंय वता? देगे वयल्यान कित्याक व्हावना?

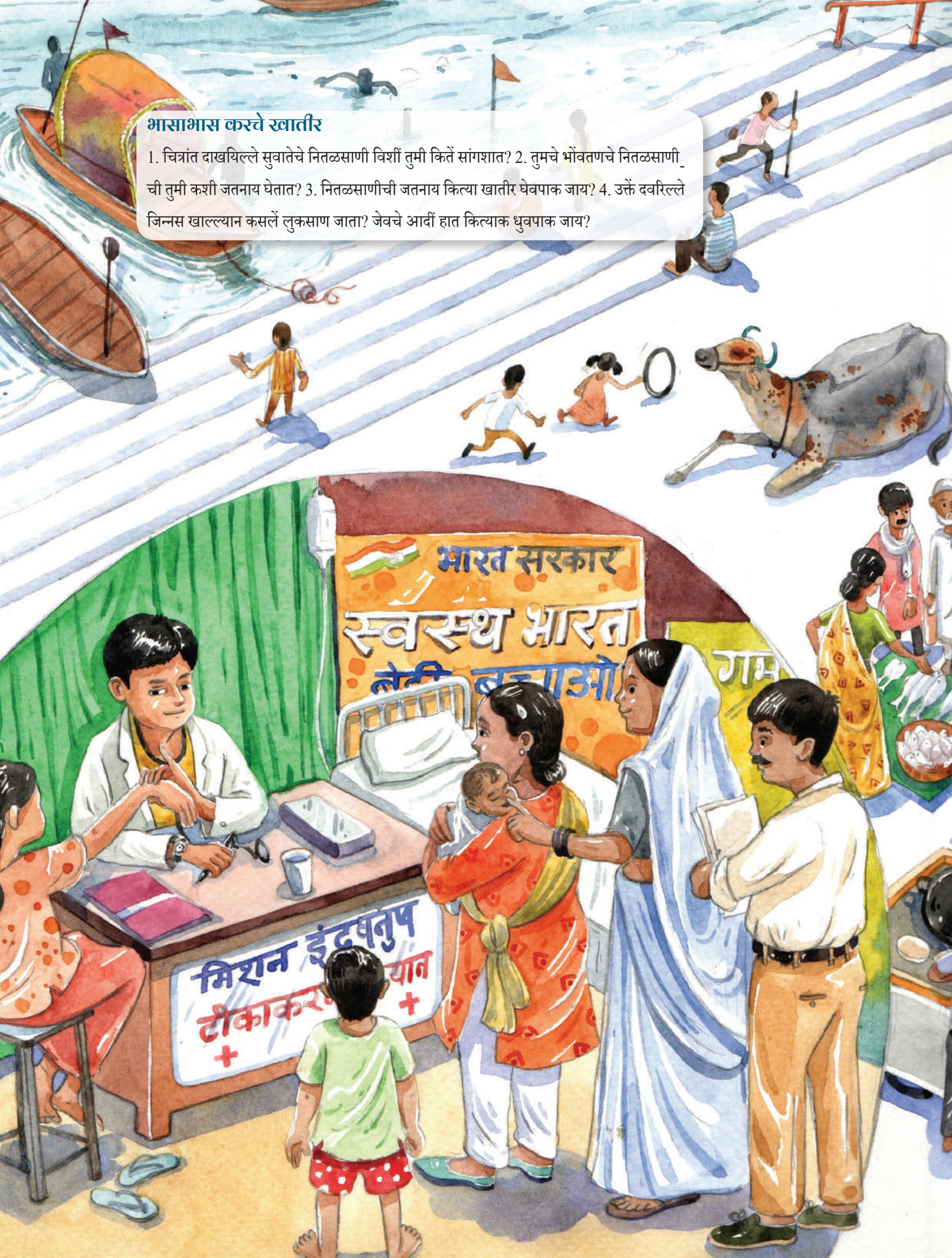
दर्यांतल्या उदकाचें वाफेंत रुपांतर जाता. वाफ वयर वता आनी मागीर तातूंतल्यान कुपां तयार जातात. वारें कुपांक हुबयता आनी पयस पयस पातळयता. कुपां पासून उदक पावस जावन तो जमनीचेर पडटा. जमनी वयल्यान व्हावून दलदलींत आनी व्हाळांनी पावता. व्हाळांतल्यान न्हंयांनी पावता आनी न्हंयांतल्यान दर्यांत, दर्यांतल्यान उदक परतून वाफ जावन वयर वता आनी कुपां जातात. वारो तीं कुपां हुबोवन पयस पयस पातळायता.

-लियो टॉल्स्टॉय

म्हजीं उतरां

शिक्षकांक सुचोवणी- उदकाच्या विवीध स्रोतां विशीं भासाभास करची हे खातीर वांटो घेतिल्ल्यांक उर्बा दियात. तळीं, न्हंयो, दर्याची नितळसाण आनी संरक्षणआ संबंदांत लेगीत भासाभास करात.

भासाभास करचे खातीर

1. चित्रांत दाखयिल्ले सुवातेचे नितळसाणी विशीं तुमी कितें सांगशात? 2. तुमचे भोंवतणचे नितळसाणी_ची तुमी कशी जतनाय घेतात? 3. नितळसाणीची जतनाय कित्या खातीर घेवपाक जाय? 4. उक्तें दवरिल्ले जिन्नस खाल्ल्यान कसलें लुकसाण जाता? जेवचे आदीं हात कित्याक धुवपाक जाय?

रफीक भाई फूल वाले
नमस्कार
चाय वाले
हाथ धोना जरू

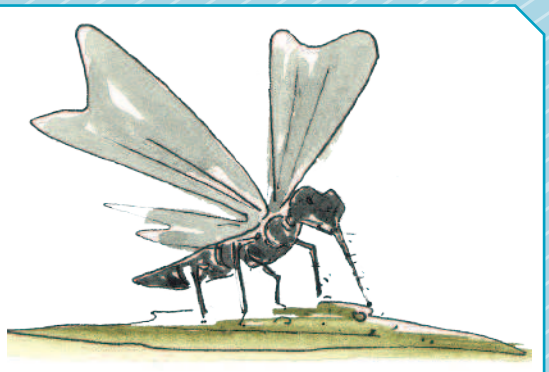
5 जेवण-खाण आनी भलायकी

हम सीखेंगे

उ ऊ ह छ थ फ ठ

- 100 ते 1000 मेरेनची संख्या वळखप, वाचप आनी बरोवप
- एकम्, दशम् आनी शतम् हांच्या गटांनी मेजप
- एक अंकी संख्येचो गुणाकार करप

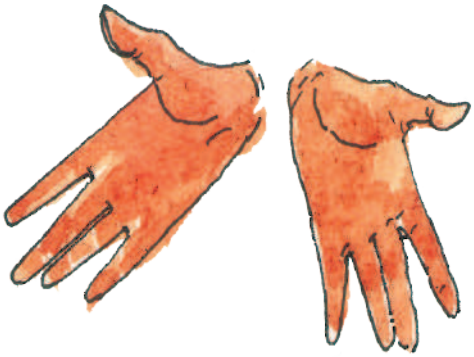
चित्रा वयल्यान अदमास काडून वाचात

जळार

फळां

नितळ हात

कोयर

दूद

वखदां

कसरत

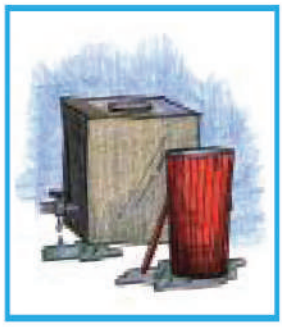

कोयराचें बल्ल

साबण

शिक्षकांक सुचोवणी- वयर दिल्लीं उतरां आनी चित्रां अन्न आनी भलायकेच्या विशया संबंदीत आसतात. भाग घेवप्यांक उतरां वाचपाक मदत करात. चित्रांचेर आदारीत अदमास करपा वांगडाच तांचें वांगजा दिल्लीं उतरां आनी अक्षर गिन्यान वापरपाक उर्बा दिवचें. जेवण- खाण, भलायकी, नितळसाण आदी विशीं चर्चा करात.

तुमी जळारांक निमंत्रण दितात?

सादूर!

मलेरिया, डेंग्यू, चिकनगुनिया जावपाक शकता.

भोंवतणी उदक सांचपाक दीवं नाकात. फोंडकुलां पुरयात.

उदकाचीं आयदनां, टांकी, कुलर नितळ दवरात.

दर सप्तकांत सुकयात.

मच्छरदाणीचो वापर करात.

फोंडकुलांनी सांचिल्ल्या उदकांत घासलेट शिंपडयात

भासाभास करचे खातीर

1. तुमी असो पोस्टर खंय लायिल्लो पळयला?
2. ह्या पोस्टरांत खंयच्या गजालींचेर लक्ष दिवपाचो यत्न केला?
3. अशे पोस्टर कोण लायता?
4. दिसाळ्यांनी अशे तरेचे पोस्टर कोण दिता?
5. तुमच्या लागसार कितल्या जाणांक डेंग्यूची लागण लागल्या? खबर काडात.
6. घाणयाऱ्या उदकाक लागून उप्रासपी दुर्येसा विशीं भासाभास करात.

1. पोस्टरांतलीं कांय उतरां दिल्यांत-

मलेरिया	डेंग्यू	चिकनगुनिया

हीं कित्याचीं नांवां? (✓) बरोबरची खूण करात-

- वखदां ☐
- जळारां ☐
- दुर्येंस ☐

2. सकयल कांय चित्रां दिल्यांत. तातूंत खंय खंय जळारां तांतयां घालपाक शकतात?

दिल्ले चौकटेंत ☐ बरोबरची (✓) खूण करात-

☐ वाज

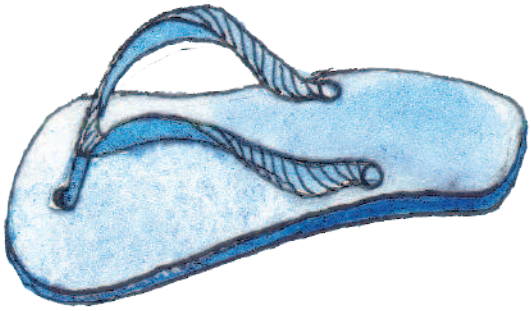
☐ कुलर

पेड्डेर टायर

बंद आयदनां

जोतें

उदक सांचिल्ले मोचे

रितो डबो

झोपाळो

जेवण-खाण

कूड निरोगी उरपा खातीर समतोल आहार गरजेचो आसता. समतोल अन्न म्हणल्यार कुडी खातीर जेवण-खाण ह्यो गरजेच्यो गजाली. हंगामी फळां आनी भाजयो खाल्यार कूड सडसडीत उरता. गाजर, वाटाणे, टमाट, वायगें आदी भाजयांनी वेगवेगळे रंग दिसतात. तेच प्रमाण फळां आनी कड्डुणांय जायत्या रंगांचीं आसतात, कारण वेगवेगळ्या रंगाचीं मिश्र अन्नपदार्थ खावप भलायके खातीर बरें.

सकयल तीन रकाने केल्यात. एका रकान्यांत रुतूंचीं नांवां (गिमाळो, पावसाळो, शिंयाळो) आसात. ताच्या फुडल्या रकान्यांत त्या दिसांनी मेळपीं फळां आनी भाजयांचीं नांवां आसात. एक रकानो रितो दवरला. त्या रकान्यांत तुमी त्या फळां- भाजयांचीं नांवां बरयात जीं त्या दिसांनी तुमी खातात.

रुतू	भाजी, कड्डण आनी फळ	जे तुमी खातात
गिमाळो	तवशें, कळींग, चिबूड, आंबे, पणस, द्राक्षां	
पावसाळो	भिकणां, नाचणें, जोंधळे, मको, मूग	
शिंयाळो	चणे, गंव, वाटाणें, मुळो	

पावसाळ्यांत हरवीं भिकणां आनी शिंयाळ्यांत गंवाचीं कणसां आनी हरवे चणें उज्यांत भाजून खावपाचो घोस्त आगळोच आसता.

जेवणा-खाणां संबंदांत कांय घरगुती पद्दती आसात त्यो आपणावपाक जाय-

- भाजी शिनचे आदीं धुवची. शिनले उपरांत धुली जाल्यार तातूंतलें पोशक तत्व उणे जाता.
- गोड आनी भिकणां कुटून खटखटें तयार करतात.
- तीळ आनी गोड कुटून तिळाचे लाडू करून खावपाक शकतात. शियाळ्यांत हें खाण भलायके खातीर फायद्याचें थारता.
- चणें, मूग हे सारकिल्लीं कड्डणां कोंब काडून खाल्यार भलायकेक फायदो जाता.
- पिठांत यिस्ट आयिल्ल्यान तें चड फायदेशीर जाता

वाचात आनी अक्षर बरयात

उ

आयज रोख फाल्यां उदार

उजो

उजवात

उठप	उजवाड	उणाक	उणाव	उमेद
उदरगत	उपकारप	उपाट	उपेग	उबगण

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

49

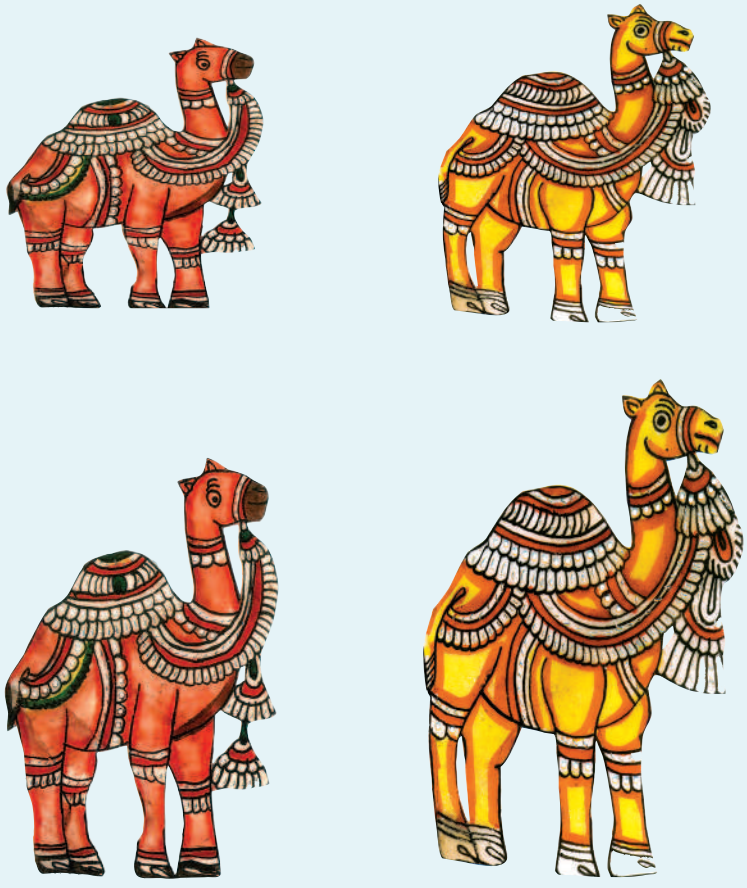

शिक्षकांक सुचोवणी- उतर वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. दिल्ले सुवातेर चित्राचें नांव बरोवन घेयात

वाचात आनी अक्षर बरयात

ऊ

कांय ऊंट ऊंच, कांय शेपडी ऊंच,
कांय ऊंच ऊंटाची फांट ऊंच

ऊस	ऊब	ऊंच	ऊंट	ऊठबस
ऊद	ऊठ	ऊड	ऊंय	ऊं

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यांक 'कांय ऊंट ऊंच, कांय शेपडी ऊंच,' हें पुराय वाक्य परतून परतून उलोवन घेवपाचो यत्न करात.

वाचात आनी अक्षर बरयात

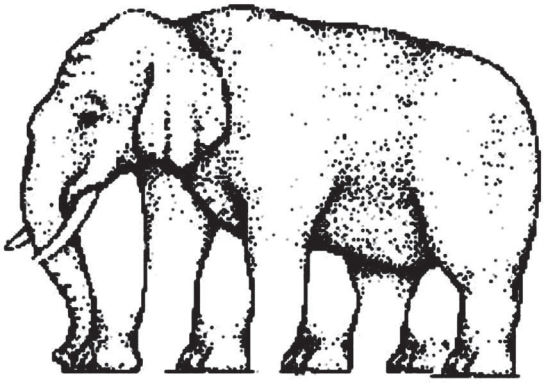
ह

होळये दिसा रंगांत रंग भरसतात.

हटकून	हयकार	हयगय	हयबा	हयवय
हळशीक	हरयाळी	हळहळो	हळदुवें	हळदकुकूम
हलकें	हडबडप	हटकप	हटखोर	हटप

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

वाचात आनी अक्षर बरयात

पांयजणांची छनछन आयकुपाक म्होंवाळ दिसता.

छळ	छळणूक	छळवाद	छंद	छंदी
छटा	छनछनप	छपाय	छळप	छपरी

वाचात आनी उतर बरयात

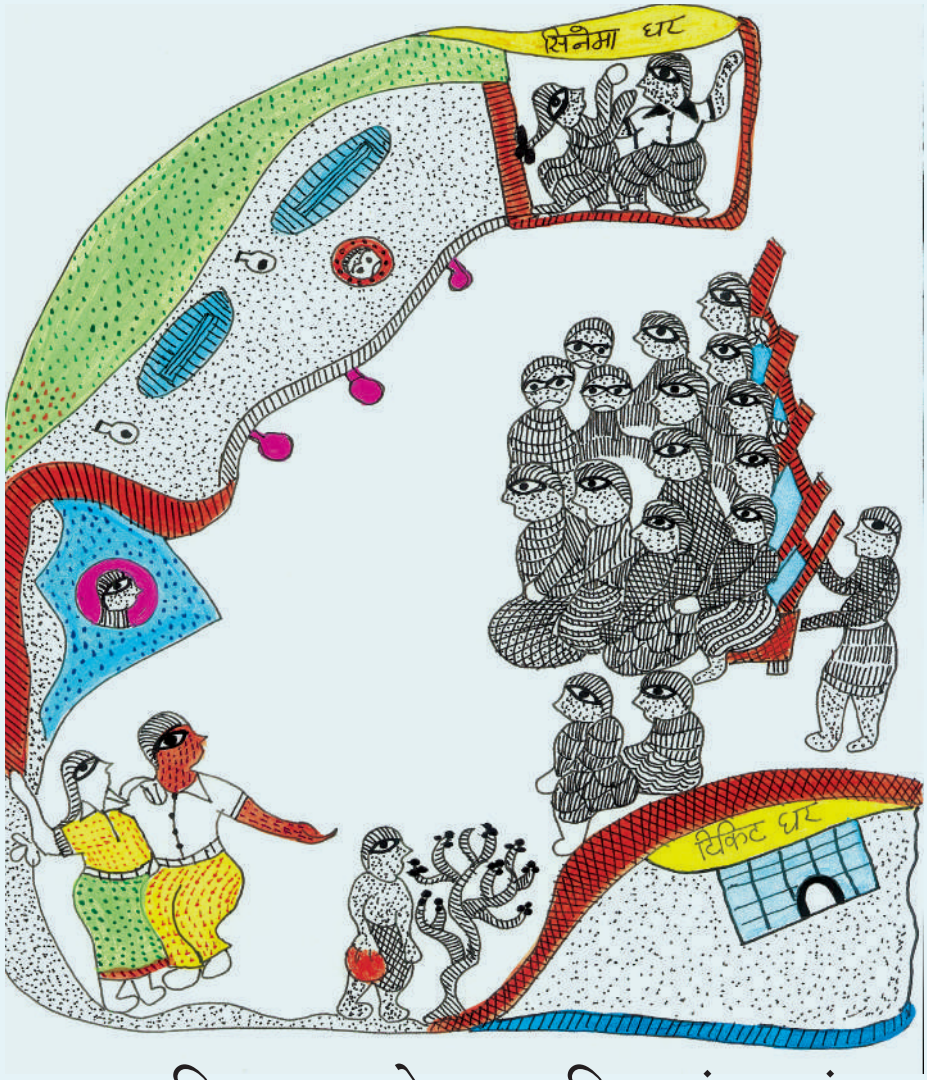

वाचात आनी उतर बरयात

थ

चलात, चित्रपट पळोवपाक थिएटरांत वचुंया.

थकप	थरथरावप	थरथरो	थपकल	थंडाय
थळावे	थळ	थंडावप	थंडी	थपकटें
थंय	थंयसर	थंडसाण	थकवो	थापो

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

वाचात आनी उतर बरयात

फ

फिलोमिना, बेगीन खा
कुल्फी विरगळटा

फकांडेर	फकांडा	फटास	फट	फटाफट
फजेत	फजांव	फटोवप	फतकल	फळफळप
फळें	फळो	फणफणप	फडफडीत	फरफरीत

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यां वांगडा उतर वाचतना फ चो उच्चार सारको करून घेयात.

वाचात आनी बरयात

ठ

बाबुल्यान वण्टीचेर हाताचो ठसो काडला.

ठक	ठकपण	ठणकप	ठपको
ठसप	ठसठशीत	ठाम	ठाणवय
ठाणदिवली	ठळक	गांवठी	ठुशी
मुगागांठी	ठुमरी	गांठवण	

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

■ सकयल कांय उतरां दिल्यात. दर उतरांत आशिल्लीं अभरा वळखून उतरां योग्य सुवातेर बरयात-

छतरी छळ फटास थळावे हरयाळी डमरू
थळ साठ छपाय फट हळशीक माड

ह	छ	थ	फ	ड	ठ
हय	छनछन				

■ खूबश्यां उतरांनी जोडाक्षर येतात. चौकटेंत दिल्लीं उतरां वळखून योग्य जोडाक्षराचीं उतरां बरयात

दिश्ट आस्पाव इत्सा केस्तांव दिल्लो आल्त कोंत्र

इश्ट	श्ट	_____
आस्पावीत	स्पा	_____
शुभेत्सा	त्सा	_____
मेस्त	स्त	_____
जल्लो	ल्लो	_____
आल्तीन	ल्त	_____
निमंत्रण	त्र	_____

जोडाक्षर

■ कांय अक्षरां अशीं आसतात जांचे काने मात्रा वेलांटी काडल्यार तीं अर्दी (सुरा विणें) जातात, देखीक--

च	च्	-	कच्च	च्या	तुमच्या
न	न्	-	न्याय	धन्य	अन्न
प	प्	-	येवप्याक	दिवप्याक	खावप्याक
म	म्	-	म्यांव	आम्लेट	हॅम्लेट
ल	ल्	-	पिल्लूक	मल्ल	भिल्ल

■ क आनी फ अक्षर अर्दें करचे खातीर तांचें पांख कातरचें पडटा, देखीक-

क	क्	-	वक्ल	अक्कल	शक्कल
फ	फ्	-	फ्लू	फ्राकेझ	हफ्ता

■ कांय अक्षरांक अर्दे करचे खातीर ताचो पांय मोडटात (्) देखीक

ट	ट्	-	खट्ट	सट्ट	फट्ट
द	द्	-	सद्दां	बद्द	उद्देग
ड	ड्	-	अड्डो	गड्डो	खड्डो

■ र चीं कांय हेर रुपां

◌र्म	र्म	-	फेर्र	बार्र	पर्रा
◌र्ट्र	ट्र	-	राष्ट्र	ट्रेन	ट्रक
◌र्क्र	क्र	-	क्रम	भ्रम	ध्रूव

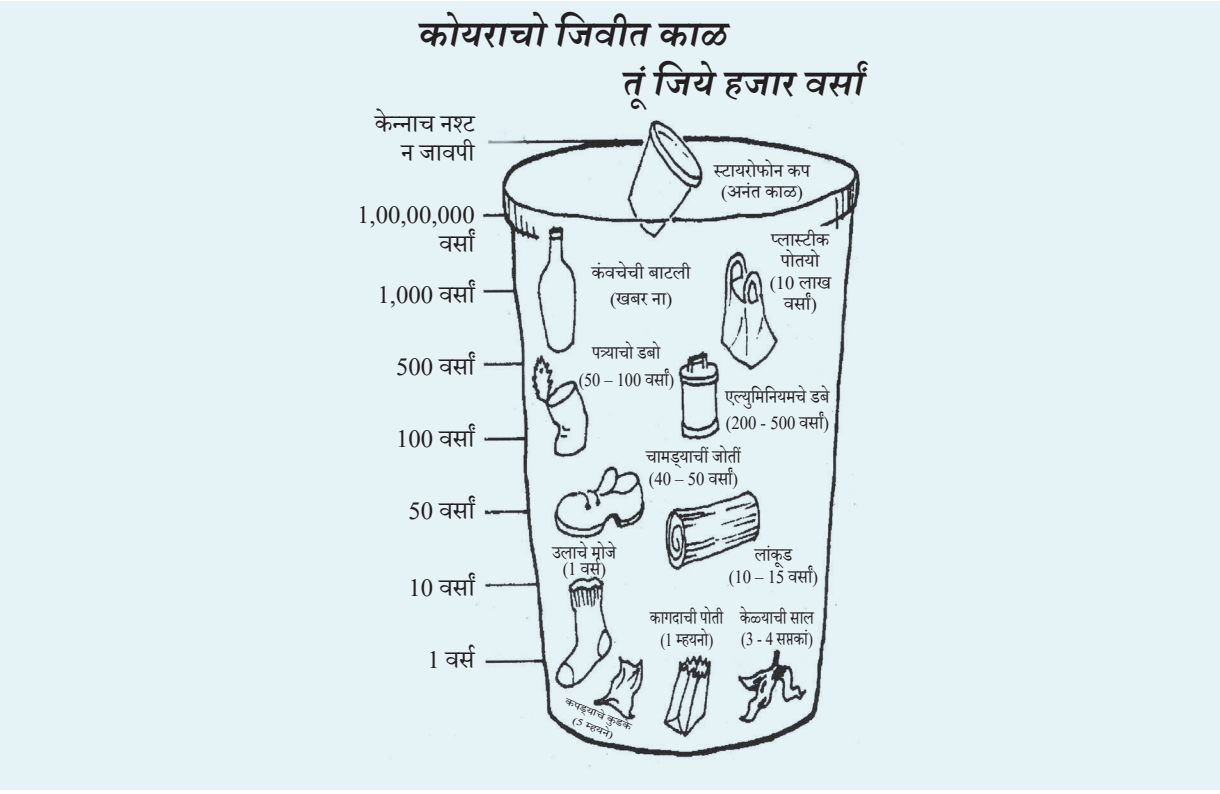
शिक्षकांक सुचोवणी- स्वर नाशिल्ल्या अक्षरां विशीं वांटो घेतिल्ल्यांक समजायात. 'अर्दे' बरोवप म्हणल्यार कितें, हाचेर भासाभास करात. अक्षराचेर र चीं ◌र्क्र ◌र्ट्र ◌र्म, वेगवेगळीं रुपां आसात, जांचो उच्चार वेगवेगळे तरेन जाता.

म्हजीं उतरां

शिक्षकांक सुचोवणी- 'जेवण-खाण आनी भलायकी' ह्या विशयाचेर भासाभास करात. वांटो घेतिल्ल्लयांक विचारून ह्या विशयाचेर संबंदीत 3-4 उतरां बरयात. हीं उतरां तांचे आपले भाशेंतलीं आसूं येतात. देखीक 'वता' खातीर 'न्हिबार'.

कोयराचो जिवीत काळ

पळयात, आमी जो कोयर करतात तो कितलो काळ मेरेन नश्ट जायना –

रोखडोच ना जावपी हो कोयर आमच्या घरांतल्यान वा वाड्या वयल्यान व्हरतात. कोयर आमच्या दोळ्या आड गेलो तरीय तो सैमाचें लुकसाण करताच, हें ह्या चित्रा वयल्यान आमकां कळटा. आमी उण्यांत उणो कोयर करपाचो यत्न करप, होच हाचेर उपाय.

आतां सांगात-

प्रस्न 1. खंयच्यो खंयच्यो वस्तू 50 वर्सां भितर नश्ट जातात?

प्रस्न 2. खंयच्यो- खंयच्यो वस्तू केन्नाच नश्ट जायनात?

प्रस्न 3. खंयच्यो वस्तू सामक्या उण्या वेळांत नश्ट जातात?

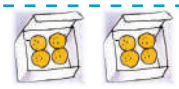
शिक्षकांक सुचोवणी- आमच्या सैमा खातीर खंयच्यो खंयच्यो गजाली घातक आसात, ताचेर वांटो घेतिल्ल्यां वांगडा भासाभास करात. आमी कोयराचो विलो कसो लावचो, हाचेर तांचो सल्लो घेयात.

■ **विद्यालयांत स्वातंत्र्य दिसा निमतान भुरग्यांक लाडवांच्यो काशीं वाटल्यात. एके काशींत चार लाडू जावपाक शकतात. जाल्यार पळोवया, 10 भुरग्यांक काशी दिवचे खातीर कितले लाडू लागतले?**

1 भुरग्याक मेळटले म्हणल्यार 1 कास 4 लाडवांची

1 खेपे 4
1 गुणुले 4
वा 1 x 4 = 4 लाडू

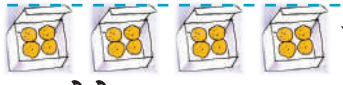
---

2 भुरग्यांक मेळटले म्हणल्यार 2 काशी 4 लाडवांच्यो
4 + 4
2 खेपे 4
2 गुणुले 4
वा 2 x 4 = 8 लाडू

---

3 भुरग्यांक मेळटले म्हणल्यार 3 काशी 4 लाडवांच्यो
4 + 4 + 4
3 खेपे 4
3 गुणुले 4
वा 3 x 4 = 12 लाडू

---

4 भुरग्यांक मेळटले म्हणल्यार 4 काशी 4 लाडवांच्यो
4 + 4 + 4 + 4 = 4 खेपे 4
या 4 गुणुले 4 = 4 × 4 = 16 लाडू

---

5 भुरग्यांक मेळटले म्हणल्यार 4 काशी 4 लाडवांच्यो
4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 5 खेपे 4
वा 5 गुणुले 4 = 5 x 4 = 20 लाडू

शिक्षकांक सुचोवणी- खंयचेय संख्येक परतून परतून अदीक करपाचे ल्हान प्रक्रियेक गुणाकार म्हणटात. वांटो गेतिल्ल्यान विवीध संबंदांत (देखीक कदेलांच्या दोक्यांची संख्या) वापर करून गुणाकार करपाक आनी बरोवपा खातीर उर्बा दियात.

सांगात, 7 भुरग्यांक कितले लाडू मेळटले?

4 + ____ + ____ + ____ + ____ + ____ + ____ = ____ खेपे ____

वा ____ गुणुले ____ = ____ × ____ = ____ लाडू

10 भुरग्यांक कितले लाडू मेळटले?

4 + ____ + ____ + ____ + ____ + ____ + ____ + ____ + ____ +

____ = ____ खेपे ____ = ____ गुणुले ____ = ____ × ____ = ____ लाडू

■ वाड्या वयलो एकठांय केल्ल्या कोयरांतलो कांय कोयर परतून वापरप शक्य आसा, देखीक- प्लास्टीक, कंवची, कागद आनी हेर. हातूंत कावल एकठांय करप्याची म्हत्वाची भुमिका आसता

जॉनाच्या घराची नितळसाण केले आनी नितळसाणी उपरांत एकठांय जाल्लो कावल कावलवाल्याक विकलो. कावलवाल्याची दर वळेरी पळोवन सांगात-

कावलवाल्याची दर वळेरी

वस्तू	मोल (दर किलाक)
दिसाळीं	₹ 10
प्लास्टीक	₹ 8
लोखंड	₹ 20
चोपड्यो/ पुस्तकां	₹ 8
पुठ्ठे/ पुठ्ठ्याच्यो काशी	₹ 5
कंवच्यो	₹ 4

- 8 किलो प्लास्टीक विकल्यार कितले रुपया मेळटले?
- 7 किलो दिसाळीं विकल्यार कितले रुपया मेळटले?
- कावलकारा कडेन सगळ्यांत उणें मोल खंयचे वस्तूचें आसा?

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यांक विवीध संदर्भांत वस्तू घेवपाचें वा विकपाचें मोल मेजपाक तशेंच संबंदीत गुणाकार तथ्य बरोवपाक उर्बा दिवची

- **प्लास्टीक पोतयांचो वापर उणो करचे खातीर मालापूर गांवांतल्या लोकांनी मेळून निर्णय घेतलो, सामान हाडचे खातीर ते कपड्या_ची पोती वापरतले. गांवांत पोतयो वाटचे खातीर तांणी 100 – 100 पोतयांची एक पोटली केली.**

येयात, पोतयो मेजुंया-

1 पोटली 100 पोतयांची वा 1 खेपे 100 वा	1× 100 = 100 पोतयो
2 पोटल्यो 100 पोतयांची वा 2 खेपे 100 वा	2× 100 = 200 पोतयो
3 पोटली 100 पोतयांची वा 3 खेपे 100 वा	3× 100 = 300 पोतयो
	4 × 100 = 400 पोतयो
	5 × 100 = 500 पोतयो
	6 × 100 = 600 पोतयो
	7 × 100 = 800 पोतयो
	8 × 100 = 800 पोतयो
	9 × 100 = 900 पोतयो
	10 × 100 = 1000 पोतयो

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यांक 100 तली सगळ्यांत व्हडली संख्या सांगात आनी व्हडले संख्येक मुळाव्या मोला प्रमाण शेंकड्यांच्या, दसकांच्या रुपान समजुपाक आनी बरोवपाक उर्बा दियात. तेचवांगडा एक हजाराच्या सराव माध्यमांतल्यान फुडें पांच हजार मेरेन गुणाकार संख्येची वळख करून दियात.

■ एकठांय वाचात

गांधीजीच्या आश्रमांत

कांय वर्सां मेरेन गांधीजीन आश्रमांतल्या गुदांवाचें काम सांबाळपांत मजत केली. सकाळीं प्राथने उपरांत ते रांदचे कुडींत वचून भाजी शिनताले. रांदचे कुडींत वा गुदांवांत तांकां खंयूय बुरशेंपणां वा कोळ्याचीं जाळीं दिश्टी पडलीं जाल्यार ते आपल्या सांगात्यांक वडीर काडटले. तांकां भाजी, फळां आनी कड्डणांच्या पुश्टीक गुणांचें गिन्यान आशिल्लें. एकदां

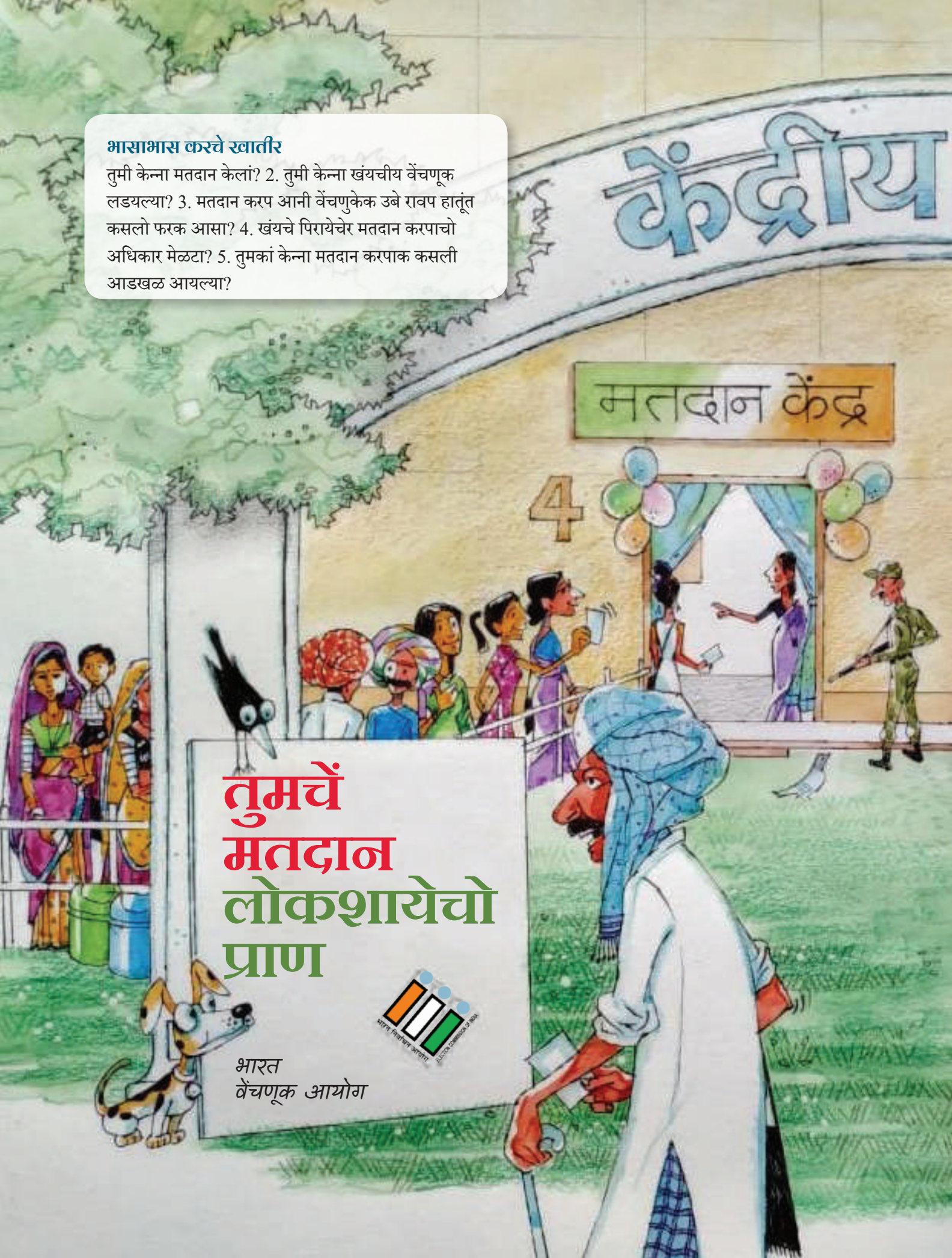

एक आश्रमवासीन धूय नासतना बटाट कापले. गांधीजीन ताका सजमायलो, बटाट आनी लिंबू धूय नासतना कापूंक जायना. एकदां एक आश्रमवासीक कांय अशीं केळीं दिलीं, जांचे सालीचेर काळीं खतां पडिल्लीं. ताका खूब वायट दिसलें. तेन्ना गांधीजीन ताका सजमायलो, हीं रोखडींच पचता आनी तुका मुद्दाम हे खातीर दिल्यात, कारण तुजी पाचनशक्त दुबळी आसा. गांधीजी आश्रमवासियांक सदांच आपूण स्वता जेवण वाडटाले. हे खातीर ते बाबडे पचपचीत शिजयिल्ल्या वस्तूं विशीं कांयच उलोवपाक शकनाशिल्ले. दक्षीण आफ्रीकेंतले एके बंदखणींत तांणी शेंकड्यांनी कैद्यांक दिसाक दोनदां वाडपाचें कामूय केल्लें.

आश्रमाचो एक नेम आशिल्लो, सगळ्यांनी आपलीं आयदनां स्वता धुवचीं. रांदचे कुडींतलीं आयदनां पाळ्ये- पाळ्येन कांय जाण पंगड करून धुताले. एक दीस गांधीजीन व्हड- व्हड तोप धुवपाचें काम स्वताचेर घेतलें. आयदनां जे मेरेन चकचकीत जायनात, ते मेरेन गांधीजी समाधानी जायनाशिल्ले. एकदां बंदखणींत तांकां मजतनीस दिल्लो ताच्या कामाचेर नाखोशी जावन तांणी सांगिल्लें, ते स्वता लोखंडाचीं आयदनां लेगीत घासून रुप्या वरीं पर्जळीत करपाक शकतात.

नोंद

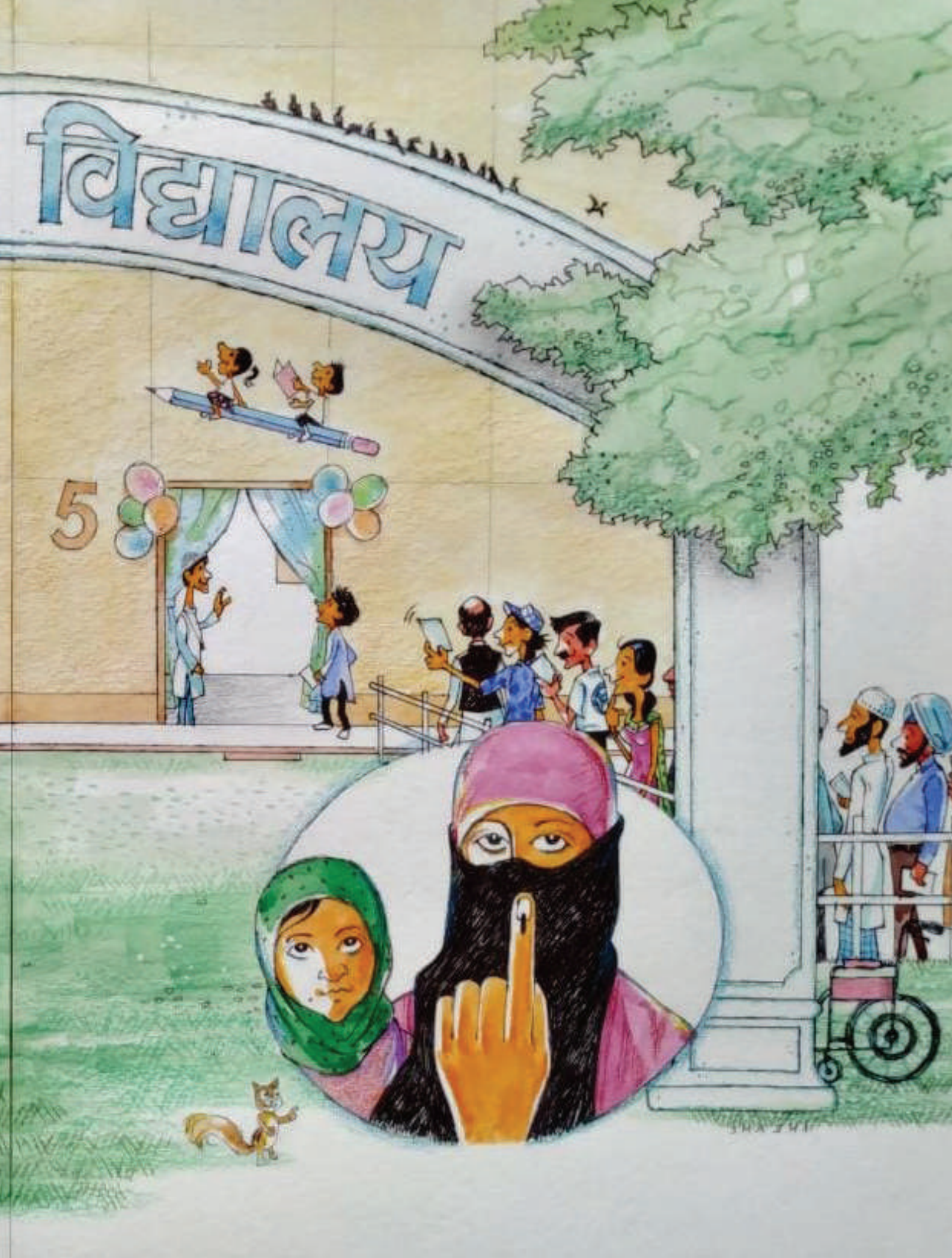

भासाभास करचे खातीर

तुमी केन्ना मतदान केलां? 2. तुमी केन्ना खंयचीय वेंचणूक लडयल्या? 3. मतदान करप आनी वेंचणुकेक उबे रावप हातूंत कसलो फरक आसा? 4. खंयचे पिरायेचेर मतदान करपाचो अधिकार मेळटा? 5. तुमकां केन्ना मतदान करपाक कसली आडखळ आयल्या?

तुमचें मतदान लोकशायेचो प्राण

भारत
वेंचणूक आयोग

विद्यालय
5

6 मतदान

आमी शिकतले

क्ष घ ध ढ

- तीन अंकी संख्यांची बेरीज आनी वजा करप.
- गुणाकाराच्या तथ्यांची निर्मणी करप.
- लांबायेचें माप (सेंटीमिटर, मिटर)

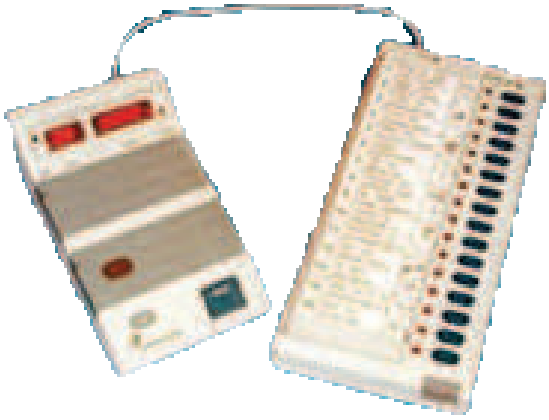
▪ चित्र से अनुमान लगाकर पढ़िए

मतदान केंद्र

मतदान

ई.व्ही.एम. मशीन

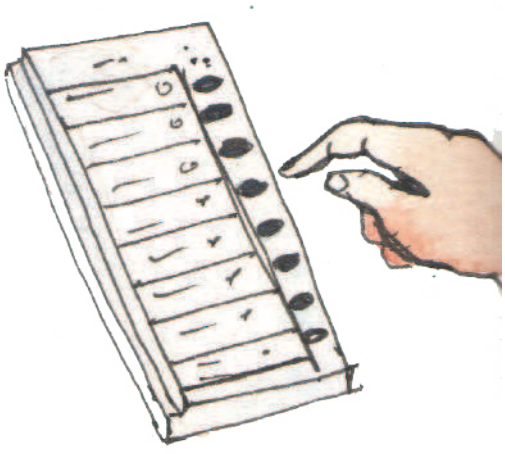
वेंचणूक अधिकारी

उमेदवार

वळख- पत्र

उमेदवार वळेरी

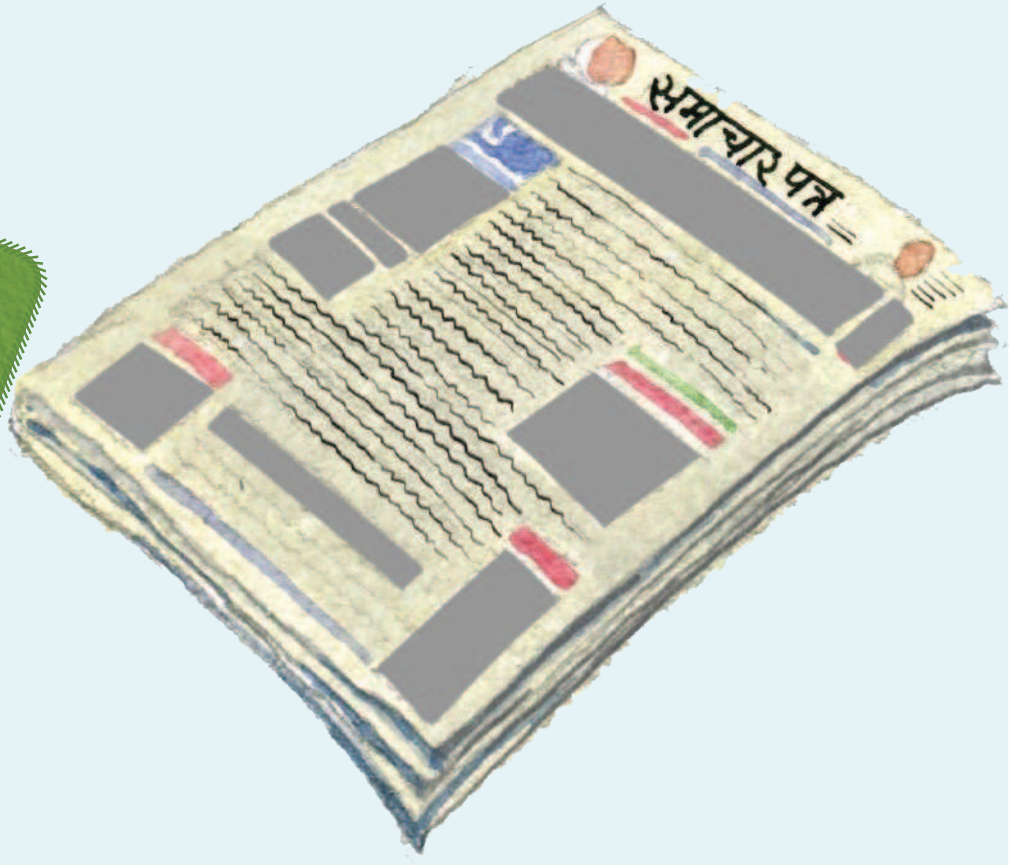

वेंचणूक शाय

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यांक एका उपरांत एक सगळ्या चित्रांची वळख करून दियात. चित्राच्या खाला ताचे संबंदांत उतरां दिल्यांत. तांकां चित्रा खाला दिल्लीं उतरां वाचपाक सांगात.

वाचात आनी अक्षर बरयात

घ

आयज दिसाळ्यांत एक व्हड दुर्घटणेची खबर आसा.

घर	घांट	घारसो	घोडो	घागरो
घुमो	घोव	घोट	घुसमट	घाम
घुमुल्लो	घोयरांव	घाणो	घाण	घडयाळ

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

शिक्षकांक सुचोवणी- उतरां वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात आनी तांचे कडल्यान अक्षर बरोवन घेयात. दिल्ले सुवातेंत चित्राचें नांव बरोवन घेयात.

वाचात आनी अक्षर बरयात

ध

धीरे-धीरे रे मना, धीरे सब कुछ होय,
माली सींचे सौ घड़ा, ऋतु आए फल होय।

-कबीर

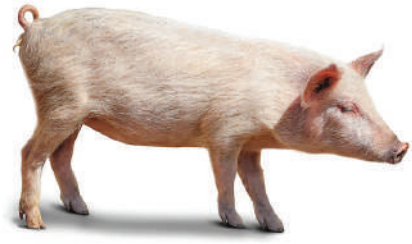
धपको	धको	धुकें	धुंवर	धुल्ल
धीर	धंदो	धामीण	धग	धनगर
धुवप	मगध	धांवप	धांदळ	धावी
धुमशेण	धील	धोतरो	समाधी	धोंग

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

शिक्षकांक सुचोवणी- उतरां वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. तांचे कडल्यान अक्षर बरोवन घेयात. दिल्ले सुवातेंत चित्राचें नांव बरोवन घेयात.

वाचात आनी अक्षर बरयात

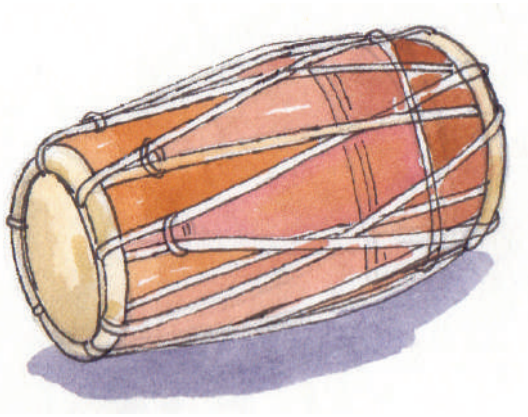
ढ

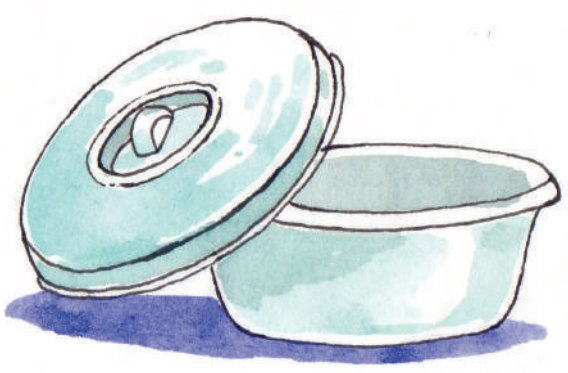
हट्टी गाढवाचे फाटीर मणभर वजें

ढाल	ढोल	ढेप	ढोलकी	ढोलक
दाढ	ढोंगी	ढाका	ढकलगाडी	ढेकर

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

शिक्षकांक सुचोवणी- उतरां वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. तांचे कडल्यान अक्षर बरोवन घेयात. दिल्ले सुवातेंत चित्राचें नांव बरयात.

▪ वाचात आनी अक्षर बरयात

भुरग्यांक यक्ष- गंधर्वांच्यो काणयो
आयकुपाक आवडटात.

अक्षर	शिक्षक	दक्षीण
क्षत्रीय	परिक्षा	पक्ष

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

जर तुमी मतदार आसात

■ तुमचें नांव मतदान वळेरेंत आसपाक शकता, जर तुमी-

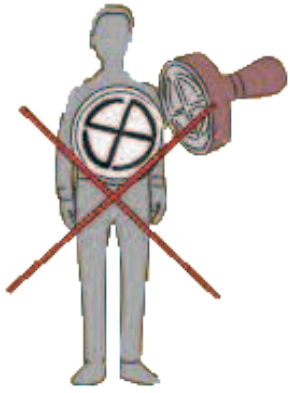
भारतीय नागरीक आसात

मतदारसंघांत रावतात

तुमची पिराय 1 जानेवारीक 18 वर्सां जाल्लीं आसा.

तो मनीस मतदान करपाक शकना जाची मानसीक भलायकी सारकी ना वा वेंचणुके कडेन संबंदीत कसल्याय गुन्यांवांत आस्पावीत आसा.

NOTA- जर तुमी खंयच्याच उमेदवाराक मत दिवपाक सोदिनात जाल्यार NOTA चो बटन दामात.

प्रस्न 1. तुमचे कडेन मतदार वळखपत्र आसा?

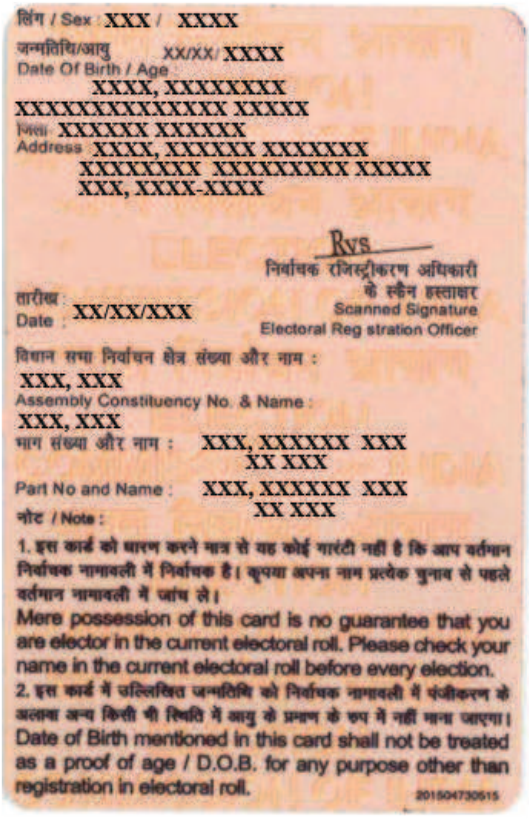
प्रस्न 2. तुमच्या मतदारसंघाचें नांव कितें?

प्रस्न 3. मतदान करचे खातीर तुमचे कडेन कितें कितें आसपाक जाय?

शिक्षकांक सुचोवणी- मतदाना कडेन संबंदीत कांय गजाली वयर दिल्यात. वांटो घेतिल्ल्यांक वाचपाक सांगात. गरज पडली जाल्यार वाचपाक मजत करात.

मतदान वळखपत्र पळ्यात आनी प्रस्नाच्यो जापो बरयात-

प्रस्न 1. मतदार वळखपत्राचेर दिल्ली म्हायती खंयच्या भाशांनी आसा?

प्रस्न 2. तुमचें मतदार वळखपत्र खंयच्या भाशांनी आसा?

प्रस्न 3. मतदार वळखपत्रांत लग्ना विशीं म्हायती दिल्या?

प्रस्न 4. दादलो वा बायलेची वळख कोणा वयल्यान दिल्या, बापाय वयल्यान काय घोवा वयल्यान?

प्रस्न 5. बायले वयल्यान घोवाची वळख जायना?

प्रस्न 6. तुमचें मतदार वळखपत्र पळोवन तातूंत दिल्ले म्हायतीची वळेरी करात-

क्र.सं.	म्हायती
1.	मतदाराचें नांव
2.	
3.	लींग
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	

मतदार वळखपत्र सगळ्या भारतीयां कडेन जांची पिराय 18 वा 18 परस चड आसा, तांचे खातीर जारी करतात. वळखपत्र भारत वेंचणूक आयोगा वरवीं जारी करतात.

भासाभास करात-

- मतदान करप कित्याक गरजेचें?
- लोकशाय कित्याक म्हणटात?
- तुमी केन्ना केन्ना मतदान करतात?
- मतदान करचे खातीर तुमी कितें कितें विचार करतात आनी कित्याक?

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यां कडल्यान मतदान आनी ताचे कडेन संबंदीत गरजेच्या गजालींचेर चर्चा करात. मतदानाचो अधिकार आनी ताच्या योग्य वापराचेर भर दियात.

मतदानाची तयारी

मतदाना दिसा सुटी दितात. हाका लागून तुमका कामाक वचपाक धांवपळ करची पडना.

तुमचें नांव मतदार वळेरेंत पळयात. तें तुमी वेंचणूक आयोगाचे वॅबसायटीर लेगीत पळोवपाक शकतात.

घरांतल्यान भायर सरतना तुमचें वळखपत्र (मतदार पत्र) व्हरपाक विसरूं नाकात. पूण मोबायल, कॅमेरा बी घेवन वचूं नाकात. मतदान केंद्रार हें व्हरपाक परवानगी ना.

मतदान केंद्रा भायर रांकेत रावात. जर कोणा खातीर रांकेत उबो रावप कठीण आसा जाल्यार ताका पयलीं मतदान करपाक दियात.

स्रोत- *htpp://ecisveep.nic.in/gallery/image/1349-general-voters-guide/?contex=new*

बारीकसाणीन पळयात, वाचात आनी तुमचे मदीं भासाभास करात

सोडात तुमचें सगळें काम ।
चलात पयलीं करात मतदान ।।

म्हजीं उतरां

शिक्षकांक सुचोवणी- 'मतदान' विशयाचेर भासाभास करात. वांटो घेतिल्ल्यांक विचारून ह्या विशया कडेन संबंदीत 3-4 उतरां बरोवन घेयात. ही उतरां तांच्या आपले भाशेंतलीं आसपाक शकतात, देखीक 'वोट करप' वा 'वोट मारप' बी.

वेंचणुकेंत मतदाना उपरांत मतांची मेजणी करतात जाका मतमेजणी म्हणटात. सगळ्यांत चड मतां पडिल्ल्याक जैतिवंत घोशीत करतात.

एक मतदान कडेन संबंदीत सुचोवणी दाखयल्या-

लक्ष्मी	– 200 वोट
विजय	– 124 वोट
मायकल	– 176 वोट
दिल्लां वट्ट मतां	– 500

वयर दिल्ली सुचोवणी समजावन सांगात-

क. कोणाक सगळ्यांत चड मतां मेळ्ळ्यात? _____

ख. सगळ्यांत उणीं मतां कोणाक मेळ्ळ्यात? _____

ग. कोणाक वेंचणुकेंत दुसरे सुवातेर कोण आसा? _____

घ. वेंचणुकेंत वट्ट कितले उमेदवार आसात? _____

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ले विवीध संदर्भांत तीन अंकांची तुळा करपाक शकचे तशेंच बेरीज- वजा करपाच्यो विवीध पद्दती सोदपाक आनी तेच वांगडा दिल्ले म्हायतीचे आदाराचेर निर्णय घेवपा खातीर वांटो घेतिल्ल्यांक उर्बा दियात.

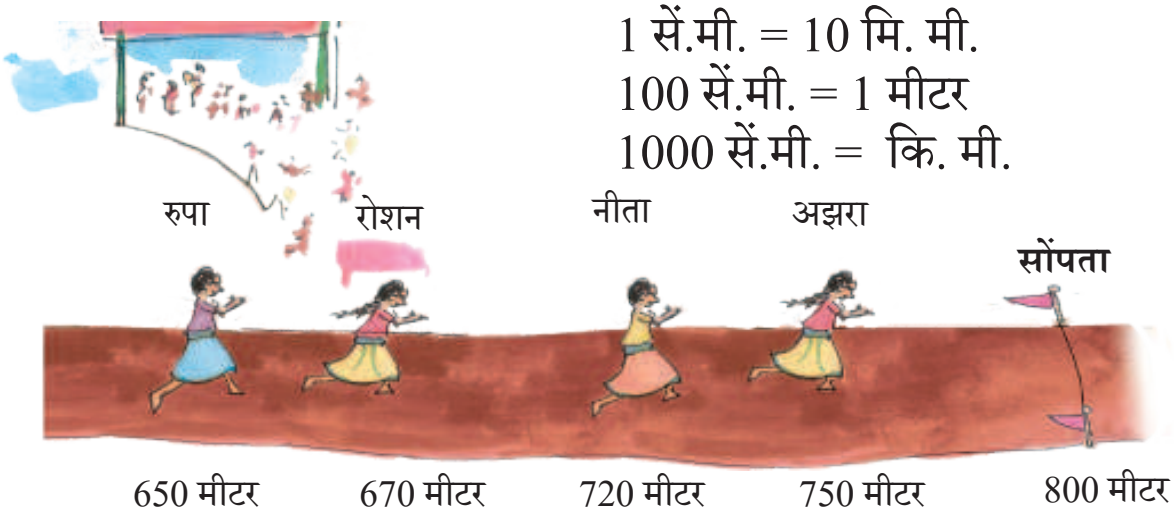
मेजप – तोलप

याद रखें

1 से.मी. = 10 मि.मी.
100 से.मी. = 1 मीटर
1000 मी. = 1 कि.मी.

उगडास दवरात

1 सें.मी. = 10 मि. मी.
100 सें.मी. = 1 मीटर
1000 सें.मी. = कि. मी.

- **वेंचणुकेचे सर्तींत ज्लायर लक्ष्मी जिखिल्ली. सांगात, भुरग्यांचे सर्तींत कोण जिखतलें?**

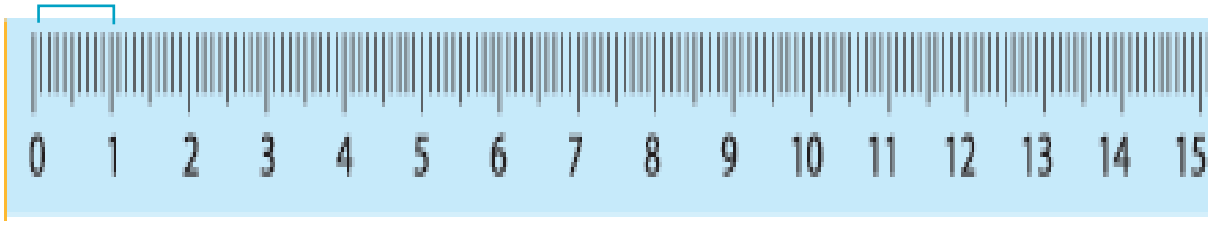
चित्राच्या आदारान सकयल दिल्ल्या प्रस्नांच्यो जापो दियात-

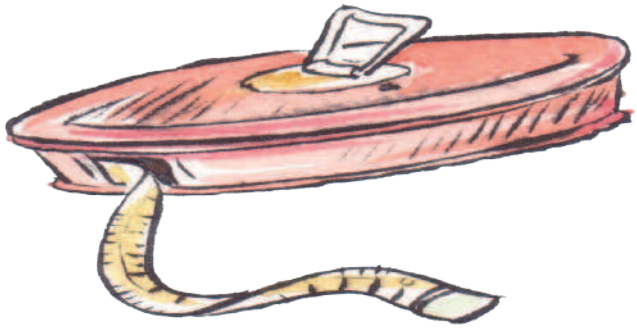
क. सर्तींत सगळ्यांत फाटल्यान कोण आसा?
ख. कितले मीटर आनीक धांवले उपरांत अझरा जिखपाक शकता?
ग. रुपा रोशना पासून कितलें फाटीं आसा?
घ. नीता, अझरा पासून कितलें फाटीं आसा?

शिक्षकांक सुचोवणी- चड अंतर मेजपाक किलोमीटराचो वापर करतात. उणें अंतर मेजपाक मीटर वा खुबूच उणें अंतर मेजपा खातीर सेंटीमीटराचो वापर करतात. किलोमीटरराक कि.मी., मीटराक मी. तशेंच सेंटीमीटराक सें.मी. अशेंय बरयतात.खुबूच ल्हान अंतर मिलीमीटरांत मेजतात आनी तें मि.मी. अशें बरयतात.

■ मेजपा खातीर वेगवेगळे तरांचें प्रमाण आसता देखीक-

1 सेंटीमीटर

मेजात आनी रिते सुवातेंत माप बरयात-

- नाखूट _____ से.मी.
- पेन्सील _____ से.मी.
- मोबायल फोन _____ से.मी.

- वण्टीर अश्यो दोन खुणो करात तांचे मदलें अंतर 1 मीटर आसा.

विचार करात आनी रित्यो सुवातो भरात-

- दोन शारां मदलें अंतर आमी _____त मेजतांत.
- नाखटाची रुंदाय _____त मेजतात.

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यांक आशिकुशीचे वस्तूंची लांबायेचो अदमास काडर तशेंच प्रत्यक्षांत मेजून खरेंपण तपासपाची संद दिवची. परतून परतून अदमास काडिल्ल्यान अदमास जुस्त थारता हाचेरूय भासाभास करात.

7 कायद्याची म्हायती

आमी शिकतले

त्र श्र ण ऋ ज्ञ

- दीसपट्टे जिणेंत उपेगांत येवपी विवीध म्हायती
- भागाकाराची जाणीव करप
- वजनाचें माप करप (ग्राम आनी किलोग्राम)

पळयात आनी वाचात

पुलीस स्टेशन

न्यायालय

कायदो

सरकारी वकील

नोटरी

कोर्ट

पारिवारीक न्यायालय

एफ.आय.आर

सकयल दिल्ल्या उतरांतल्यान कायद्या कडेन संबंदीत उतरां वाचात आनी बरयात-

सुटका	मतदार	खटलो	याचना
अर्ज	गवाय	फौजदारी	वकील
कैद	तारीख	आरोपी	न्यायालय
ताब्यांत	गुन्यांवकार	न्यायाधीश	जामीन
बेल	जप्त	दीसपटी	भायर उडोवप
आव्हान	दोशी	अटक	गस्त
पुलीस स्टेशन	कागाळ	गुन्यांव	स्थगीत

वाचात आनी बरयात

त्र

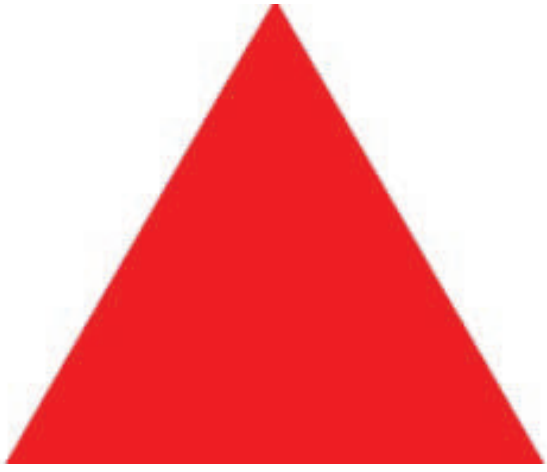

चित्रा आपले इश्टिणीक पत्र बरयता

पत्र	तियात्र	सत्र	त्रास	त्रिशूळ
मंत्री	विचित्र	यात्रा	पत्री	पत्रो
कात्रो	कात्रण	कोंत्र	अंत्रूज	इंत्रूज

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

शिक्षकांक सुचोवणी- उतरां वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. तांचे कडल्यान अक्षर बरोवन घेयात तशेंच दिल्ले रिते सुवातेंत चित्राचें नांव बरोवन घेयात.

क्षमा इश्टिणीचें पत्र

क्षमा इश्टीणीच्या पत्रांनी अशें
बरयता सदांच,
वचत थंय सगळ्याक
जळारांच जळारां.
वयल्यान तुजे काका
टिका करता,
स्वता शिक्षीत पंडीत
म्हाका कांयच न्हय समजता.
अप्रत्यक्षपणान म्हणटा हावूंच
हरकत घेतां,
निरशेवणी येता मनांत आतां
सोंपयतां.
सोनाली बायची जेन्ना
परिक्षा जातली,
ताका घेवन मुजरत
मेळपाक येवचें समीक्षा.
-प्रभात

वाटात आनी अक्षर वरयात

श्र

तुषार वैशाली हाचो लग्न सुवाळो 12 नोव्हेंबर 2023 ह्या दिसा जातलो.
तुमकां सगळ्यांक मायेमोगाचें आमंत्रण

आश्रम	श्रावण	श्राद्ध	श्रीराम	श्रुती	परिश्रम	श्रीमती

श्र

श्र

ण

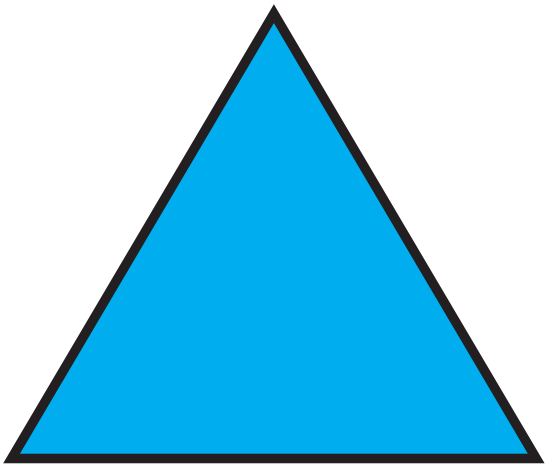
वेंचणुके आदीं फुडाऱ्यान व्हड भाशण केलें.

परिणाम	बाण	त्रिकोण	रणवीर	वीणा	गणीत
आरक्षण	प्राण	लक्षण	गूण	पणजी	प्राणी
कण्ण	विणप	मेजणी			

पा

पा

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

ऋ

ऋषिकेशाक गाडी घेवचे खातीर बँकेंतल्यान रीण घेतलां.

ऋतीक	पृथ्वी	कृती	मृदुंग
जागृत	कृपा	कृपाळू	मृगजळ
पंचामृत	अमृत	कृष्ण	मृत्युंजय

चित्र पळयात आनी उतर बरयात

ज्ञ

बुरगें जावचें हे खातीर राजा दशरथान पुत्र कामेष्टी यज्ञ केल्लो.

ज्ञानेश्वर	ज्ञानी	अज्ञात	भिष्मप्रतिज्ञा

ज्ञ

ज्ञ

शिक्षकांक सुचोवणी- उतरां वाचपाक वांटो घेतिल्ल्यांक मजत करात. तांचे कडल्यान अक्षर बरोवन घेयात.

मजत मेळळी तिवूय कशी

नारायणाची स्थिती वाट आसा. ताच्या पुताक श्रवणाक पुलिसांनी अटक केल्या. तांच्या म्हणण्या प्रमाण ताणें पसऱ्याक उजो लायला.

राजनाच्या पसऱ्याक काल रातीं उजो लागिल्लो. पसऱ्यांतलें खूबशें सामान लासून गोबर जाल्लें. उजो कसो लागलो तें अजून मेरेन कळूंक नाशिल्लें आनी पुलिसांनी श्रवणाक अटक केल्या.

श्रवणाक अटक केल्या ही खबर सगळ्याक पातळळी. नारायणाक कळना जालें, श्रवणाक कसो सोडोवचो. ताचे कडेन एक पयसोय नाशिल्लो. ताचे शेजारी- पाजारी ताचे वरीच गरीब आशिल्ले.

अखेर आशेचें कीर्ण दिसलें. नारायणाक मीनाबायचो उगडास जालो. तिणें नारायणाक वाट सुचयली, ती नारायणाक घेवन फुकट कायदो आदार केंद्रांत घेवन गेली. तहसील, जिल्हो, राज्य तशेंच केंद्र पांवड्याचेर फुकट कायदो आदार केंद्रां तयार करतात. थंय गरिबांक वकिलीची सेवा फुकट मेळटा. गरजेच्या कागदपत्रां खातीर फी लेगीत फारीक करची पडना.

नारायणान तांचे मजतीन अधिकाऱ्यांक अर्ज दिलो. अधिकाऱ्यान ताका कायदेशीर मजतीची हमी दिली. दुसऱ्या दिसा श्रवणाक न्यायालयान हाजीर केलो. फुकट आदार केंद्राच्या वकिलान जामिना खातीर कागदपत्रां सादर केलीं. न्यायाधिशाक चवकशी केली आनी जामीन मंजूर केलो.

श्रवणाक जामिनाचेर सोडलो. ते उपरांत खटलो चल्लो. फुकट कायदो आदार केंद्रा कडल्यान योग्य मजत मेळत रावली. नारायणाक जाल्यार वकिलाची फी दिवची पडली ना आनी कागदपत्रांचेर पयशे खर्च करचे पडले ना. श्रमवणआ आड कसलोच पुरावो मेळूंक ना. तो न्यायालयांतल्यान निर्दोश सुटलो.

फुकट कायदो आदार केंद्राचे मजतीक लागून श्रवण वाटावलो. नारायण आनी श्रवण खोशयेन भरले. ते आयज लेगीत फुकट कायदो आदार केंद्र आनी मीनाबायची तोखणाय करतना थकनात

जाण्टो, जाणीव जाण

खरें नांव जाणट्याचें
ज्ञानेश्वर आशिल्लें,
पूण कोणूच ज्ञानेश्वराक
ज्ञानेश्वर म्हणिनाशिल्लो.
घरांत सगळे जाण्टो म्हणटाले,
जाण्टो म्हणटाले इश्ट,
वर्ग शिक्षक जाण्टोच म्हणटाले,
हें आशिल्लें खूब विचित्र.
कळळें सगळें संवसाराक आतां,
सगळ्यांनी मानून घेतलें.
ज्ञानेश्वराचीं तीन नांवां आसात
जाण्टो, जाणीव जाण!

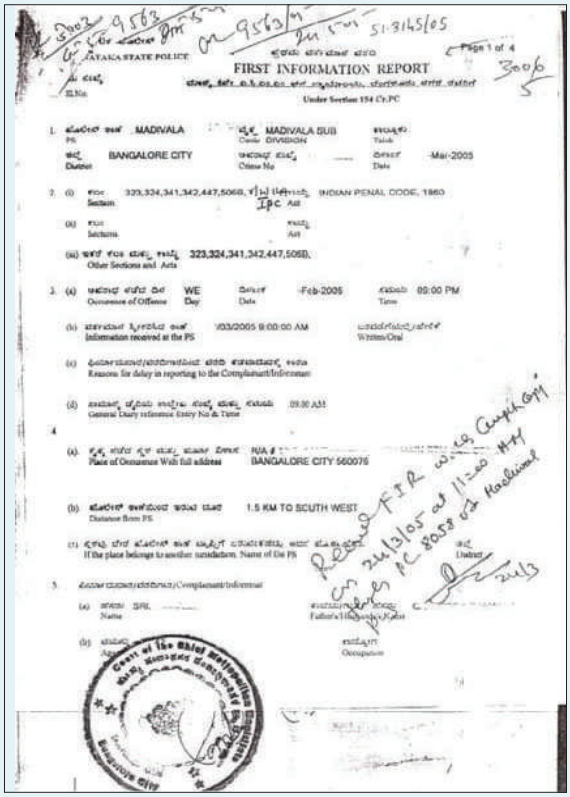
-प्रभात

पयलो म्हायती अहवाल (एफ.आय.आर.)

पुलीस एफ.आय.आर. नोंद जाले उपरांत खंयच्याय गुन्यांवकाराची चवकशी सुरू करपाक शकता. कायद्यांत सांगलां, गुन्यांवाची म्हायती मेळळे उपरांत लागींच्या पुलीस स्टेशनाचेर रोखड्या रोखडी एफ.आय.आर. नोंद करपाक जाय. पुलिशेक ही सुचोवणी तोंडी, लेखी वा खंयच्याय रुपांत मेळपाक शकता. एफ.आय.आर. हातूंत चड करून घडणुकेची तारीख, वेळ आनी सुवातेची नोंद करतात. तातूंत घडणुकेच्या मुळाव्या तथ्यांची आनी घडणुकेची थोडे भितर म्हायती बरयतात. जर गुन्यांवकाराची खबर आसत जाल्यार ताचें नांव तशेंच गवाय दिवप्यांचीं नांवांय बरयतात. एफ.आय.आर. हातूंत कागाळ करप्याचें नांव आनी नामो बरयतात. एफ.आय.आर. खातीर पुलिशे कडेन एक अर्ज विशेश आसता. ताचेर कागाळ करप्याची सय घेतात. कागाळ करप्याक पुलिशे क़डल्यान एफ.आय.आर.ची एक नक्कल प्रत घेवपाचो कायदेशीर अधिकार आसता.

(समाजीक तशेंच राजकी जिवीत-III. एन.सी.ई.आर.टी.)

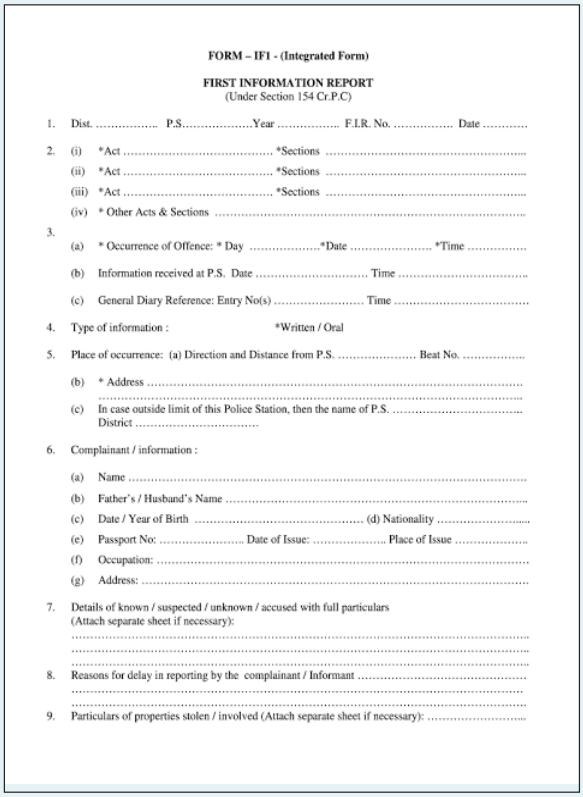

KARNATAKA STATE POLICE

FIRST INFORMATION REPORT

Under Section 154 Cr.PC

1. PS: MADIVALA; Circle: MADIVALA SUB DIVISION; Taluk:
   District: BANGALORE CITY; Crime No: ; Date: Mar-2005
2. (i) Section: 323,324,341,342,447,506B, IPC Act: INDIAN PENAL CODE, 1860
   (ii) Sections: Act:
   (iii) Other Sections and Acts: 323,324,341,342,447,506B.
3. (a) Occurrence of Offence: WE Day; Date: Feb-2005; Time: 09:00 PM
   (b) Information received at the PS: 03/2005 9:00:00 AM; Written/Oral:
   (c) Reasons for delay in reporting to the Complainant/Informant:
   (d) General Diary reference: Entry No & Time: 09.30 AM
4. (a) Place of Occurrence With full address: N/A & BANGALORE CITY 560076
   (b) Distance from PS: 1.5 KM TO SOUTH WEST
   (c) If the place belongs to another jurisdiction, Name of the PS: ; District:
5. (a) Name: SRI. ; Father's/Husband's Name: ; Occupation:

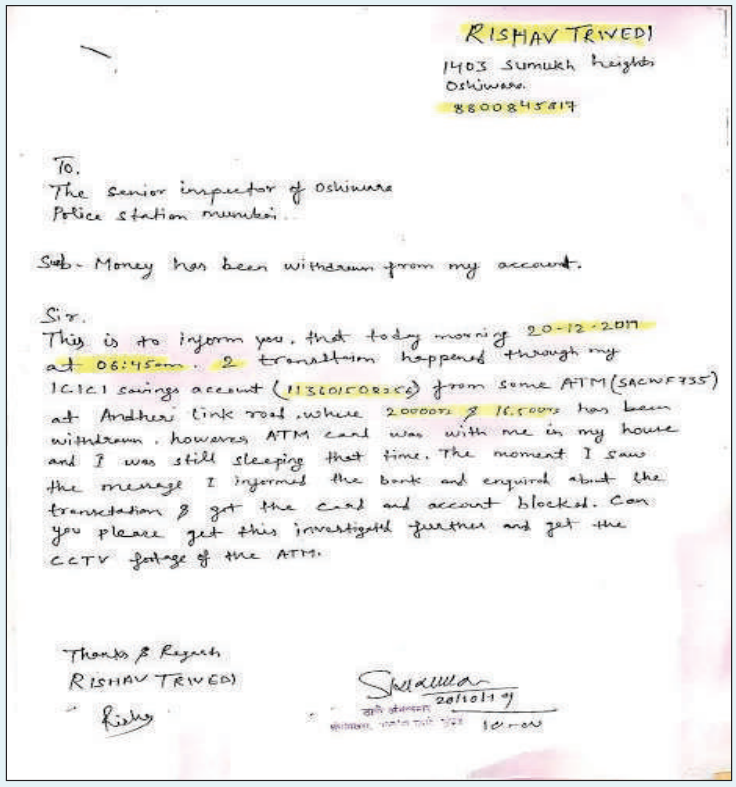

FORM – IF1 - (Integrated Form)

FIRST INFORMATION REPORT

(Under Section 154 Cr.P.C)

1. Dist. ..... P.S. ..... Year ..... F.I.R. No. ..... Date .....
2. (i) *Act ..... *Sections .....
   (ii) *Act ..... *Sections .....
   (iii) *Act ..... *Sections .....
   (iv) * Other Acts & Sections .....
3. (a) * Occurrence of Offence: * Day .....*Date ..... *Time .....
   (b) Information received at P.S. Date ..... Time .....
   (c) General Diary Reference: Entry No(s) ..... Time .....
4. Type of information : *Written / Oral
5. Place of occurrence: (a) Direction and Distance from P.S. ..... Beat No. .....
   (b) * Address .....
   (c) In case outside limit of this Police Station, then the name of P.S. ..... District .....
6. Complainant / information :
   (a) Name .....
   (b) Father's / Husband's Name .....
   (c) Date / Year of Birth ..... (d) Nationality .....
   (e) Passport No: ..... Date of Issue: ..... Place of Issue .....
   (f) Occupation: .....
   (g) Address: .....
7. Details of known / suspected / unknown / accused with full particulars (Attach separate sheet if necessary): .....
8. Reasons for delay in reporting by the complainant / Informant .....
9. Particulars of properties stolen / involved (Attach separate sheet if necessary): .....

RISHAV TRIVEDI
1403 Sumukh heights
Oshiwara.
8800845819

To.
The Senior inspector of Oshiwara
Police station mumbai.

Sub- Money has been withdrawn from my account.

Sir.
This is to inform you, that today morning 20-12-2017 at 06:45am. 2 transaction happened through my ICICI savings account (113501508326) from some ATM (SACWF735) at Andheri link road, where 20000rs & 16,500rs has been withdrawn. however ATM card was with me in my house and I was still sleeping that time. The moment I saw the message I informed the bank and enquired about the transaction & get the card and account blocked. Can you please get this investigate further and get the CCTV footage of the ATM.

Thanks & Regards
RISHAV TRIVEDI
Rishu

20/12/17

प्रस्न 1. क्या आपने कभी एफ़.आई.आर. दर्ज करवाई है?

प्रस्न 2. तुमच्या घरा कडल्यान सगळ्यांत लागीं खंयचें पुलीस स्टेशन आसा?

प्रस्न 3. गरज लागता तेन्ना तुमी खंयच्या फोन नंबराचेर पुलिशेची मजत घेवपाक शकतात?

प्रस्न 4. बायलांचे सुरक्षे खातीर खंयच्या नंबराचेर संपर्क करतात?

शिक्षकांक सुचोवणी- 'कायद्याची म्हायती' विशयाचेर भासाभास करात. वांटो घेतिल्ल्यांक विचारून ह्या विशया कडेन संबंदीत 3-4 उतरां बरयात. हीं उतरां तांचे भाशेंतूय आसपाक शकतात, देखीक- 'कोर्टाचे डावपेच' खातीर 'कोर्टाचें झगडें' बीं.

म्हजीं उतरां

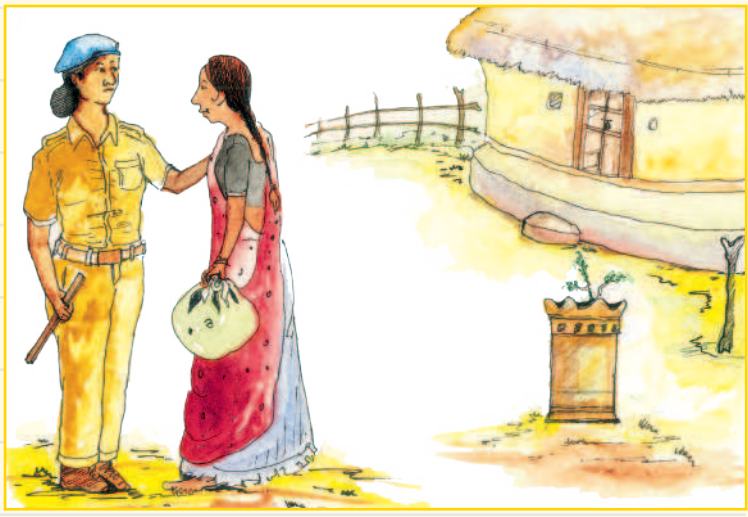
शिक्षकांक सुचोवणी- 'कायद्याची म्हायती' विशयाचेर भासाभास करात. वांटो घेतिल्ल्यांक विचारून ह्या विशया कडेन संबंदीत 3-4 उतरां बरयात. हीं उतरां तांचे भाशेंतूय आसपाक शकतात, देखीक- 'कोर्टाचे डावपेच' खातीर 'कोर्टाचें झगडें' बीं.

▪ चित्र पळोवन रिते सुवातेंत स्वताची काणी घडयात आनी बरयात-

शीलाचें एक ल्हानशें घर आसा. ती शिंवण करता. हाचेरूच तिचो घरसंवसार चलता. घरकार ना, तीन वर्सां आदीं तो भायर पडिल्लो. सीलाक दोन भुरगीं आसात. तीं शाळेंत शिकतात. शीलाच्या घरा कुशीक मनोजाचो कारखानो आसा. घर आपल्याक वीक अशें मनोज शीलाचेर चेपण घालता. खरें म्हणल्यार मनोज थंय आपलो नवो कारखानो उबारपाक सोदता.

फुकट आदार केंद्र

■ समजून घेयात वजना विशीं

1 किलो	=	**1000 ग्राम**
अर्दो किलो	=	**500 ग्राम**
पाव किलो	=	**250 ग्राम**

1. तुमचें वजन कितलें आसा? तोलात आनी बरयात. _____
2. तुमच्या इश्टाचें वजन कितलें आसा? _____
3. वजन करून परयाक आनी सांगात कोणाचें वजन चड आसा – तुमचें काय तुमच्या इश्टाचें? _____

- एका कोबीचें वजन कितलें आसतलें?
- माधवीन पसऱ्याचेर 1 किलो साकर घेतली पूण ताच्या वजना वयल्यान तिका दिसलें हिचें वजन 1 किलो ना. तिणें दुसऱ्या पसऱ्याचेर वचून ती जोखली जाल्यार 900 ग्रामूच जाली. पसरकारान माधवीक कितली साकर उणी दिली?
- उणी साकर वा उणें वजन जोखपाची कागाळ तुमी खंय करतले?

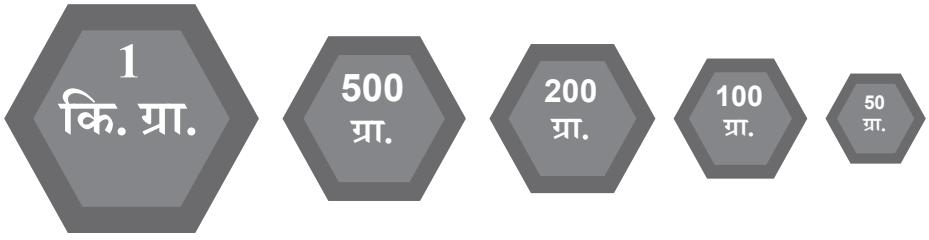
शिक्षकांक सुचोवणी- पयलीं वजनां विशीं म्हायती दियात तशेंच वांटो घेतिल्ल्यांक वजनाचे विभाग, देखीक- किलो, ग्रामाचो अणभव दिवन तांचें गिन्यान वाडोवपाक मजत करात. जड वस्तू जोखपाक किलोचो वापर जाता, हलकी वस्तू जोखपाक ग्रामाचो वापर जाता. किलो वा किलोग्राम बरोवपा खातीर कि.ग्रा. तशेंच ग्राम बरोवपा खातीर ग्रा. अशेंय बरोवपाक शकतात.

- 5 किलो गंव ₹ 100 त आयले जाल्यार 25 किलो गंवाचें मोल कितलें जातलें?
- 25 किलो गंव खरेदी करचे खातीर कसल्यो कसल्यो आनी कितल्यांच्यो नोटी दिवच्यो पडटल्यो? बरयात _____

■ वजन जोखपाचें वजें

अशे तरेन जड वस्तू मेजपा खातीर व्हड वजनां वा वजीं आसतात.

■ राजेश्री भाजी हाडपाक बाजारांत गेलें. हिशेब करात, ताणें वट्ट कितल्या रुपयांची भाजी घेतली?

क्रम	भाजयेचें नांव	क्रम दर (मोल) किलोक	कितली घेतली (प्रमाण)	रुपया दिले
1	बटाट	20	2 किलो	
2	कांदे	15	1 किलो	
3	टमाट	25	3 किलो	
4	कोबी	10	अर्दो किलो	
			वट्ट रुपया	

शिक्षकांक सुचोवणी- खंयच्याय पसऱ्याचेर जेन्ना सामान खरेदी करतात तेन्ना ताचें बील मुजरत घेवचें हे विशीं वांटो घेतिल्ल्यांक जागृत करात तशेंच हाच्या उपेगाचेर भासाभास करात. जर तुमकां दिसता, घेतिल्ल्या सामानाचें वजन आसपाक जाय ताचे परस उणें आसा जाल्यार पसरकाराक तें सामान परतून तागडेंत घालून जोखपाक सांगपाक शकतात. जर तुमकां दिसता, तागडेंत घालतात तीं वजना योग्य जडायेचीं नात जाल्यार तुमी वजन-माप विभागांत कागाळ करपाक शकतात.

■ वाचात आनी समजून घेयात

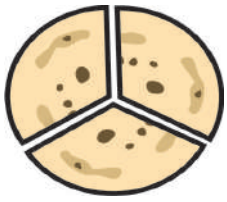
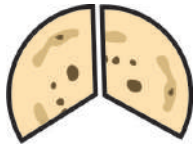
आवयन एके व्हड भाकरेचे दोन समान कुडके केले. तातूंतल्या एका अर्दाचे दोन समान कुडके करून दोनूय भुरगीं रजत आनी रानीक दिले. चित्र पळोवन सांगात कोणाक कितलो मेळ्ळो?

	म्हणटात	वाचतात	बरयतात
	1 पुराय	पुराय	1
	अर्दो	दोन समान कुडक्यांतलो एक वांटो	$\frac{1}{2}$
	पाव	चार समान कुडक्यांतलो एक वांटो	$\frac{1}{4}$

- भाकरेचो कितलो वांटो उरलो?
- रजतान भाकरेचो कितलो वांटो खाल्लो?
- रानीन भाकरेचो कितलो वांटो खाल्लो?

■ जर आवय भाकरेचे तीन समान कुडके केल्ले जाल्यार वांटणी अशी जावपाची-

भुरग्यांक आदले परस चड वांटो मेळटलो?

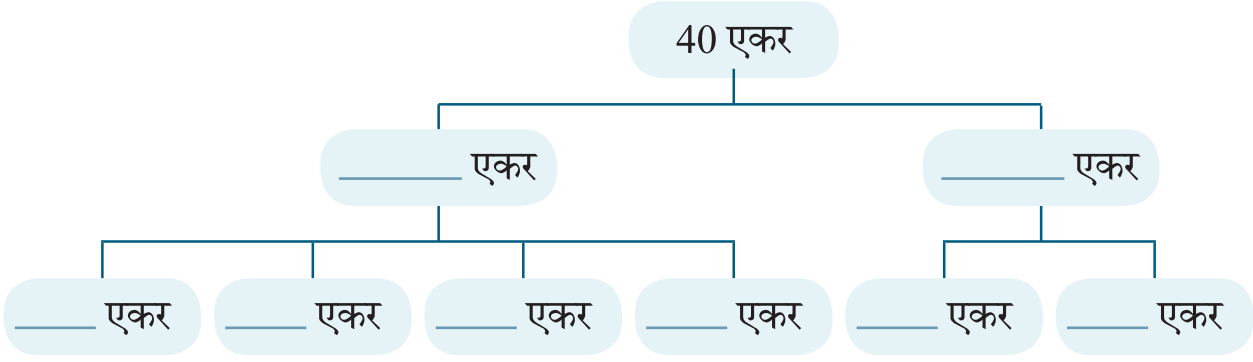
1 पुराय = 1 दोन तृतियांश = $\frac{2}{3}$ एक तृतियांश = $\frac{1}{3}$

शिक्षकांक सुचोवणी- वांटो घेतिल्ल्यां कडेन अश्याच दिसपट्टे जिणेंत येवपी गजालींच्यो देखी दिवन भासाभास करात. वजन जोखपा खातीर आतां डिजिटल मशिनांचो वापर करतात. डिजिटल मशिनाचेर वजन जोखचे आदीं मशीन शुन्याचेर सेट केल्ली आसा काय ना हें पळयात. अशीं मशिनां तुमच्या लागसाराक वापरतात जाल्यार ताचेर चर्चा करात.

■ सकयल दिल्ल्या तकट्यांत कड्डणांची वांटणी केल्या. कांय सुवातां चेर बरयिल्लें पुसून गेलां. तकटो भरपाक मजत करात-

पीक	वट्ट उत्पादन (सांकांनी)	वट्ट उत्पादनाच्या अर्दे (सांकांनी)	वट्ट उत्पन्नाचो पाव (सांकानी)
मटर	24		
चणें	32		
गंव	40	20	
			5
	22		साडे पांच वा 5 आनी अर्दो

■ सुंदरा कडेन 2 एकर जमीन आसा. सुंदराक दोन भुरगीं सुशील आनी शीला आसात. दोनूय भुरग्यां मदीं जमनीची समान वांटणी जाली. खाला दिल्ल्या चित्रांत पळोवया, फुडले पिळगेंत जमनीची वांटणी कशी जाली-

40 क 2 समान भागांनी वांटलें

40 ÷ 2 = ____

- 20 क 5 समान भागांनी वांटले

20 ÷ 4 = ____

- 20 को 5 बराबर भागों में बाँटा

20 ÷ ____ = 5

शिक्षकांक सुचोवणी- जमीन वा हेर कसलेय वस्तूची समान वांटणी करतना भागाकाराचेर भासाभास करात.

वर्णमाला

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः

क ख ग घ ङ

च छ ज झ य

ट ठ ड ढ ण

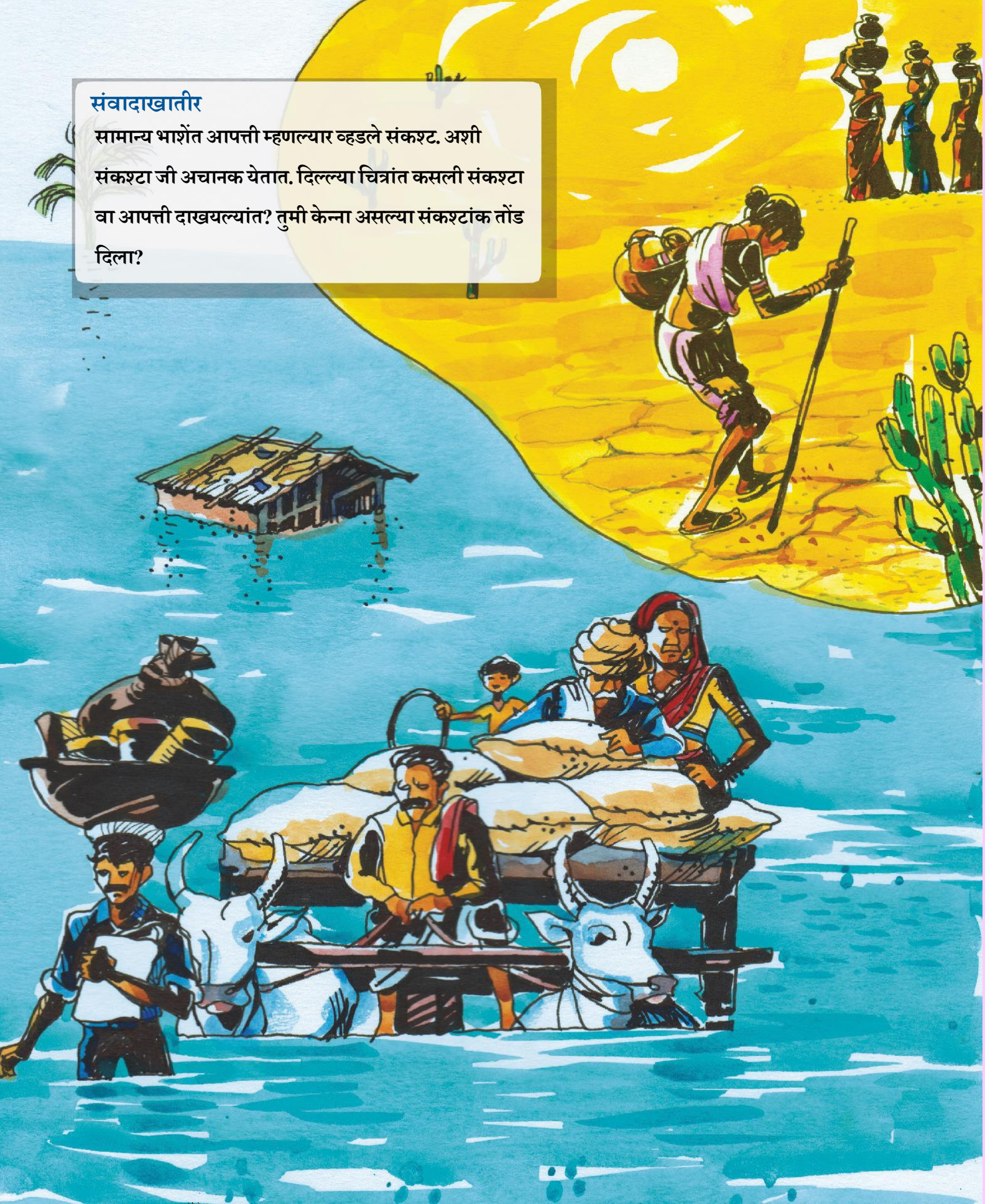
त थ द ध न

प फ ब भ म

य र ल व

श ष स ह

ळ क्ष ज्ञ

संवादाखातीर

सामान्य भाशेंत आपत्ती म्हणल्यार व्हडले संकश्ट. अशी संकश्टा जी अचानक येतात. दिल्ल्या चित्रांत कसली संकश्टा वा आपत्ती दाखयल्यांत? तुमी केन्ना असल्या संकश्टांक तोंड दिला?

८ संकश्टां कसली – कसली

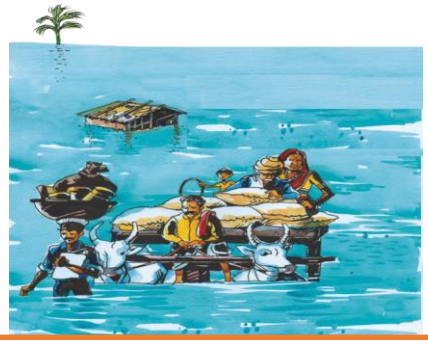
आमी शिकतली

- धारकताचें मापन करप (मिलीलीटर, लीटर)
- गुणाकार आनी विभागणी हांचो आस्पाव आशिल्ले दिसपट्टे जिणेंचे प्रस्न सोडोवप

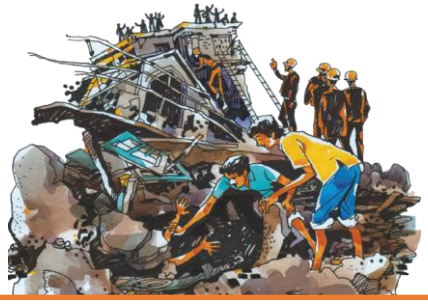
पळयात आनी शिकात

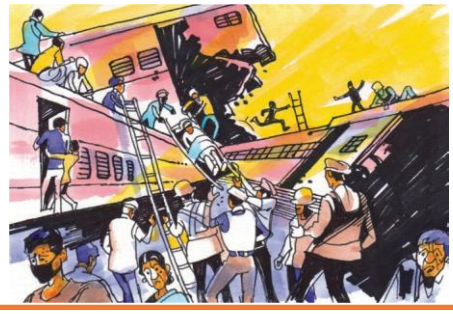
अग्नी /आग
उजो
आग

पूर
हुंवार
बाढ़

भूकंप
भुंयकाप
भूकंप

रेल्वे अपघात
रेल दुर्घटना

रुग्णवाहिका
ऐम्बुलेंस

अग्निशामक दल
उजो पालोवपी दळ
दमकल

धावपळ
धांवपळ
भगदड

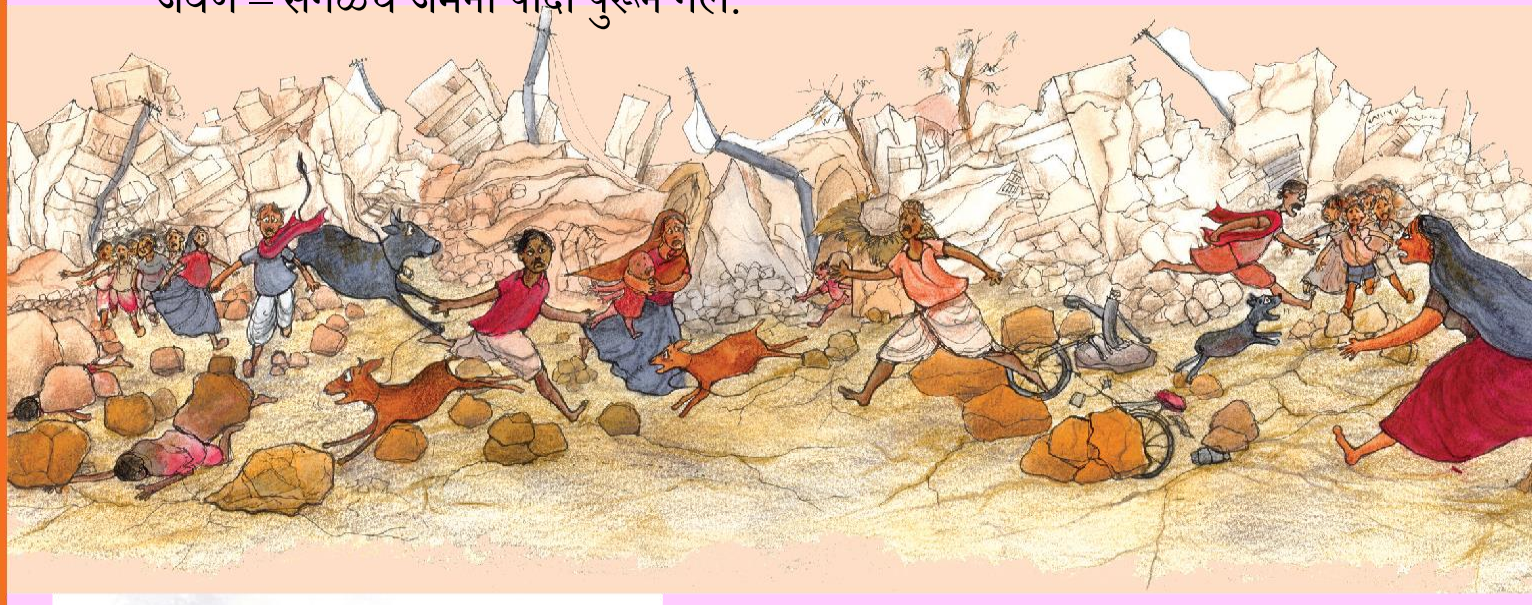
राहत शिबीर
विश्रांती शिबीर
राहत शिबीर

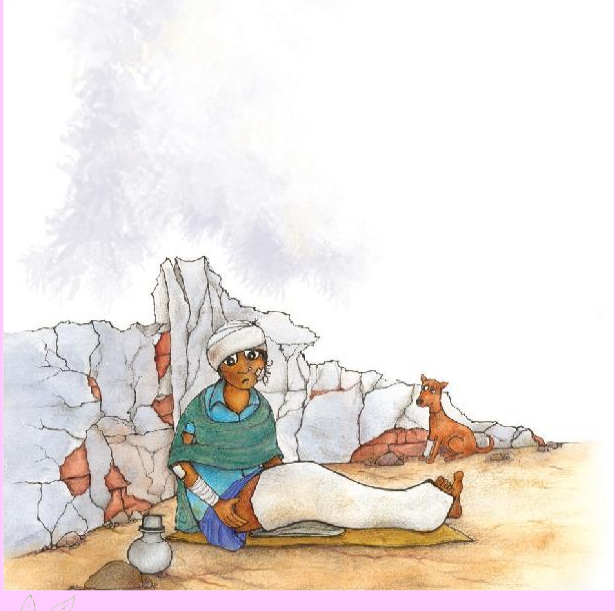
शिक्षकाक सुचोवण्यो – चित्रां सकयल बरयल्लीं उतरां बोट दवरून शिकयात. भाग घेवप्यांक चित्रां सकयल दिल्ली उतरां वाचपाक सांगात. वेगवेगळ्या संकश्टां विशीं सहभागी लोकां कडेन चर्चा करात. तांचें अणभव जाणून घेयात.

■ **एकठांय मेळून वाचात**

जेन्ना धर्तरी थरथरली

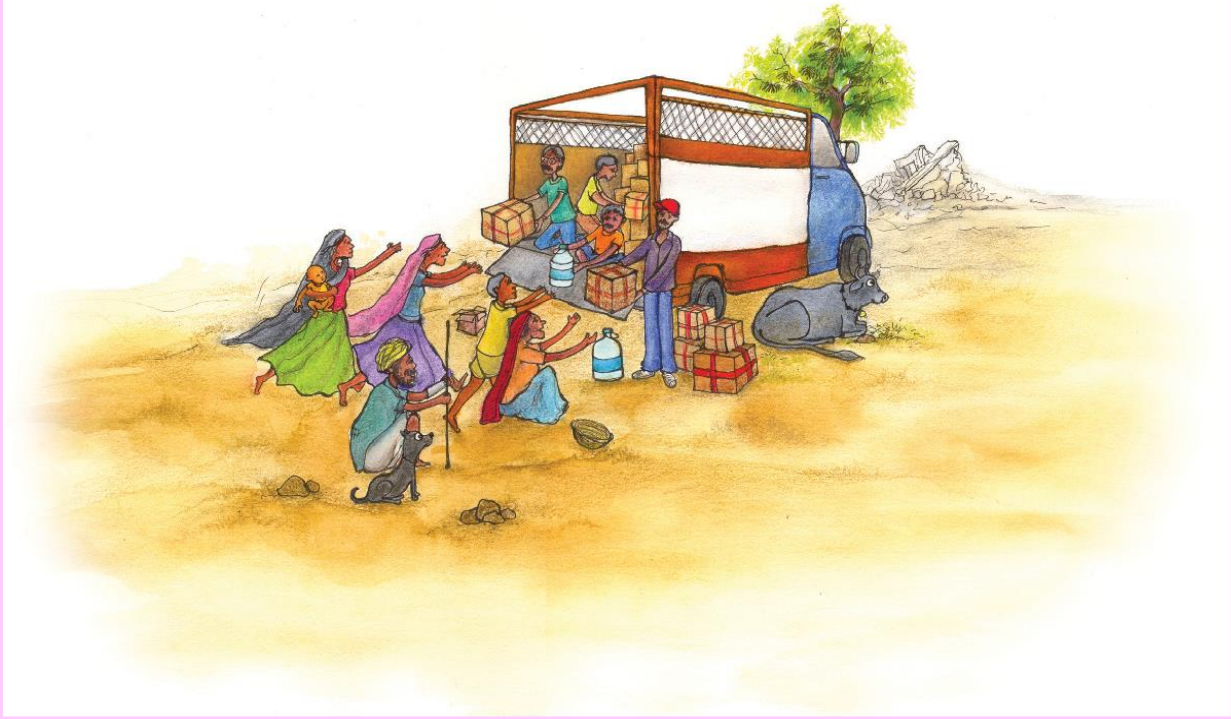
म्हजें नांव जस्मा. हांव गुजरातांतल्या कच्छ वाठारांत रावतां. हांव अकरा वर्सांचे आशिल्लें तेन्नाची खबर. अचकीत जमीन नेटान हालपाक लागली. सगळे लोक भियेले. काय वेळान आमचो पुराय गांव मातयेभरवण जालो. आमचे कपडे, आयदनां, जेवण – सगळेंच जमनी पोंदा पुरून गेलें.

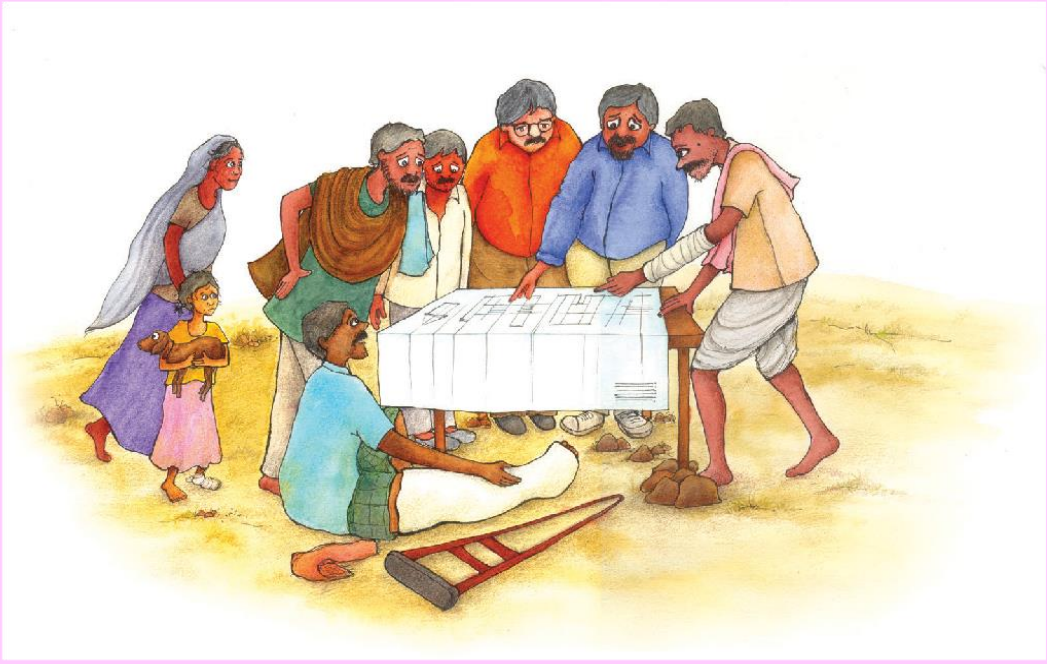

तशेंच जायत्या जाण जखमी जाले. दोतोरांच्या पंगडान गांवच्या लोकांक मजत केली. तांच्या आदारान लोक बरे जावपाक लागले. थंडेचो म्हयनो आशिल्लो. हे थंडेंत घरा भायर रावप कठीण जावपाक लागलें. थंडी आनी भंयाक लागून न्हीद येनाशिल्ली. परतून भूंयकांप जालो जाल्यार? असो भंय आसतालो.

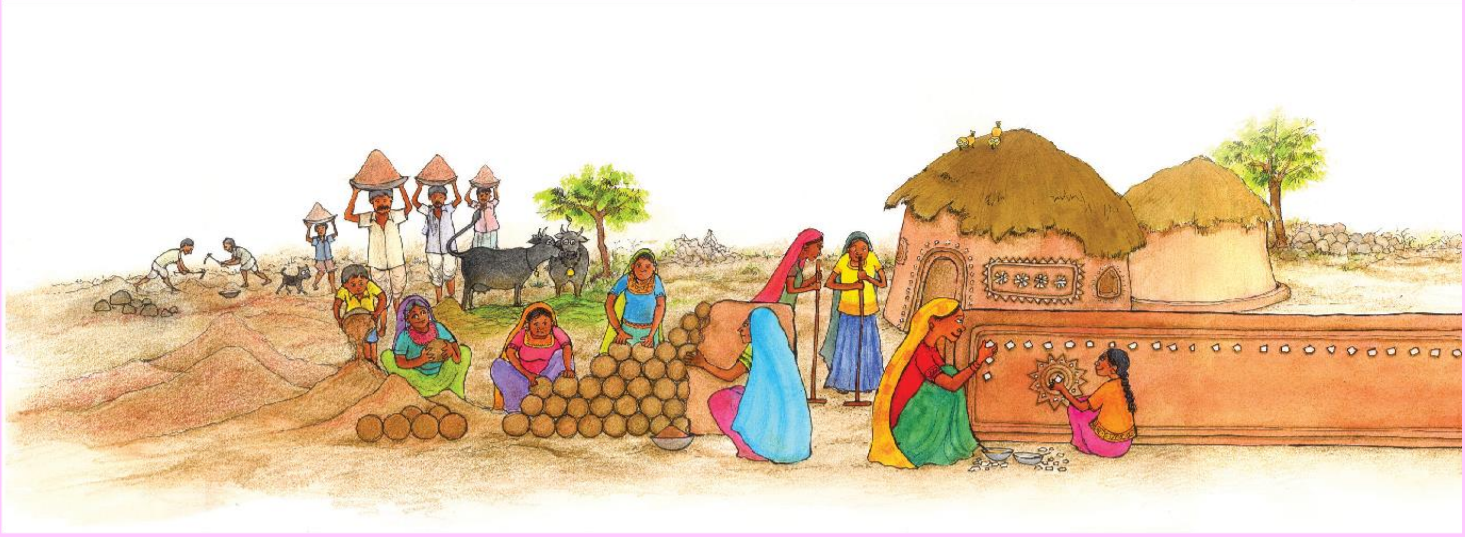
जायत्या जाणांनी आमकां आदार केलो. आमकां रावपाक तंबू लायले. खुबश्या लोकांनी खाणां-जेवणांचे सामानूय दिल्लें.

शारांतल्यान कांय अभियंते आयले. आमचीं घरां खासा डिझायनान तयार केल्यार भुंयकांपाक लागून जावपी लुकसाण उणें जातलें अशें तांच्यानी सांगलें.

आमी सगळ्यांनी खूब कश्ट केले. आमी परत आमचें घर बांदले. घराक कंवचेच्या कुडक्यांनी सजयलें. आतां आमचें घर रातचें हिऱ्यावरी चकचकता.

(स्रोत – आस – पास, इयत्ता – पाचवी , एन. सी. ई. आर. टी.)

शिक्षकाक – सुचोवणी – हो पाठ शिकयतना भाग घेवप्यांक भूज भूंयकांपा विशीं सांगचें. भूंयकांपाक लागून जाल्ल्या परिणामाचेर चर्चा करचीं. सहभागी लोकांक विचारचें तांच्यानी केन्ना भूंयकापांक तोंड दिला? कसल्यो कसल्यो अडचणी आयिल्ल्यो? जीव आनी सामानांचें कितलें लुकसाण जाल्लें? आदी.

चिंतात आनी सांगात

प्रस्न १. संकश्टाच्या वेळार लोकांची घरां नाशिल्ली तेन्ना लोकांक कसले तरेची मदत/आरामाची गरज पडली आसतली?

प्रस्न २ .विचार करात, जर तुमच्या थंय भूंयकांप जालो जाल्यार तुमच्या घराक धोको निर्माण जातलो? जर हय, जाल्यार तुमी खंय रावतलें?

प्रस्न ३. भूंयकांपाच्या वेळार तुमच्या पाळीव जनावरांची राखण आनी जतनाय घेवपाक तुमी कितें करतले?

प्रस्न ४. तुमच्या जिवितांत तुमकां दुकळ, भूंयकांप, हुंवार सारकिल्ल्या सैमीक संकश्टाक तोंड दिवचें पडलां? जर हय, जाल्यार तुमचे अणभव सांगात.

प्रस्न ५. हातूंतल्या कांय संकश्टांक मनीस जापसालदार आसा अशें तुमकां दिसता? अशा खंयच्याय एका संकश्टा विशीं तुमच्या इश्टां कडेन चर्चा करात. संवादांत आयिल्ले मुखेल मुद्दे बरयात.

भूंयकांप जाल्यार खंयची - खंयची जतनाय घेवची?

१. जर तुमी घरा भितर आसा जाल्यार

- जमनीर बागोवचें. खंयच्याय घटमूट मेजा सकयल बसचें.
- मेज नासल्यार, तुमचें तोंड आनी तकली हातांनी धांपची.
- हारशें, जनेलां, दारां पासून पयस रावचें.जमिनीवर वाका.

२. जर तुमी घरा भायर आसा जाल्यार

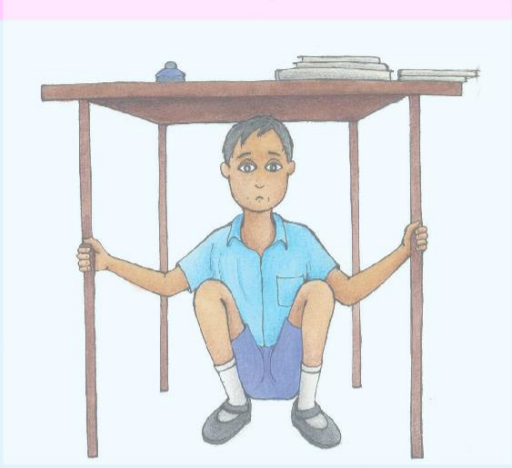
इमारती, झाडां, स्ट्रीट लायट, वीज वा टेलीफोन तारींकडल्यान पयस रावचें.

३. जर चलपी गाडयेंत आसा जाल्यार

बेगीन बेगीन गाडी सुरक्षीत थांबोवची आनी गाडयेंतूच रावचे.

४. जर मातयें पोंदा शिरकून उरल्यार

- फस्काची काडी पेटोवची न्हय.
- आपलें तोंड कपड्यान धांपचें.
- खंयच्याय पायपाक वा वण्टीक थापटपाचें म्हणजे वाचोवपी तुमकां सोदून काडूंक शकतले.

भूंयकांपाच्या वेळार खंयच्याय घट्ट वस्तू पोंदा लिपपाक जाय अशें कित्याक म्हणटात?

संकश्टान संपर्काखातीर सुचोवणी

संकश्टाच्या वेळार तुमकां मदतीची गरज पडूं शकता. तुमच्या वाठारांत आशिल्लें पुलीस स्टेशन, उजो पालोवपी दळ आनी लागींच्या हॉस्पिटलाचो नामो आनी फोन नंबर सोदून काडात. ही म्हायती बरयात. ही म्हायती याद दवरात.

	नामो	फोन नंबर
उजो पालोवपी दळ		
सगळ्यांत लागीचें हॉस्पीटल		
ॲम्ब्युलन्स		
पुलीस स्टेशन		

म्हजें शब्द

शिक्षकाक-सुचोवण्यो - संकश्टां कसली – कसली विशयान आस्पावपी उलोवप करात. भाग घेवप्यांक ह्या विशया संबंदीत 3 - 4 उतरां बरोवपाक सांगात. हे शब्द स्वताचे भाशेतूय आसूं येतात, जशे की भूंयकांप म्हळयार भूंकंप आदी. सहभागी लोकांकडेन तांच्यानी सोशिल्ल्या संकश्टां विशीं चर्चा करात आनी तांच्या अणभवांचेर पोस्टर/ चित्रां तयार करात.

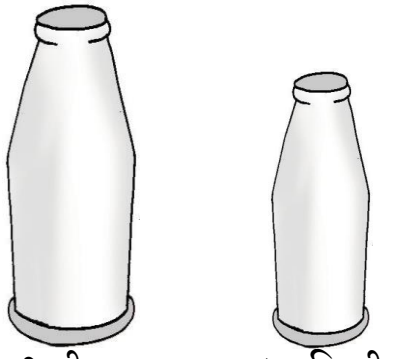
मदतीचें काम

- जर एका तंबूंत वट्ट 6 जाण रावूंक शकतात जाल्यार 30 जाणांक कितले तंबू लावचे पडटले?

- अपघातांत 50 लोक जखमी जाल्यात. एका ॲम्ब्युलन्सांत 5 जाण जावंक शकतात, जाल्यार जखमीं खातीर कितल्या ॲम्ब्युलन्सांची गरज पडटली?

धारकता मेजप

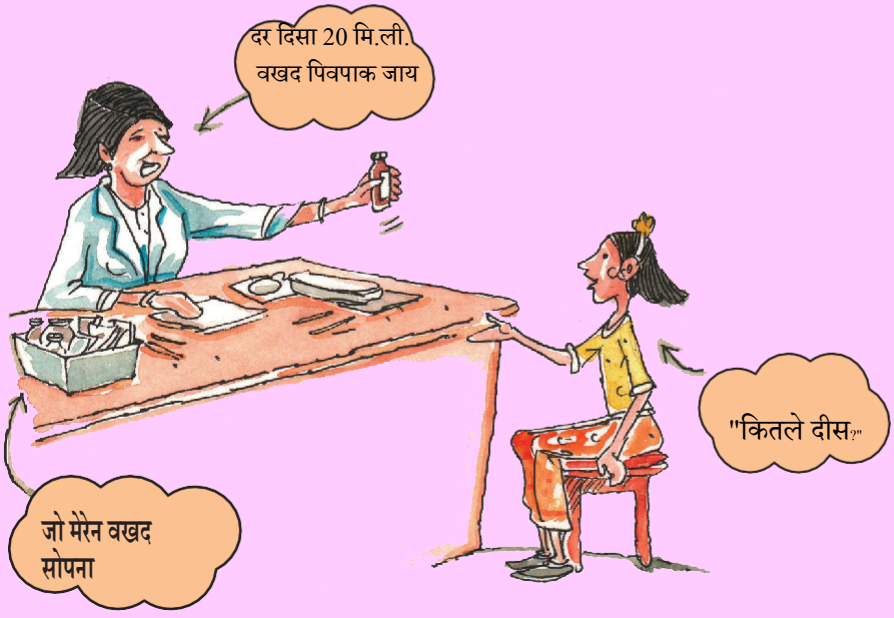
लोकांक अन्न, उदकाच्यो बाटल्यो आनी दुदाची पॅकेटा वांटली. उदकाच्यो बाटली वेगवेगळ्या आकाराच्यो आशिल्ल्यो - कांय ल्हान, कांय व्हड, कांय तांचे परस व्हडल्यो. सगळ्या बाटल्यांचेर, तातूंत उदकाचें कितलें प्रमाण आसा ते बरयल्लें.

- १ लिटर बाटली भरपाक ५०० मि. लीटराच्यो कितल्यो बाटल्यो जाय पडटल्यो?
- २ लिटराची बाटली भरपाक २५० मि. लिटराच्यो कितल्यो बाटल्यो जाय पडटल्यो?

शिक्षक-सुचोवण्यो - वेगवेगळ्या आकाराची आयदनांच्या आनी बाटल्यांच्या प्रमाणा मदलो संबंद सोदून काडपाक भाग घेवप्यांक प्रेरणा दियात. ल्हान क्षमता आनी व्हड क्षमता आशिल्लीं आयदनां खंय पळयल्या हाची चर्चा करात. जंय मिलीलीटर (मिली) आनी लिटर (लीटर) हे मात्रा/ योग्यताय मेजपाचे प्रमाण आसतात. त्या आयदनांत कितलो द्रव दवरूं येता तें आयदनाची क्षमता सांगता. ल्हान आयदनांची क्षमता मिलीलीटरांत आनी व्हड आयदनांची क्षमता लिटरांत मेजतात. लिटरांत 1000 मिलीमीटर आसता. असतात.

- दोतोरान शिबिरांतल्या दुयेंत मनशाक 180 मि.ली. वखदाची शींसली दिली आनी दर दिसा 20 मि.ली. वखद पिवपाचो सल्लो दिलो. दुयेंतीक कितल्या दीसाचे वखद दिल्लें?

हुंवाराच्या वेळार एका गांवांत रोग पातळचो न्हय म्हणून लसीकरणा खातीर पंगड धाडिल्लो. पंगड वखदाचें १०० मि.ली चे १० शिंसल्यो घेवन गेले. लसीकरणाक दर एका मनशाक ५ मि.ली. वखद लागता. १ लिटर वखदाची लसीकरण कितल्या लोकांक दिवंक मेळटा?

संवादाखातीर -

१. वेळाविशीं कितें तरी सांग – सुखाचो काळ वा दुख्खाचो काळ.
२. कोरोना वेळार तुमी कोणाक मदत केल्ली?
३. कोरोना वेळार आयिल्ल्या संकश्टांतल्यान तुमी कितें शिकलें?
४. मास्क घालप कित्याक गरजेचें? चर्चा करची
५. हॅंड सॅनिटायझर वापरपाचें म्हत्व कितें? चर्चा करची.

९ वेळा काळाचे उलोवप

आमी शिकतले

- दोन अंकांच्या आंकड्यांचो गुणाकार
- वेळ मेजप (तास, मिनट, सेकंद)
- वेळाचें म्हत्व
- वेळाच्या मेजमापाचो वापर करप (12 आनी 24 वरांची घडयाळ) अंकी

सकयल दिल्ली उतरां वाचात दिलेले शब्द वाचा.

वेळ	दीस	काळ	पिळगी
कालखंड	घडयाळ	सप्तक	वर्स
म्हयनो	दीस	रात	कॅलेंडर
सकाळ	सांज	दनपार	वेळ

शिक्षकाक सुचोवण्यो - वेळा संबंदीत उतरां विशीं उलोवप करात. तांकां संबंदीत कांय म्हणी वा वाक्प्रचार सोदपाचो यत्न करात.

एकठांय वाचात आनी संवाद करात

हांजी नाजी

हाजी आनी नाजी दोगूय बेकार आशिल्ले तेन्नाची ही गजाल. दोगूय सकाळ ते सांज मेरेन नोकरी सोदपाक भोंवताले. फकत दोन वेळाची चपाती मेळ्ळ्यार ते कितेंय करपाक तयार आशिल्ले अशी परिस्थिती आयिल्ली. त्या दिसांनी शारांत एक सर्कस आयली. सर्कसवाल्यांनी थळाव्या दिसाळ्यांत कांय दिसां खातीर कांय दादले जाय अशी जायरात दिल्ली. इत्सूकांनी सकाळीं 10 वरांचेर हॉटेल साडेदहा वाजता नाजी पोचला. मानसरोवराक संपर्क करचो. साडे धा वरांचेर नाजी पावलो सर्कसवाल्यान म्हणलें, "पळय भावा, गजाल अशी आसा आमचो माकड दुर्येंत पडला.

ताचे बदला माकडाची कात घालून थोडो वेळ माकड जावचो पडटलो. दिसाक साठ रुपया मेळटले.

नाजीन विचारलें, "म्हाका माकडा भशेन उडयो मारच्यो पडटल्यो?"

सर्कसवाल्यांनी म्हणलें, "हय, पूण शिंवाच्या पांजऱ्यांत भितर वचून. भीव नाका. शींव तुका कांयच करचो ना..

नाजीक खूब भंय दिसलो, पूण कामाची सामकी गरज आशिल्ली म्हूण तो तयार जालो.

दुसऱ्या दिसा माकडाची कात घालून नाजी उडयो मारीत पावलो. ताका पळोवन प्रेक्षक खूब खोशी जाले आनी ताळयो मारपाक लागले. पूण शींवाच्या पांजऱ्यांत भितर वचपाची पाळी आयली तेन्ना नाजीचे हात-पांय जड जाले. ताच्यान मुखार पावल घालपाक जाले ना. व्हड कश्टान तीन मनशांनी मेळून ताका शींवाच्या पांजऱ्यांत धुकल्लो.

मुखार शींव पळोवन नाजीचीं दातखिळीं घट जाली. तो कोनशाक चिकटून थरथरून कांपपाक लागलो. मुतूंक जाले. ल्हवू ल्हवू चलून, शींव तांचे मुखार आयलो. ताणें आपलें तोंड नाजीच्या तोंडाक दाबून म्हणलें, "भीवं नाका. हांव हाजी" तूं साडे धा वरांचेर पावल्लो, हांव पावणें धा वरांचेर पाविल्लो. त्या वेळार शिवाचो जागो रितो आशिल्लो.

- स्वयं प्रकाश

(स्रोत – सायकल, भुरग्यांची दुचाकी)

एकठांय वाचात आनी संवाद करात

प्रस्न 1. आतां सर्कसीक पयलीं सारको ट्रेंड ना. हाका कितें कारण आसूं येता?

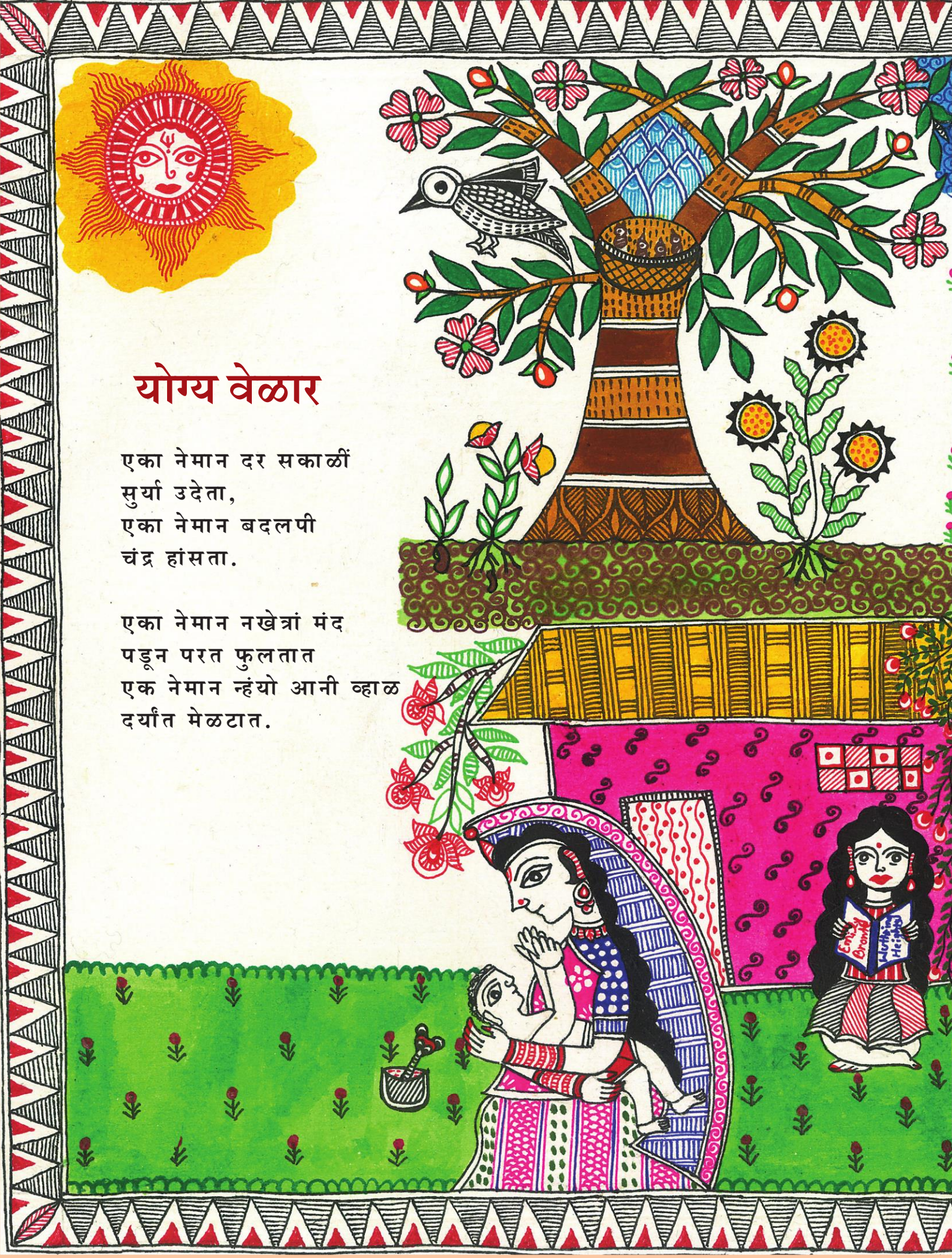
प्रस्न 2. अशें कसलें – कसलें खेळ तमाशे आसात जे कांय काळापयलीं खूब लोकप्रीय आशिल्ले, पूण आतां तशे ना. अशें कित्याक?

प्रस्न 3. बेकारीक लागून हाजी आनी नाजी हांकां सर्कसींत काम करचें पडलें. आयच्या काळांत बेकारी वाडल्यात काय कमी आसात? कशें?

प्रस्न 4. आयच्या काळांत लेगीत कांय लोकांक बायलांनी घरा भायर काम केल्ले आवडना. हाचे विशीं तुमचें मत कितें आसा आनी कित्याक?

प्रस्न 5. जायते फावटीं लोकांक आपलें जिवीत असल्या कामांनी घालोवचे पडटा, जे तांकां करपाचे नासता. अशें कित्याक जाता आनी हाचेर कितें उपाय आसूं येता?

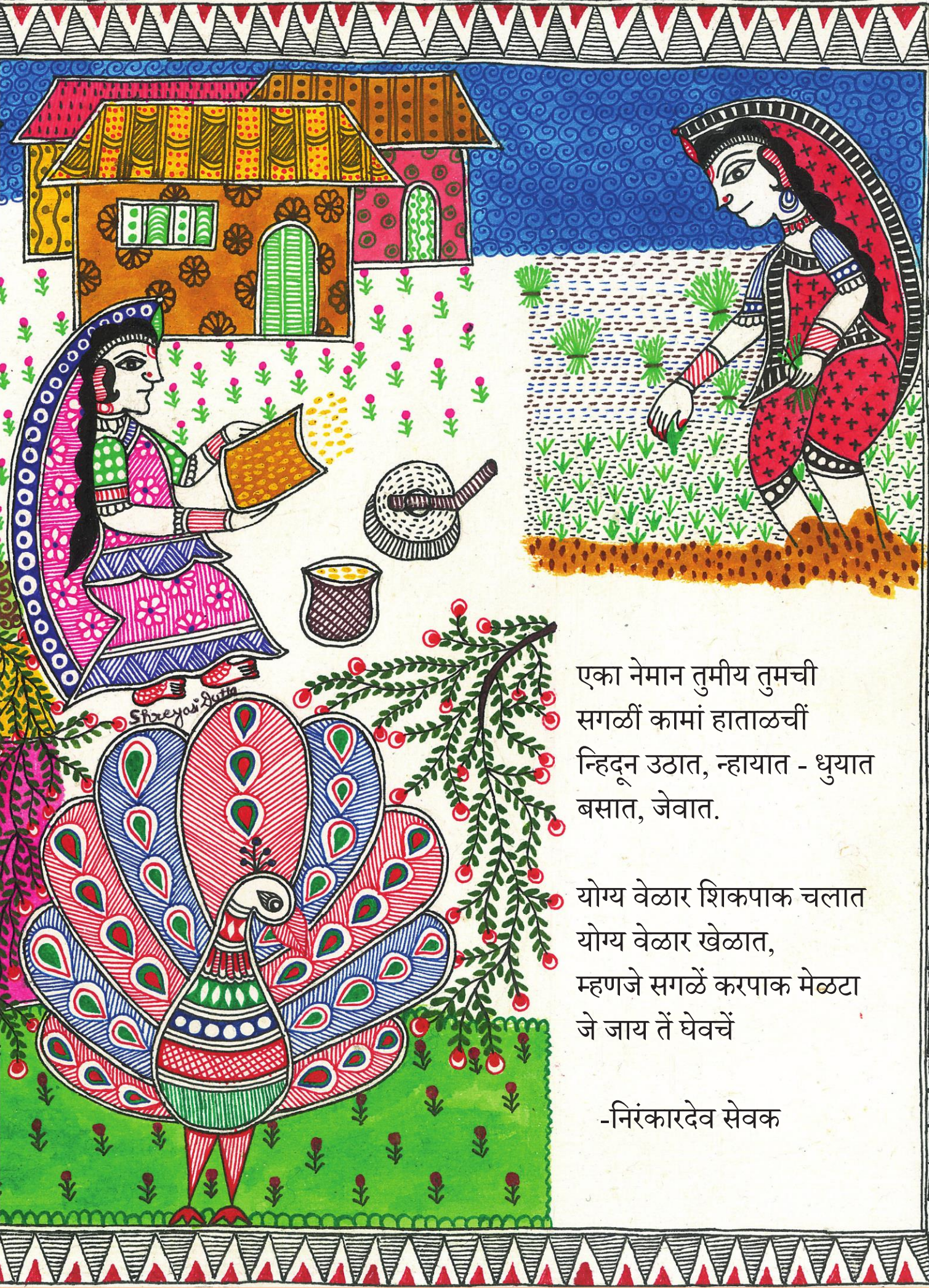
म्हजें आवडीचें काम

योग्य वेळार

एका नेमान दर सकाळीं
सुर्या उदेता,
एका नेमान बदलपी
चंद्र हांसता.

एका नेमान नखेत्रां मंद
पडून परत फुलतात
एक नेमान न्हंयो आनी व्हाळ
दर्यांत मेळटात.

एका नेमान तुमीय तुमची
सगळीं कामां हाताळचीं
न्हिदून उठात, न्हायात - धुयात
बसात, जेवात.

योग्य वेळार शिकपाक चलात
योग्य वेळार खेळात,
म्हणजे सगळें करपाक मेळटा
जे जाय तें घेवचें

-निरंकारदेव सेवक

प्रस्न 1. वेळ ह्या उतराचो उपेग करून वाक्य तयार केला. सकयल दिल्ल्या उतरांचो उपेग करून वाक्यां तयार करून बरोवचीं-

वेळ	जो वेळाक म्हत्व दिना, वेळ ताका म्हत्व दिना
तेंप	
काळ	
कालखंड	
दीस	

प्रस्न 2. ह्या गीतांत वेळार काम करपाचेर भर दिल्या.

एका नेमान तुमीय तुमची
सगळीं कामां हाताळचीं
न्हिदून उठात, न्हायात - धुयात
बसात, जेवात.

तुमी खंयचीं कामां वेळार करतात आनी खंयचीं करिनात? कारणूय सांगात.

_____

_____

_____

प्रस्न 3. खंयचेय एक काम जे तुमी दिल्ल्या वेळार करतलें वा करपाक आवडटले-

आयज	
फाल्यां	
ह्या सप्तकांत	
ह्या म्हयन्यांत	
ह्या वर्सा	

म्हजें शब्द / म्हजीं उतरां

आमच्या उलोवपांत वेळ केन्ना, खंय आनी कसो येता, वाचात-

वेळ बदलप

आतां पश्चाताप जावन कितें फायदो शेत सुकण्यान खाल्लें

वेळ वायट चल्ला

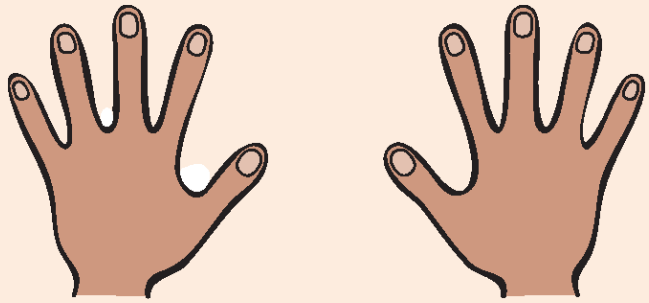
वेळा - काळीची खबर

गेल्लो वेळ परत येना

फाल्यां करपाचें ते आयजूच करात

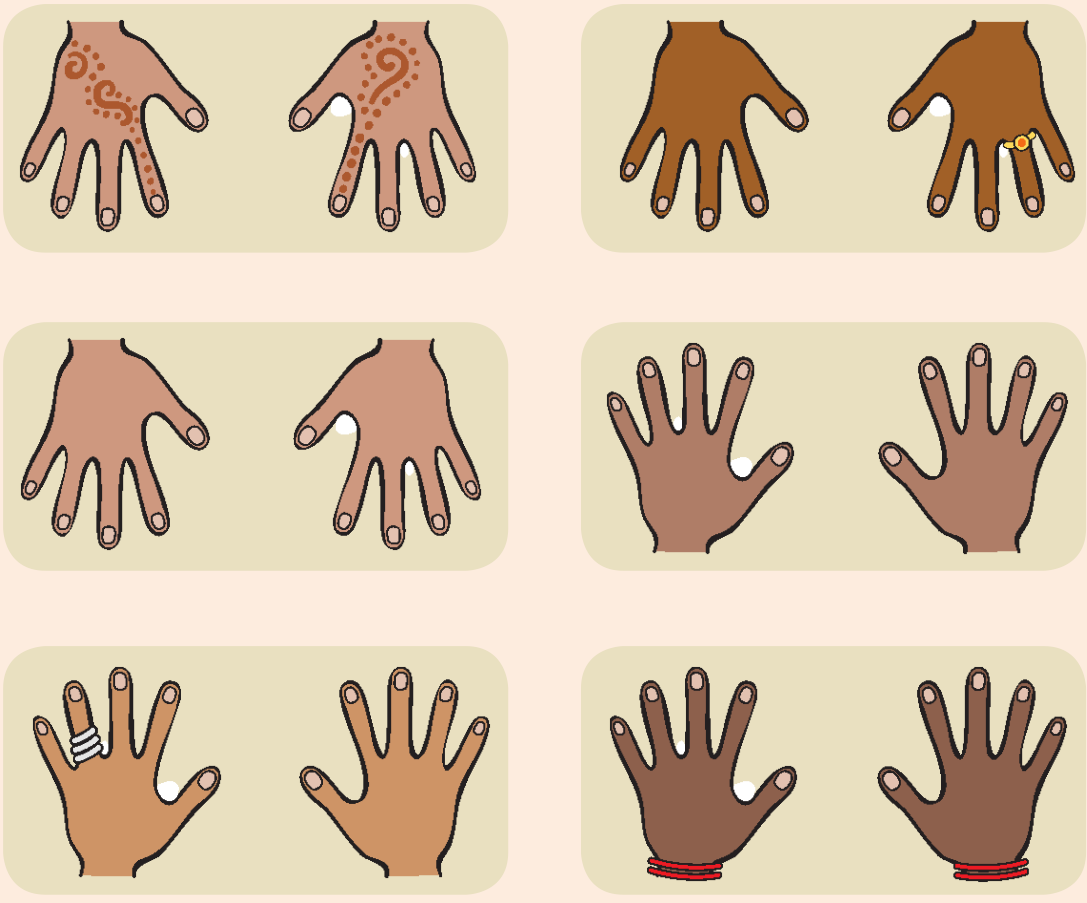
अशें तरेची आनीक कांय वाक्यां सांगात जातूंत वेळाचो उल्लेख आसतलो

येयात आमी हातांची बोटां मेजुयां

दोन हातांच्या बोटांची वट्ट संख्या २ × ५ = १०

१२ हातांची कितली बोटां?

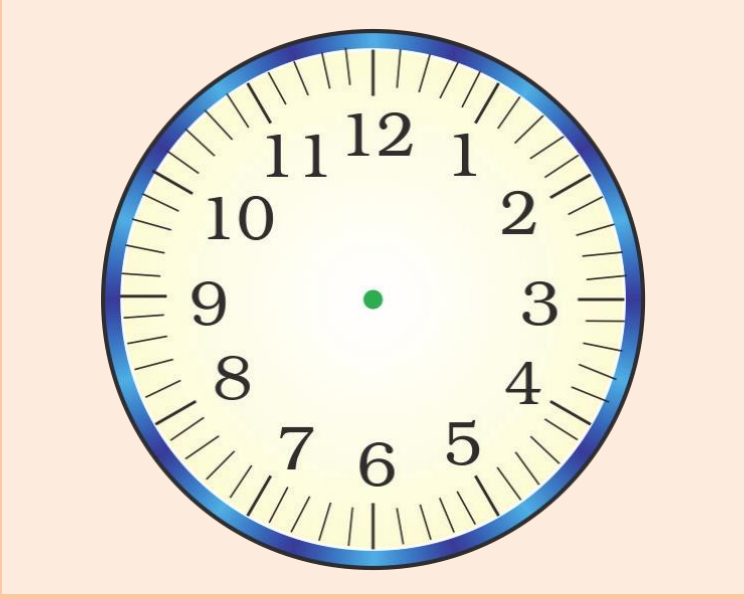
१२ फावटी ५ म्हणजेच

१२ × ५ वा १२

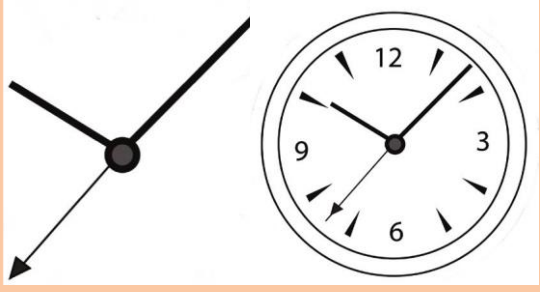
× ५

येयात, घडयाळी वयल्यान वेळ पळोवपाक शिकुया

- घडयाळाच्या डायलाचेर चड करून १२ क्रमांक आसतात. दर दोन आंकड्यांमदीं ४ ल्हान ल्हान लायन्स आसतात.

- पुराय डायलाचेर वट्ट कितल्यो ओळी आसात? मेजून बरयात.
- घडयाळाच्या डायलाचेर दोन वा तीन प्रकारचे कांटे घुंवतात.

तीन कांट्यांची घडयाळ

दोन कांट्यांची घडयाळ

- सगळ्यांत दाट आनी ल्हान कांटो म्हणल्यार वरांचो कांटो. तो वरां सांगता. वरांचो कांटो एका आंकड्याकडल्यान दुसऱ्या आंकड्याकडे एका वरांत पावता. तो १२ वरांत पुराय डायलाक फेरो काडटा. २४ वरांत वा एका दिसांत पुराय डायलाक कितले फेरे काडटा?
- ताचेपरस मिनटांचो कांटो पातळ आनी लांब आसता. तो मिनटां सांगता. मिनटांचो कांटो एका आंकड्याकडल्यान दुसऱ्या आंकड्याकडे पांच मिनटांनी पावता. तो 60 मिनटांनी पुराय डायलाक फेरो मारता.
- सगळ्यांत पातळ आनी लांब कांटो सेंकदाचो. तो सगळ्यांत वेगान धांवता. तो सेकंद सांगता.

घडयाळांत २ वरां जाल्यात.

घडयाळांत ५ वरां जाल्यात.

६० मिनटां सोंपतकच एक वर जाता. 3 वरांत कितली मिनटां आसतली?

३ × ६० वा ६०

×३

घडयाळांत कितलो वेळ जालां.....

जेन्ना मिनिटाचो कांटो 12 चेर आसतलो तेन्ना वरांचो कांटो ज्या खंयच्या आंकड्यांचेर आसतलो, तितलीच वरां जाल्ली आसतली. देखीक, जर वरांचो कांटो 3 चेर आनी मिनटांचो कांटो 12 चेर आसल्यार तीन वरां जातली.

बारा जाली

जाली

जाली

जाली

जाली

जाली

जाली

जाली

शिक्षकाक - सुचोवण्यो - भाग घेवप्यांक घडयाळाक पळोवन वेळ सांगपाक प्रेरीत करात. वेळाचे मापन आनी वरां, मिनटां आनी सेकंदां मदलो संबंद समजून घेवप.

डिजिटल घड्याळ

- डिजिटल घड्याळात वेळ थेट दाखवली जाते. रेल्वे स्थानकांवर, मोबाईल फोन इत्यादी जागांवर डिजिटल घड्याळे असतात.
- खाली दिलेल्या घड्याळांत किती वेळ झाला? सांगा.

06:40

जाल्यात

07:45

___ जाल्यात

12:45

___ जाल्यात

06:20

___ जाल्यात

येयात, आतां करून पळोवया (पयलीं अदमास लायात आनी मागीर घडयाळ वापरून सोदून काडात)-

- तुमकां जेवण जेवपाक कितलो वेळ लागता? _____ मिनटां
- तुमकां न्हावपाक कितलो वेळ लागता? _____ मिनटां
- रातच्या वेळार, हांव _____ वरांचेर न्हिदता आनी सकाळी _____ वरांचेर उठ्ठा. हांव _____ वरां न्हिदता.
- गांवांतली शाळा _____ वरांचेर सुरू जाता आनी _____ वरांचेर बंद जाता. शाळेक _____ वरां लागता.

शिक्षकाक सुचोवण्यो: भाग घेवप्यांक कांटो आशिल्ली वा डिजिटल घडयाळाचेर वेळ पळोवपाक आनी सांगपाक प्रोत्सहीत करचें.

शेतकाराची सकाळ

सकाळीं ६:०० वरां सावन शेतकार तण कापपाक लागता आनी ताचीं ल्हान ल्हान पेंडका तयार करता. ५ ल्हान पेंडका तयार जातकच त्या पांचांकूय बांदून तो व्हडले पेंडूक करतालो. ७ वरां मेरेन तण कापतकच, तो १५ मिनटां उपरांत घरा पावतालो. सकाळीं ६ ते ७ मेरेन ताणें तणाची 4 व्हडली पेंडकां तयार केल्ली.

- ताणें तण कापून कितली ल्हान पेंडका तयार केल्यात ?

  हाका बी बरोवंक शकतात.

  तो परतो घरा कित्ल्या वरांचेर पाविल्लो? हो वेळ घडयाळीचेर दाखयला. सकाळीं वरांचेर

- शेतकारान तण कापपाक कित्ल्या वरांचेर सुरवात केल्ली? सकाळी वरांचेर
- शेतकारान तण कितली वरां जायसर कापलें ? सकाळीं वरामेरेन
- शेतकाराक तण कापपाक कितलो वेळ लागलो? वरां = मिनटां
- शेतकाराक तण कापपाक आनी परत घरा पावपाक लागिल्लो वट्ट वेळ -

  १ वर + १५ मिनटां = मिनटां

शिक्षकाक – सुचोवणी - दर दिसा जिणेंतल्या कामांनी लागपी वेळ कांय देखी घेवन चर्चा करात.

म्हजें शब्द

नई दिल्ली NEW DELHI
प्रस्थान समय
गाड़ी का नाम
मालवा एक्सप्रेस
उद्यान आभा तूफान एक्सप्रेस
पंजाब मेल
भोपाल शताब्दी एक्सप्रेस
अजमेर शताब्दी एक्सप्रेस
लखनऊ शताब्दी
नीलांचल
देहरादून शता
गोरखधाम
उद्यान आभा
आम्रपाली
दिल्ली
नई दिल्ली
NEW DELHI

संवादाखातीर/ उलोवपाखातीर

१. हें चित्र खंयच्या स्टेशनाचें ?
२. प्लॅटफॉर्माचेर खंयची रेल्वेगाडी उबी आसा ?
३. तुमच्या घरांकडल्यान सगळ्यांत लागींचें रेल्वे स्टेशन खंयचें ?
४. तुमच्या गांवा/शारां सावन ग्वालियर कशें पावूंक शकता ?

१० प्रवास

आमी शिकतले

१. वेळाच्या मापाचो उपेग करप (12 आनी 24 वरांची घडयाळ)

२. कॅलेंडर, वेळापत्रक आनी रेल्वे तिकेटीचेर दिल्ली म्हायती समजून घेवप

सकयल दिल्लीं उतरां वाचात.

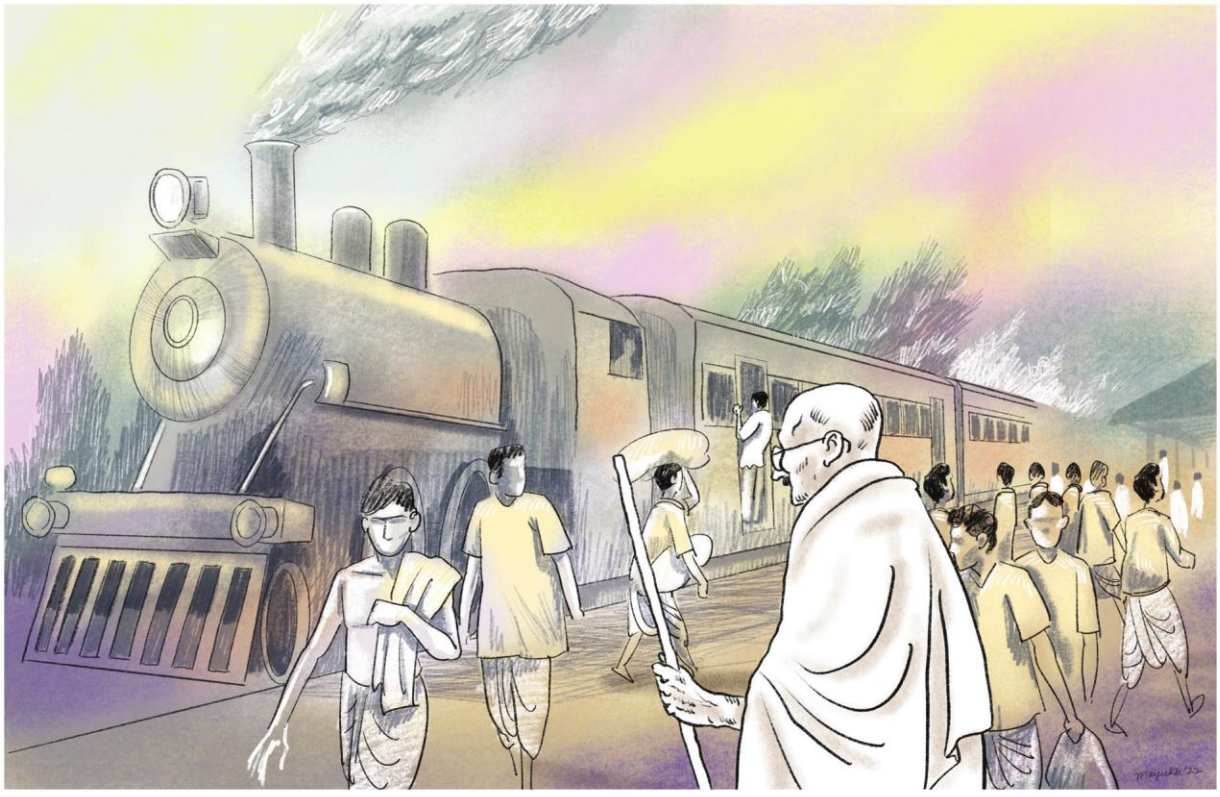
सीट	देखावें	ड्रायव्हर	शिळोणी	कुरू
परतुवप	रेल्वे	मार्ग	शौचालय	प्रवास
वाट	बैलगाडी	भाडें	सामान	सायकल
तिकीट	प्रवासी	भोंवडेकार	बसीचो निमाणो स्टॉप	रेल्वे स्टेशन
बुकिंग	रिक्षा	स्लीपर	गार्ड	इंजीन
टी.टी	प्लॅटफार्म	कंडक्टर	आरक्षण	तत्काळ

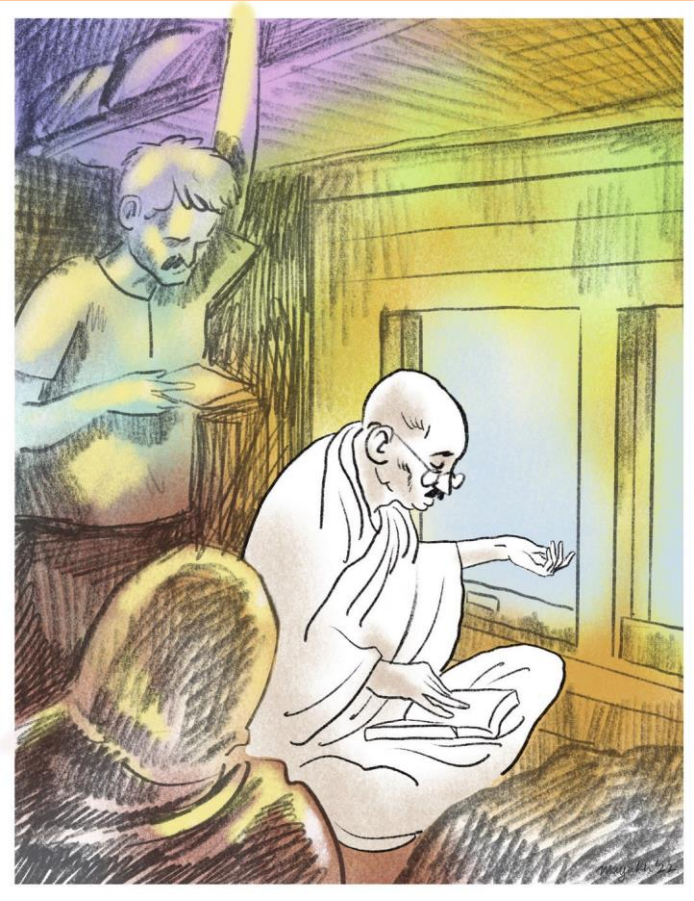
शिक्षक - सुचोवणी: वयर प्रवासा संबंदीत कांय उतरां दिल्यांत. ह्या उतरांचेर भासाभास करात. भाग घेवप्यांक खंयच्याय प्रवासात मजेशीर मेळिल्लो असो एक अणभव सांगपाक सांगात. भाग घेवप्यांक प्रवासा संबंदीत एक नाटक तयार करपाक सांगचे तशेंच हेर लोकांक दाखोवपाक प्रोत्साहीत करचें.

गांधीजीच्या आत्मचरित्रांतल्यान....

गांधीजी "गिरमीटाची प्रथा" ह्या अध्यायात बरयतात-

म्हाका रेल्वेत गर्देच्या त्रासाचो खूब वायट अणभव आयला. म्हाका लाहोर वतना कराची सावन कलकत्ता वचपाचें आसलें. लाहोरांत ट्रेन बदलपाची आसली. थंयच्या रेल्वेची वायट स्थिती आशिल्ली. प्रवासी जबरदस्तीन भितर सरताले. दार बंद आसल्यार ते जनेलातल्यान भितर सरताले. म्हाका थारायिल्ले तारखेक कलकत्ता पावपाचें आसलें. ही रेल्वे चुकयली जाल्यार कलकत्ता पावचो नासलो. हांवे बसपाक सुवात मेळटलीं ही आस्तूच सोडून दिल्ली. कोणूच म्हाका डब्यांत भितर सरपाक दिनासलो. निमाणें एका कामगारान म्हणलें, "म्हाका बाराणें दिल्यार, तुका सुवात मेळोवन दितलों." हांवें म्हणलें, "तुमी म्हाका सुवात दिल्यार हांव तुमकां बाराणें नक्कीच दितलों." कामगार प्रवाशांक विनवणी करतालो, पूण म्हाका व्हरपाक कोणूच तयार नाशिल्लो. रेल्वे वचपाची

आशिल्ली तेन्ना एका डब्यांतल्या कांय प्रवाशांनी म्हणलें, "डब्यांत सुवात ना. तरी भितर सरूंक मेळटा जाल्यार यत्न करात. पूण उबे रावचें पडटलें." कामगारान म्हजें कडेन पळयलें आनी म्हणलें, "कितें म्हणटा?" हांवें "हय" म्हणलें आनी ताणें म्हाका उखलून जनेलांतल्यान भितर घालो, हांव भितर सरलो आनी त्या कामगारान बाराणें जोडले.

ही रात हांवें त्रासांत काडली. हेर प्रवासी कशे बशे बसले. हांव वयल्या सिटाची सांखळी घट्ट धरून दोन वरां उबो रावलो. मजगतीं कांय प्रवासी म्हाका धमकायत रावले, "अरे, तूं कित्याक बसना? " खंयच जागो ना अशें हांवें खूब समजायले. पूण तांकां म्हजें उबें रावप लेगीत सोंसूंक जायनाशिल्लें. म्हाका परत परत त्रास करताले. जितले ते म्हाका त्रास करतालें तितलोच शांतपणान हांव तांकां जाप दितालो. हाका लागून ते मात्शें शांत जालें. म्हजें नांव आनी सुवात विचारली. जेन्ना हांवें म्हजें नांव तांकां सांगले तेन्ना तांकां लज जाली. माफी मागून आपल्या कुशीक सुवात तयार केली, 'पासियेंसाचे फळ सदांच गोड आसता' ही म्हण याद जाली. हांव खूब थकिल्लो. म्हजी तकली घुंवताली. म्हाका जेन्ना खऱ्यांनीच गरज पडिल्ली तेन्ना देवान बसपाची सुवात दिल्ली.

वाचात आनी संवाद करात

प्रस्न १. गांधीजी रेल्वेंतल्यान प्रवास करपाक स्टेशनाचेर पावले. तांच्यानी स्टेशनाचेर येवपाक कसो प्रवास केलो आसतलो?

प्रस्न २. गांधीजी रेल्वेंतल्यान प्रवास करपाक स्टेशनाचेर पावले. तांच्यानी स्टेशनाचेर येवपाक कसो प्रवास केलो आसतलो?

प्रस्न ३. खंयच्याय प्रवासांत दादले चड दिसतात. बायलो उण्यो दिसतात. अशें कित्याक?

प्रस्न ४. जशी गांधीजीक आपल्या प्रवासाची याद उरल्या, तशी तुमकां तुमच्या खंयच्या प्रवासाची याद आसा ? ताचे विशीं सांगात.

प्रस्न ५. आयज लेगीत जायत्या गांवांनी येवपा – वचपाखातीर योग्य सुविधा ना. अशे परिस्थितींत लोकांक कसलें - कसलें त्रास सोंसचे पडल्यात ? तुमच्या वाठारांतल्या अणभवाच्या आदाराचेर सांगात.

गांधीजीन हो प्रवास लाहोरसावन कलकत्ता मेरेन १९१७ वर्सा केल्लो. भारतीय राश्ट्रीय कॉंग्रेसीच्या आमंत्रणान तांकां कलकत्ता पावपाक जाय आसलें. ते मेरेन ताका महात्माची पदवी मेळूंक नाशिल्ली, पूण जंय जंय तांची वळख जाल्ली थंय ताचें नांव निश्चीतपणान जाहीर जातालें.

प्रवास

हांव म्हज्या भयणीच्या घरा आयिल्लो. हांगा दोन – तीन दीस रावतलो, मागीर परत म्हज्या घरा वतलो. भयणूय केन्ना केन्ना येता. पूण ताचें येवप म्हणल्यार घरा परत न्हय! आमी दोगांयनी आमचो प्रवास एकाच घरांतल्यान सुरू केल्लो. म्हजी भयण म्हजे परस तीन वर्सां व्हड आशिल्ली. ती म्हजें खूब लाड करताली. ती जें कितें खाताली, तातूंत म्हजो भाग आसतालो. तशेंच केन्ना केन्ना हांवूय म्हज्यो वस्तू ताका दितालो. ताका म्हजे कपडे ल्हान जातालें. पूण ताचे कपडे म्हाका सारके जाताले. खरें सांगचे जाल्यार मात्शे सयल जातालें. एक फावट हांवें तिचो फ्रॉक घाल्लो. ती इतली हांसली, इतली हांसली, पोट धरून हांसत रावली. म्हाका समजलें ना पूण ती हांसताली म्हणून हांवूय हांसतालो.

आज सकाळींच हांव ताच्या घरा आयलां. सकाळीं सावन ती प्रत्येक गजालीचेर हांसताली. तिचीं भुरगीं, तिचो घोव, सगळ्यांचें काम तिचे बगर जायना. हांव ताका एकटोच मेळपाक सोदता. पूण भुरगीं ताच्या सदांच भोंवतणीं आसतात. ताणें आंगणांत एक पेर लायिल्ली. पयलेच फावट तिका फळ लागला. हे पयले फळ हांवें ताचे खातीर काडिल्लें. तेंच हांव ति का दिवपाचो आसा. भुरग्यां मुखार दितलों काय कांयच खबर ना... ते घडये हांसतले. वा कोणाक खबर, ते स्वता खावचें सोडून भुरग्यांकूय दिवंक शकता. वा कोणाक खबर , भुरगीं ते ताचेकडल्यान काडून घेवंक शकतात.

आयज परतो घरा वता. रातची बस आसा. बसींत सगळे न्हिदल्यांत. ड्रायव्हर जागो आसा. पूण तो तर ड्रायव्हर. आनी हांव जागो आसा. वाटेर दुकानां आसात. थंडेची रात. एका दुकानाचेर उजो पेट्टील्लो दिसता. न्हिदिल्ले दोन सुणे सोडल्यार आनीक कोणूच दिसनाशिल्लो. केन्ना अदी मदी थोडो उजवाड दिसता. पयस शेतांत खंय तरी एक बल्ब हुमकळटा तो दिसता. हेर सगळें कडेन काळोख आसा. बसीच्या हेडलायटांच्या उजवाडांत थोडोसो रस्तो दिसता.

ही कसली भोंवडी! सगळेच न्हिदिल्यांत. ते खंय वतात तें कोणाकूच खबर ना! ड्रायव्हराचेर खूब विस्वास. बसीच्या भायरूय सगळे न्हिदिल्लें आसात. हांव सकाळीं घरा पावतलों.

आवय आंगणांत बसल्या. म्हजी वाट पळयत ! भयणीन आवय खातीर आडकाडी दिल्या. हांवें तीं पोतयेच्या वयल्या खिशांत दवरिल्लीं. हांवें रोखडींच आवयच्या हातांत दिलीं. आवय खूब खोशी आसा. खूब खोशी ! हांवें पोतयेंतल्यान ते पेर काडले आनी जंयच्यान काडिल्लें तो जागो सोदपाक लागलो.

- सुशील शुक्ल

सांगात

प्रस्न १. लेखक आपल्या भयणीक पेर कित्याक दिवंक पावलो ना ?

प्रस्न २. 'यात्रा' वाचतना तुमकां कशें दिसलें ? ताचो खंयचोय भाग वाचता आसतना तुमकां अशें दिसला की आपणेंय हेंय अणभवला ?

प्रस्न ३. लेखकान प्रवास करतना बसी भायर कितें कितें पळयलें ?

प्रस्न ४. खुबशें फावट ल्हान चले लेगीत भयणीचो फ्रॉक घालतात. हाचेर तुमी कितें सांगतलें?

प्रस्न ५. भाव-भयणीचो खूब मोग आसा अशें हें काणयेंत खंयच्या भागांत सांगला?

प्रस्न ६. तुमी भोंवडी खंयच्या कारणांक लागून केल्या?

वाचात आनी बरयात

प्रस्न १. योग्य वाक्प्रचारांनी वाक्यां पुराय करात -

पांय वयर करून न्हिदप, हांसून हांसून पोटांत दुखप, काळजांत धडधडप, दिश्टीच पडप ना, दोळो लागप

(क) म्हाका फ्रॉक घाल्लों पळोवन

(ख) बऱ्याच दिसा उपरांत दिसलो, तूं तर

(ग) काळखांत तर म्हजे

(घ) म्हजी वाट पळयता पळयता आवयचो

(ङ) रातचें सगळें

प्रस्न २. योग्य उतर बरयात

१. तुका ------ वचपाचें आसा? (खंय/खय)
२. भयणीची ------ आयल्या (मांय/माय)
३. काल खूब वेगान -------- आयले. (वादळ/ वादळें)
४. भयणीन ------ की पावस येतलो. (सांगले/ सागले) .
५. मुखार सुणो पळोवन ----- अडकलो (स्वास /सास)
६. भुरग्यांची ----- तिकेट लागता. (अर्दी/अर्द)

प्रस्न ३. तुमच्या गांवांत / शारांत प्रवासाचीं खंयची खंयचीं साधनां आसात ? सकयल दिल्ल्या येरादारी साधनां मदलें तुमी खंयचें साधन वापरतात ? (√) कुरू करात

१. बस
२. ट्रेन
३. मेट्रो
४. जीप
५. स्कूटर
६. ई-रिक्षा
७. टॅक्सी
८. ट्रक/बस

प्रस्न ४. तुमच्या यादींतल्या प्रवासाच्यो कांय गजाली हांगा बरयात –

प्रस्न ५. खंयच्याय प्रवासाक कसली तयारेची गरज आसता? तुमचे विचार सांगात आनी बरयात -

२४ वरांची घड्याळ

एका दिसांत २४ वरां आसतात. आमी चड करून १२ वरांच्या घडयाळींत वेळ पळयतात. तिचो वरांचो कांटो एका दिसांत पुराय घडयाळीक दोन फेरे मारता. एक फेरयेक १२ वरां लागतात, मागीर दुसरी फेरी सुरू जाता. ह्या घडयाळींत दनपारां पयलीं (सकाळीं AM) आनी दनपारां उपरांत (सांजवेळार PM) वेळ बरोवचो पडटा. जाल्यार २४ वरांची घडयाळ मध्यान रातीं १२ वरांचेर पुराय २४ वरांचो वेळ दाखयता, देखीक सांजे ५ वरांचेर २४ वरांची घडयाळांत १७:00 अशें दाखयतले, आनी हाचो उपेग रेल्वे स्टेशन, विमानतळ आदी सुवातींनी वापरतात.

■ वेळापत्रक

पीयूष महाबोधी एक्सप्रेसांत बसून नवी दिल्ली सावन प्रयागराज जंक्शना मेरेन प्रवास करतलो. हे रेल्वेचे वेळापत्रक २४ वरांच्या घडयाळा प्रमाण दिल्लें आसा.

१२३९८ महाबोधी एक्सप्रेस वेळापत्रक

क्र.सं.	स्टेशनाचें नांव	पावपाचो वेळ	स्टेशनावेल्यान वचपाचो वेळ	अंतर (किलोमीटरांत)
१.	नवी दिल्ली	————	१२:१०	————
२.	अलीगढ़ जकशन	१३:५१	१३:५३	१३१
३.	कानपर सेंट्रल	१७:३०	१७:४०	४४०
४.	प्रयागराज जकशन	२०:१०	२०:१५	६३५

आतां महाबोधी एक्सप्रेसाचे वेळापत्रक पळोवन सांगात -

१. पीयूष प्रयागराज जंक्शनार केन्ना पावतलो ? तेन्ना १२ वरांच्या घडयाळीर कितलो वेळ जाल्लो आसतलो ?

२. नवी दिल्ली सावन प्रयागराज जंक्शनार पावपाक कितलो वेळ लागतलो ?

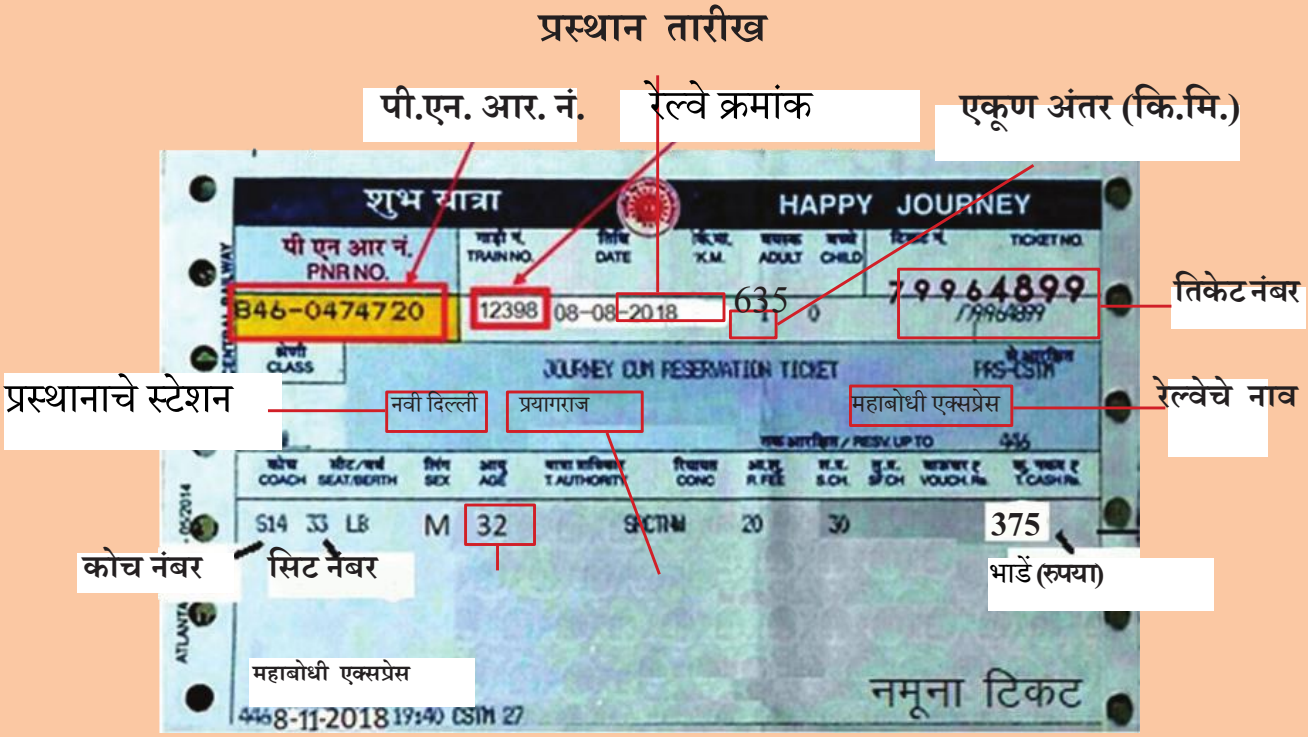
३. नवी दिल्ली ते प्रयागराज जंक्शन हांचेमदीं अंतर कितलें किलोमिटर आसा ?

४. अलीगढ जंक्शनासावन प्रयागराज जंक्शन कितले पयस आसा ?

शिक्षकाक सुचोवणी- भांग घेवप्यांक २४ वरांची घडयाळीतलो आनी १२ वरांचें घडयाळीतलो वेळ सांगपाक प्रेरीत करचें तशेंच हेर रेल्वे वेळापत्रक वापरून २४ वरांची घडयाळांत दिल्लो वेळ १२ वरांच्या घडयाळाच्या वेळार बदलूक संद दिवची.

रेल्वे तिकेट

येयात, पीयूषाच्या रेल्वे तिकेटीचो नुमनो पळोवया.

१. पीयूषाच्या गाडयेचें नांव कितें ?
२. गाडयेचो क्रमांक कितें ?
३. कोच नंबर कितें ?
४. सीट नंबर कितें?
५. पीयूषाची पिराय कितली आसा ?
६. नवी दिल्ली ते प्रयागराज जंक्शन मेरेन कितली तिकेट ?
७. कितले रुपया परत मेळटलें ?

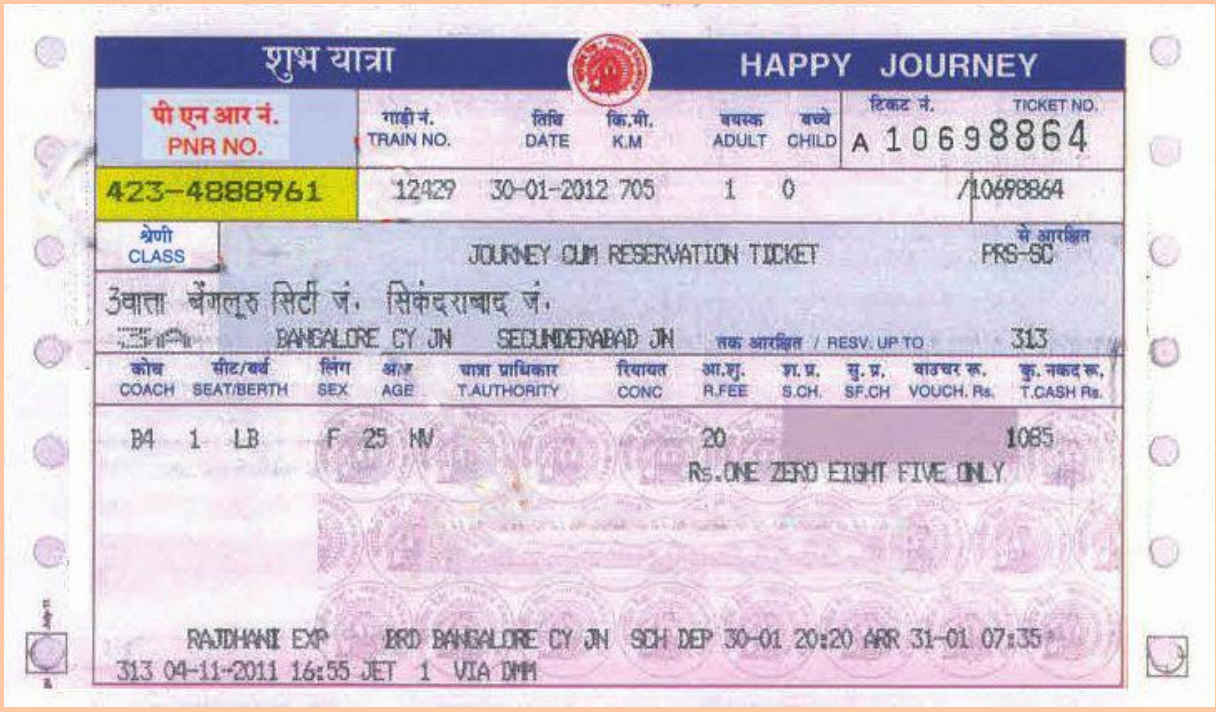

दिवन तिकेट विकती घेवपाचेर

दिवन तिकेट विकती घेवपाचेर

▪ रेल्वे तिकेटींत दिल्ली म्हायती वाचून सांगात आनी बरयात -

शुभ यात्रा HAPPY JOURNEY

पी एन आर नं. PNR NO.	गाड़ी नं. TRAIN NO.	तिथि DATE	कि.मी. K.M	वयस्क ADULT	बच्चे CHILD	टिकट नं. TICKET NO.
423-4888961	12429	30-01-2012	705	1	0	A 10698864 /10698864

श्रेणी CLASS — JOURNEY CUM RESERVATION TICKET — से आरक्षित PRS-SC

3वाता चेंगलुरु सिटी जं. सिकंदराबाद जं.

BANGALORE CY JN SECUNDERABAD JN तक आरक्षित / RESV. UP TO 313

कोच COACH	सीट/बर्थ SEAT/BERTH	लिंग SEX	आयु AGE	यात्रा प्राधिकार T.AUTHORITY	रियायत CONC	आ.शु. R.FEE	शु. प्र. S.CH.	सु. प्र. SF.CH	वाउचर रु. VOUCH. Rs.	कु. नकद रु. T.CASH Rs.
B4	1	LB	F	25	NV	20				1085

Rs.ONE ZERO EIGHT FIVE ONLY

RAJDHANI EXP BRD BANGALORE CY JN SCH DEP 30-01 20:20 ARR 31-01 07:35
313 04-11-2011 16:55 JET 1 VIA DMM

- प्रवासाचें अंतर कितलें आसा ?
- प्रवासाची तारीख कितली ?
- तिकेट घेवन खंयच्यान खंय वचूं येता ?
- भोंवडेचें भाडें कितलें ?
- चार प्रवासी आसल्यार भाडें कितलें जातलें ?
- तिकेटीचो पी.एन. आर.नंबर कितलो आसा ?

कॅलेंन्डर

एका वर्साक १२ म्हयने आसतात. कांय म्हयने ३० दिसांचे, कांय ३१ दिसांचे आसतात. फेब्रुवारी म्हयन्यांत २८ वा २९ दीस आसतात. वर्साचो पयलो म्हयनो जानेवारी आनी निमाणो म्हयनो डिसेंबर.

2022

जनवरी

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

फरवरी

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

मार्च

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

अप्रैल

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

मई

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

जून

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

जूलाई

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

अगस्त

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

दिसंबर

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

अक्तूबर

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

नवंबर

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

दिसंबर

रवि	सोम	मंगल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

जे वर्स पुरायपणान ४ च्या भागान जाता, त्या वर्सा फेब्रुवारी म्हयन्याक २९ दीस आसतात. जशें २०१६ आनी २०२० फेब्रुवारींत २९ दीस आशिल्ले. २०२४ आनी २०२८ वर्साय फेब्रुवारी म्हयन्याक २९ दीस आसतले.

वर्साक ३६५ दीस आसतात. ज्या वर्सा फेब्रुवारी म्हयनो २९ आसता, त्या वर्सा ३६६ दीस आसतात.

सप्तकांत ७ दीस आसतात हें आमकां सगळ्यांक खबर आसा. कॅलेंन्डरांत सप्तकाचो पयलो दीस आयतार आनी निमाणो दीस शेनवार आसता. वर्साच्या दर एका म्हयन्याचो हिशोब कॅलेंडरांत आसता. जशें म्हयन्यांत कितले सप्तक आसतलें, खंयच्या दीसा खंयची तारीक आसतली आदी.

येयात, दिल्लो कॅलेंन्डर पळोवया आनी समजून घेवया -

सकयल २०२२ वर्साचो, ऑगस्ट म्हयन्याचो कॅलेंडर दिल्लो आसा. तो पुराय करात -

रविवार	सोमवार	मंगळवार	बुधवार	गुरुवार	शुक्रवार	शनिवार
	१	२	३			६
७						
			१७			२०
२१				२५		
			३१			

कलेन्डराक पळोवन सांगातपाहून सांगा –

- ह्या म्हयन्यांत कितले आयतार आसतले ?
- १७ ऑगस्टाक खंयचो दीस आसतलो ?
- म्हयन्याच्या चवथ्या शेनवारा खंयची तारीख आसतली ?
- १९ तारीक सोमार आसतलो काय ?
- पीयूषान ६ तारखेक प्रवास सुरू केलो आनी १५ तारखेक सोपयलो जाल्यार ताणें कितले दीस प्रवास केलो ? तुमकां कशें कळळें ?
- हो म्हयनो खंयच्या दिसा सोंपता?
- राणीक शुक्रारारा सुटी मेळटा. ह्या म्हयन्यांत राणीक 5 सुटयो मेळटल्यो?

शिक्षक – सुचोवण्यो - सहभागी लोकांक कॅलेंडराच्या आदारान दिल्ल्या दोन तारखां मदल्या दिसांची संख्या सोदून काडपाक प्रेरणा दिवचीं.

वर्णमाळा

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ

क ख ग घ ङ

च छ ज झ ञ

ट ठ ड ढ ण

त थ द ध न

प फ ब भ म

य र ल व

श ष स ह

क्ष त्र ज्ञ श्र

STATE COUNCIL OF EDUCATIONAL RESEARCH & TRAINING (S.C.E.R.T)
Government of Goa
Alto Porvorim